

**QÜESTIONS SOBRE
LA MISSA DOMINICAL**

131

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

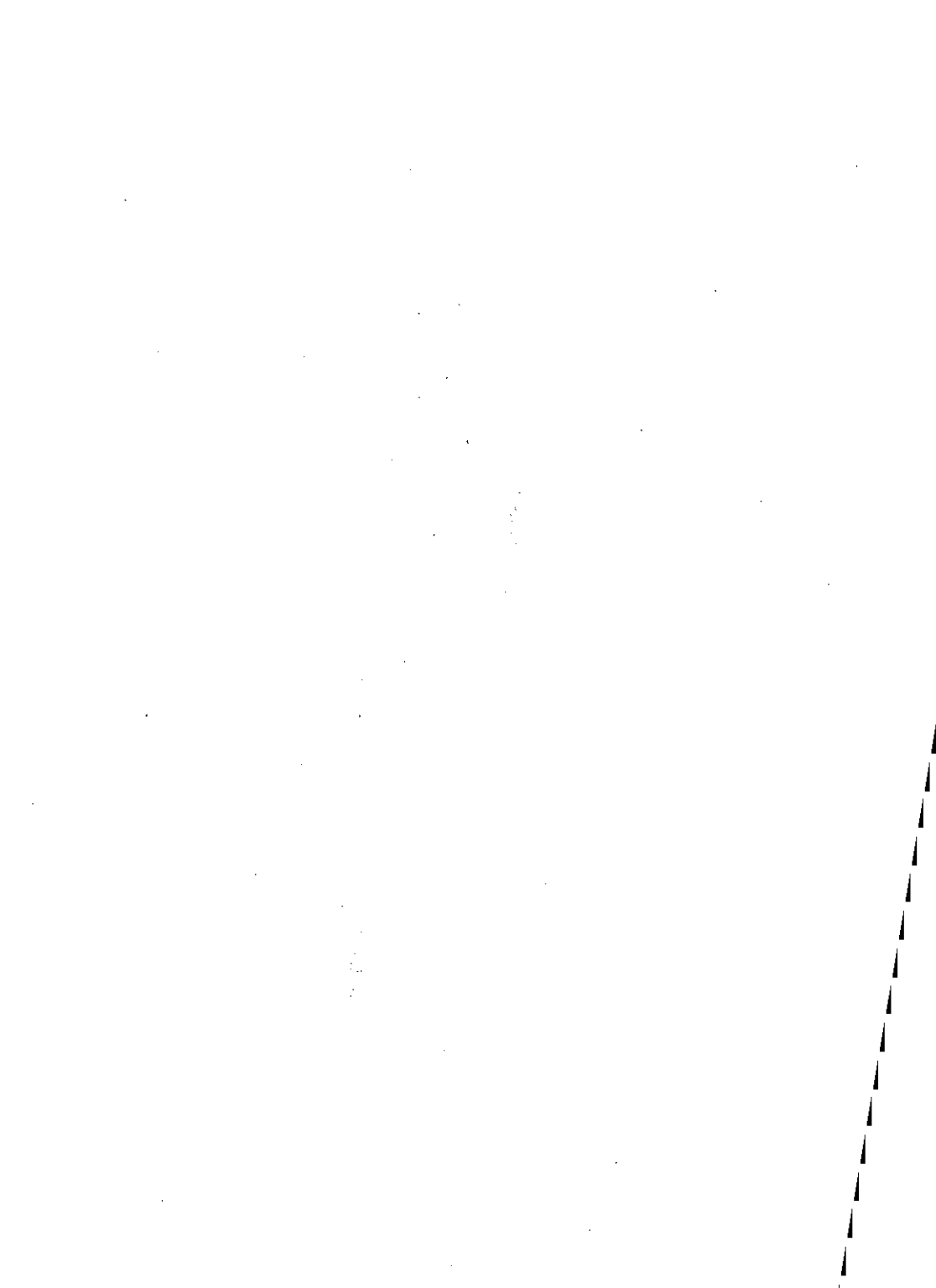
- 0 Pastoral de Quaresma (*exhaurit*).
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà. (*exhaurit*).
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer.
- 3 Parròquia i comunitat (*exhaurit*).
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església. (*exhaurit*).
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovirosa (*exh.*).
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona. (*exh.*).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collell i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (*exh.*).
- 9 Pastoral rural (*exh.*).
- 10 Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església (*exh.*).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (*exh.*).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escollisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera. (*exh.*).
- 19 Pastoral en medi urbà. Ant.: J.M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia (*exh.*).
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner. (*exh.*).
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església.
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: el concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. Garcia, «el rector de Vallfogona» (*exh.*).
- 38 El laïcat, avui (*exh.*).
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975 (*exh.*).
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966 (*exh.*).
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres (*exh.*).
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976 (*exh.*).
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe. (*exh.*)
- 48 Confirmació i comunitat. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» 1963). (*exh.*)
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (*exh.*).
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Esteia, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Pregar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (*exh.*).
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (*exh.*).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (*exh.*).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastors dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (*exh.*).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (*exh.*).
- 86-87 C. Cardó, Ll. Carreras i J.B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdagué.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió (*exh.*).
- 105 Acollir el deficient (*exh.*).
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (*exh.*).
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense preveres. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral
- 114 Religiosos i religioses a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.
- 118 Els cristians i el nacionalisme.
- 119-120 Obrador I: Inici de curs.
- 121 Realisme i utopia.
- 122 Obrador II: Pasqua.
- 123 Padrinatge comunitari. Antologia: J. Ruyra
- 124 La pastoral rural a Catalunya.
- 125 els jesuïtes a Catalunya
- 126 La sacramentalització, encara
- 127-128 La pastoral als santuaris
- 129-130 Església catalana: la necessària llibertat
- 131 Qüestions sobre la missa dominical

QUA DERNS DE PASTORAL

131

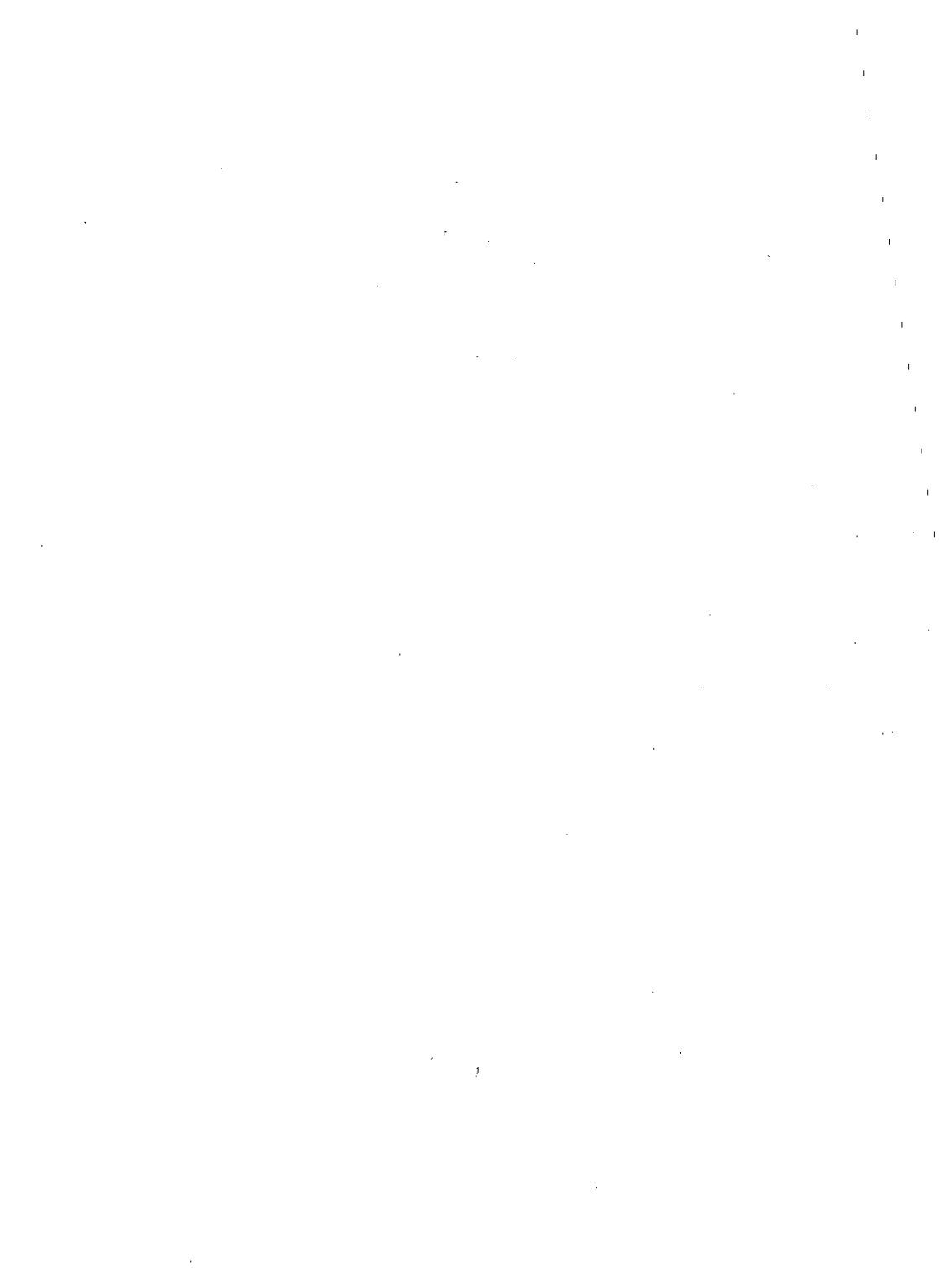
1 9 9 2

SUMARI

- **PÒRTIC**
 - La reunió dominical dels cristians 9
- **QÜESTIONS**
 - L'assemblea cristiana del diumenge: valors teològics,
Joan Baburés 13
 - Els cristians de la missa del diumenge, *Roser Bofill* 20
 - El sentit de la festa i la seva banalització actual,
Joan Llopis 23
 - Els caps de setmana i el turisme estacional,
Pere Matamala i Joan Mollerusa 27
 - Moltes misses i poca gent, *Jesús Huguet* 32
 - Misses i misses, *Genís Samper* 34
 - La preparació remota, *Josep Escós* 38
 - La presència dels malalts a la celebració dominical
de la comunitat, *Josep Farrés* 43
 - El lloc de la celebració, *Mateu Terrats* 49
 - Una publicació al servei de les comunitats cristianes,
Josep Codina 54
- **4 VENTS**
 - Missió popular renovada a Montgat, *Josep M. Alentà* 58
 - Jornades d'estiu de la JARC, *Ramona Alamon* 66
 - Girona, *Jaume Reixach* 67
 - Menorca, *J. Bosco Faner* 70
 - Solsona, *Climent Forner* 75
 - Tarragona, *Jordi Figueras* 81
 - Tortosa, *Joan A. Martínez* 83
 - Urgell, *Antoni Mirabet* 86
 - Vic, *Sebastià Codina* 88
- **REBALLS**
 - Per *Climent Forner* i *Josep M. Totosaus* 91

QÜESTIONS SOBRE LA MISSA DOMINICAL

Aquest número arriba amb més retard que de costum i presenta un desfasament considerable entre la data en què van ser escrits els articles i la data en què apareixen. Això afecta, de manera especial, les cròniques que recollim a 4 VENTS. Deixeu-nos presentar excuses als autors i als lectors. El fet és que la malaltia i la mort, a primers d'agost, del secretari de Redacció, mossèn Josep Torrella i Giralt, ens ha fet anar uns mesos força desballestats. Prometem esmena.

I passem ara a presentar les pàgines que segueixen.

En les nostres societats, on gairebé res no remet a Déu ni en parla i on la vida s'ha anat omplint de mil-i-una ocupacions o distraccions que no ens deixen temps per a res, la reunió dominical apareix com aquell espai en què els cristians ens reconeixem com a tals, ens retrobem amb altres que s'hi reconeixen com nosaltres, i donem visibilitat al poble de Déu que és l'Església, reunida entorn del seu Senyor. El moviment litúrgic, de tanta tradició a Catalunya, la reforma litúrgica que va empènyer el concili Vaticà II, i institucions com el Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona han ajudat, i molt, a la dignificació de les celebracions dominicals. A hores d'ara podem dir que, a Catalunya, és un fet general. També ho és la millora de la qualitat de les homilies.

Però els problemes hi són. Alguns d'ells posats més de manifest amb la reforma: l'estil, el llenguatge i el fixisme del ritual (a desgrat de l'enriquiment de l'«ordo missae»); la manca de preparació del celebrant (que és capaç de realitzar uns ritus amb més o menys dignitat, però que no sempre sap animar una assemblea de pregària); el to, el llenguatge i el contingut de la predicació... Les misses continuen essent avorrides, a dir de molts. I el públic que s'hi congrega es caracteritza per l'augment de les calbes i la grisor dels cabells. Els joves són sempre uns assistents d'excepció quan es tracta de les celebracions ordinàries.

Per un cap o per un altre, doncs, és convenient de retornar a la celebració dominical. És el que fa aquest número. El seu títol diu prou que no pretén ésser cap vademècum. Només vol presentar «algunes qüestions».

1. El número s'obre amb una breu evocació-record d'en Josep Torrella.

2. El PÒRTIC assenyala el pas de la missa com a compliment individual a la missa com a reunió de la comunitat creient.

3. La secció QÜESTIONS s'obre amb l'article de mossèn Joan Babu-rés; el delegat de pastoral litúrgica de Girona ens ha resumit l'aportació que va fer l'estiu al curset organitzat per l'Institut Superior de Litúrgia de Barcelona sobre el sentit teològic de la celebració dominical. Roser Bofill, directora de la revista «Foc Nou», subratlla també, des d'un altre angle, la importància del trobament dominical. Joan Llopis, doctor en teologia i diplomad en psicologia, parla del sentit de la festa i la seva banalització actual. Dos capellans de Girona, Pere Matamala i Joan Mollerusa, rectors de St. Feliu de Guíxols i Calella del Maresme, respectivament, parlen dels caps de setmana i el turisme estacional en unes poblacions que són llocs de rebuda, i de rebuda abundant. Tots dos participen al «Seminari de Pastoral Urbana» que es reuneix al Centre d'Estudis Pastorals i recullen les aportacions que van ser-hi fetes en les sessions del curs 1991-92. Mossèn Jesús Huguet, del bisbat de Solsona, parla de les misses en comunitats petites, recordant els anys que va ocupar-se de diverses parròquies del municipi de Navés. El P. Genís Samped, secretari general de la Unió de Religiosos, conegut pels anys de «Missa Jove», retreu el fixisme de les celebracions, sempre iguals a tot arreu. Josep Escós, rector de St. Maure, de Montbui, comarca de l'Anoia i bisbat de Vic, s'ocupa de la preparació de la gent, basada en el coneixement de l'evangeli. Mossèn Josep Farrés i Xandri, de la comissió de pastoral sanitària del bisbat de Vic per a la zona de Manresa, tracta de la presència dels malalts i impedits a la celebració dominical de la comunitat. Mossèn Mateu Terrats, rector de Barberà del Vallès, planteja una sèrie de qüestions sobre el lloc de la celebració —els elements materials, podríem dir-ne— i no pas partint de criteris estètics, sinó teològics. I finalment, el pare Josep Codina, claretià, rector de la parròquia de l'Immaculat Cor de Maria, a Barcelòna, que ha treballat «Missa Familiar», fa el balanç dels cinc anys d'aquesta publicació.

4. La secció 4 VENTS recull cròniques de Girona, Menorca, Solsona, Tarragona, Tortosa, Urgell i Vic; una breu notícia de la trobada de final de curs del moviment de la JARC; i una notícia-balanç, més extensa, del pare Josep Maria Alentà, claretià, vicari de la parròquia de St. Joan Baptista, de Montgat, sobre la missió popular renovada que s'hi va fer el mes de març.

5. Un parell de RETALLS clouen un número que enllestim avui, dia 29 d'octubre, a les portes de la festa de Tots sants.

J.T.

HA MORT MOSSÈN JOSEP TORRELLA

Aquest número de la revista s'ha d'obrir evocant la figura d'en Josep Torrella, Secretari del Consell de Redacció, el nostre company de penes i fatigues –i d'ideals– que ens deixava a començaments d'agost.

A primers d'octubre de l'any passat van començar a presentar-se-li els símptomes del que ben d'hora havíem de saber que era una cosa més delicada del que aparentava. I tot i que es va recuperar molt de pressa d'una primera intervenció i que els metges eren –o semblaven– optimistes, després de la segona ja vam veure que les coses no acabaven de pintar prou bé. Finalment es van precipitar, i en Josep s'extingia la tarda del dilluns, dia 3 d'agost.

Feia tants anys que era al Centre! Va començar a treballar a QUADERNS DE PASTORAL l'any 1972. I de Quaderns va passar a Secretari general del Centre (d'octubre de 1976 a maig de 1982). Però mai no va abandonar la revista. Aquest mateix número el vam acabar de concretar, ell i jo, un dels dies que va venir al Centre, després de la segona intervenció, amb aquella senzillesa i aquell afany de col·laborar que el van empènyer tota la vida. Ja no l'ha vist enllestit. Sí que hi va poder veure, en canvi, el número anterior, el darrer, aquell que s'ocupa de l'Església Catalana, i que també havíem acabat de concretar, com sempre, nosaltres dos.

En Josep se n'ha anat amb la mateixa senzillesa amb què va viure. Ens deixa en herència la seva fidelitat en el seguiment del Senyor Jesús i el seu amor –gens cridaner– a l'Església i a Catalunya. També la seva voluntat de col·laboració, el seu treball amagat, però eficient, el seu interès per concretar i fer avançar les coses. Ja no el tindré assegut al meu davant, en aquest despatx on ara mateix em trobo, traient les seves notes, després d'una reunió de la Redacció, per tal de concretar els números que havíem esbossat, els articles que s'havien de demanar i les persones a les quals calia confiar-los. I jo no tenia més remei que anar deixant enrera la pluralitat d'enfocaments i de col·laboradors possibles per tal d'anar donant rostre i fe-

somia concrets (que vol dir títols, noms i cognoms) al que entre tots havíem anat dient i que corria el risc de restar adormit més temps del compte en el meu quadern de notes, fins a pansir-s'hi. I més d'una vegada, mentre era encara sobre la taula, esperant el moment de desar-lo a la prestatgeria, ell ja havia escrit les cartes demanant els articles i em reclamava suaument que jo escrivís aquelles que em tocaven.

No vull acabar aquesta evocació sense deixar constància que l'afany de col·laborar i fer equip —que van empènyer en Josep Torrella tota la vida—s'ha vist ben correspost els mesos de la seva malaltia: els companys de Cornellà de Llobregat li han fet costat en tot i per tot, donant un exemple del que ha de ser la germanor entre capellans i donant rostre concret a aquesta «família» que tan sovint apareix a l'oració col·lecta dels diumenges i que massa sovint resta una simple paraula. També li ha fet companyia (permeteu-me que ho digui) la Maria Teresa Biayna amb la seva família, que ell havia conegut quan era a Badalona, que després va portar-nos al Centre, on continua venint cada tarda, i que va seguir-lo sobretot durant les seves estades a l'hospital de Can Ruti, a Badalona mateix, sobre aquell barri de Pomar, la parròquia que ell havia servit amb tanta dedicació.

Segur que el Senyor ha acollit entre els seus, amb la seva immensa bondat, el seu servent Josep, tan senzill i humil, tan constant en el treball de cada dia, tan present, des de sempre, en els llocs renovadors de la nostra Església, que es diguin moviments especialitzats, parròquies populars o Quaderns de Pastoral.— *Josep M. Totosaus*

PÒRTIC

LA REUNIÓ DOMINICAL DELS CRISTIANS

Per el poble, els cristians som «els de missa» i el lloc on ens reunim habitualment —«l'església»— és també «la missa». S'ha produït així com una fusió entre «Església», en majúscula (comunitat que el Senyor aplega), «església», en minúscula (lloc, edifici, on s'aplega una comunitat local) i «missa» (allò que fa habitualment una comunitat quan es reuneix, allò per a què el Senyor l'aplega). I tothom sap que la missa es fa, sobretot, els diumenges.

Si, doncs, no hi ha hagut mai dubte sobre la importància de la celebració dominical per als cristians, sí que podem afirmar que hem assistit, als nostres dies, a la seva revalo-

rització i a la seva redescoberta en profunditat. Per dir-ho en poques paraules: hem passat, o estem passant, del compliment individual a la reunió de la comunitat.

El primer dels cinc preceptes de l'Església és «oir missa entera els diumenges i les festes de guardar». La missa hi apareix com una obligació que afecta els catòlics individualment: cadascun d'ells, des que arriba a l'edat de la raó (entorn dels set anys), està obligat a oir missa cada diumenge i cada dia festiu.

Obligat a «oir» missa. Vet ací una expressió prou significativa i que evoca una actitud de passivitat: la missa s'oeïx, s'escolta —és a dir, s'hi assisteix, es contempla—, amb més o menys devoció, cert; però el seu protagonista —l'oficiant, el celebrant— no és el poble: és el capellà, que es troba allà dalt, a l'altar.

En un context així, no és estrany que haguessin pres cos tota una pila de devocions que permetien més participació del poble. Sigui aquelles que tenien lloc les tardes dels diumenges o dels dies de cada dia, sigui aquelles que omplien el temps buit en què ens convertia, per als fidels, l'assistència a la missa dominical, mentre el sacerdot la deïa d'esquena, en veu baixa i en llatí, ajudat pels escolans, els únics assistents «actius».

En resum: obligació individual i passivitat d'uns fidels cristians que no actuen com a «assemblea», és a dir, com a «església».

Aquest quadre feia temps que canviava, gràcies al moviment litúrgic, prou popular a Catalunya. Basti recordar el mític congrés de Montserrat de l'any 1915, amb més de dos mil congressistes. L'animava el convenciment que l'acció sagrada —la missa dominical, sobretot— era el centre de la vida cristiana i el principal nodriment del poble cristià. El seu lema era la participació activa d'aquest. I actuava, per

a aconseguir-ho, en una doble línia: la paraula (l'«Eucologi», primer, els missals dels fidels, aviat, i les «misses dialogades», amb la lectura de l'epístola, l'evangeli i altres parts de la missa en la llengua del poble, sobreposada a la recitació que en feia el capellà en llatí); i el cant. I aquest també en una doble línia: el cant gregorià, amb el qual el poble —o una part del poble— interpretava les parts comunes i la schola les pròpies a les misses solemnes o cantades; i el cant popular, que va tenir entre nosaltres una bella florida, que ja venia de lluny, i que pot presentar lletres tan entranyables com les de Verdaguer, composicions sòlides i inspirades, i noms tan prestigiosos com els dos lluïsos: el mestre Lluís Millet i mossèn Lluís Romeu, per citar només aquests caps de brot. I encara serà bo no oblidar els components de caire més estètic, que afectaven ornaments, calzes, imatges, i en general la disposició i l'ornamentació de les esglésies.

La renovació conciliar no ens agafava, doncs, desprevinuts, ben al contrari: trobava un terreny ben preparat. La introducció de la llengua del poble en la litúrgia ha tingut un pes decisiu i l'embranchida general que ha significat la celebració del concili Vaticà II i el postconcili han accelerat i universalitzat el procés en marxa. De manera que tothom s'avé a reconèixer que, a tots els racons de Catalunya, tant les esglésies com les celebracions dominicals ofereixen, avui, un panorama força abellidor. I pel que fa a la missa dominical, podem afirmar que hem passat de la insistència en el compliment individual d'un precepte a la reunió de l'assemblea festiva de la comunitat entorn del seu Senyor.

Això no vol dir que no hi hagi problemes: n'hi ha, i de gruixuts, que no és aquest el lloc d'enumerar. Però la línia en la qual marxem és la bona. Hem retrobat l'Església, el Poble de Déu, que el Senyor congrega el dia de la seva Pasqua per a pregar agraïdament el Pare, per a escoltar la paraula de la vida i per a participar en el convit de l'eucaris-

tia, que prefigura i acosta el Regne vers el qual ens encaminem. Podem dir, doncs, sortosament, avui més que mai, que l'Església és la comunitat creient que es reuneix cada diumenge entorn del seu Senyor i que s'escampa després per proclamar i per viure en la quotidianitat i sense escarafalls –i si cal, també de manera heroica– allò que ha celebrat: l'amor salvador d'un Déu que és Pare i que se'ns ha manifestat definitivament en Jesús de Natzaret, un home de la nostra família, nascut de l'Esperit, que ha escampat la llavor de la Paraula, ha donat la vida i ha vessat la sang per la salvació de tots, i ha estat ressuscitat, assegut a la dreta del Pare i constituït Senyor, Crist, Fill de Déu, jutge de vius i de morts. I no hi ha cap altre nom sota el cel donat als homes en el qual hàgim de salvar-nos.

QÜESTIONS

L'ASSEMBLEA CRISTIANA DEL DIUMENGE. VALORS TEOLÒGICS

JOAN BABURÉS

Urgeix una revisió de la nostra manera de veure i viure el diumenge. Se sol definir el diumenge com un dia de festa, un dia sense haver d'anar a treballar, un temps de descans cada cap de setmana, un dia d'evasió o de diversió. Però nosaltres no ens podem quedar aquí. Com a cristians sabem que el diumenge va quedar marcat definitivament per un fet cabdal en l'experiència de fe dels apòstols i dels primers deixebles: la resurrecció del Crist. I això és el que dóna dimensió teològica a aquest dia singular. Ens cal a tots redescobrir el sentit teològic del diumenge.

No podem viure sense celebrar el dia del Senyor

Encara ara ens escriuixeix el testimoni dels màrtirs d'Abitina, que l'any 304 confessaven davant del jutge: «No podem viure sense celebrar el dia del Senyor» («Acta sanctorum Saturnini, Dativi et aliorum», a D. Ruiz, «Actas de los mártires», Ed. Católica, Madrid, 1951, BAC n. 75, p. 983). Sens dubte que el diumenge ho era tot per a aquells cristians. No és pas així entre nosaltres. La causa principal de la «degradació» del diumenge rau en la pèssima visió que en tenim: jurídica (compliment d'un precepte), ritualista (anar a oir missa), sense cap sentit teològic (un dia qualsevol de la setmana, el cap de setmana)...

¿Com retornar al diumenge el seu valor teològic i sacramental? Heus aquí la pregunta de tot pastor. I la resposta ha de venir pel redescobrimient del seu profund significat sacramental. Cal re-evangelitzar el cristià sobre el misteri del diumenge. El diumenge és una realitat intrínseca de la identitat cristiana. I ho és per la seva relació amb el misteri pasqual. Ja que el diumenge és la Pasqua setmanal: *cada diumenge és pasqua*. Parlar de la teologia del diumenge és parlar de la teologia de la Pasqua, de la teologia de la resurrecció. O sigui de la teologia de la salvació: la cristologia, la soteriologia, la sacramentologia, i també, l'escatologia.

Però, a més, el diumenge ve a ser com el punt de referència de l'actuar del cristià, ja que s'hi concentren els grans valors de la vida cristiana: el misteri pasqual, la reunió de l'assemblea («ekklesia»), la proclamació de la paraula de Déu, l'eucaristia, l'esperança del món futur, la festa primordial, l'alegria, la festa, i l'alliberament.

El primer dia de la setmana

Els quatre relats de la resurrecció que ens han transmès els evangelis coincideixen en la menció d'«el primer dia de la setmana»: Mt 28,1; Mc 16,2.9; Lc 24,1; Jn 20,1.19. També el mencionen Ac 20,7 i 1Co 16,2. Aquests textos ens fan veure la importància que té el primer dia de la setmana. És fruit del calendari jueu: el primer dia de la setmana recordava el primer dia de la creació (cf Gn 1,1ss); evocava, doncs, el disseny de Déu creador, el dia de la llum primera, la contraposició simbòlica entre llum i tenebres, el pas del caos informe a l'ordre de la creació, el dia en què l'alè de Déu (l'Esperit diví) donà vida, el dia en què l'abisme fou il·luminat, el començament de totes les coses, el principi de la revelació divina, el començament de la història de salvació. A més, el relat sacerdotal fonamenta aquí la setmana.

El Nou Testament recull aquesta teologia de fons i fa del diumenge el dia de la *re-creació*, de la nova creació. Tot aquest rerafons simbòlic s'aplica al Crist en la inauguració de la nova creació, de tal manera que els qui pel baptisme han estat incorporats a ell són una nova criatura en Crist (cf 2Co 5,17; Ga 6,15). La nova creació s'acompleix en l'*home nou*, transformat en el seu interior a imatge del seu Creador, creat en la justícia i en la santedat veritables (cf Col 3,10; Ef 4,24). Aquest home nou és, abans que ningú més, el Crist mateix, ressuscitat d'entre els morts, primogènit d'entre molts germans, el primer de retornar a la vida com a primícies dels qui han mort (cf Rm 8,29; Col 1,15; 1Co 15,20.23). La nova creació, iniciada en la resurrecció del Crist, ocorreguda el primer dia de la setmana, arribarà a incloure tot l'univers (Rm 8,18-22; 2Pe 3,13; Ap 21,1-5).

El diumenge, per tant, suggeria als cristians de les primeres generacions, no només el record de la resurrecció de Jesús, sinó també totes les ressonàncies que evocava el primer dia de la setmana; és a dir, la nova creació inaugurada amb la resurrecció del Crist.

La denominació «primer dia de la setmana» ve, doncs, de l'antiga forma jueva de comptar els dies, fonamentada en el relat de la creació: primer dia de la setmana, segon, tercer, quart, cinquè, sisè i setè dia o dia del repòs (sàbat).

La civilització romana integrà la setmana als seus esquemes cronològics, però va dedicar els dies als seus déus-planetes: primer dia, dia del sol (diumenge = dies dominica); segon, dia de la lluna = dilluns; tercer, dia de Mart = dimarts; quart, dia de Mercuri = dimecres; cinquè, dia de Júpiter = dijous; sisè, dia de Venus = divendres; setè, dia de Saturn (anglès: saturday; dissabte = sàbat). Com podem comprovar la nostra nomenclatura setmanal segueix aquest mateix esquema. Però hi ha hagut un canvi que afecta la recta comprensió del diumenge: hauria de ser el primer dia i el solem col·locar al final. Això, malauradament, fa que l'entenguem més aviat com l'antic dissabte, el dia de repòs dels jueus, que no pas com l'entenien els primers cristians: la nova realitat, el signe del món nou inaugurat per la resurrecció del Crist.

La nova visió del diumenge cristià

El concili Vaticà II, en la constitució de Litúrgia, «Sacrosanctum concilium», aporta una visió nova del diumenge des d'una perspectiva positiva, gens legalista, ni ritualista. Parteix d'aquesta visió teològico-sacramental que ara esmentàvem. El n. 102, en parlar de l'any litúrgic, esmenta el diumengé com a commemoració de la resurrecció. I el n. 106,

en una magnífica síntesi, descriu el diumenge amb totes les seves característiques:

«L'Església, seguint una tradició apostòlica que té l'origen en el dia mateix de la resurrecció del Crist, celebra el misteri pasqual cada vuit dies, en l'anomenat amb raó dia dominical o dia del Senyor. Aquest dia els fidels s'han de reunir a escoltar la paraula de Déu i participar en l'Eucaristia, a recordar la passió, resurrecció i glòria del Senyor Jesucrist i a donar gràcies a Déu que els "ha engendrat de nou i els ha donat una esperança viva, gràcies a la resurrecció de Jesucrist d'entre els morts" (1 Pe 1,3). Per això el diumenge és la festa primordial, que ha de ser presentada i recomanada a la pietat dels fidels de manera que també esdevingui dia d'alegria i de descans. Les altres celebracions, si no són realment de la màxima importància, no han de ser preferides al diumenge, per tal com és el fonament i el nucli de tot l'any litúrgic».

Cal ressaltar, seguint aquest text, les característiques següents:

Tradició apostòlica. La resurrecció del Crist és la base i el punt de partida del costum de celebrar, cada vuit dies, el misteri pasqual.

Celebració de la resurrecció del Crist. El diumenge és el dia dedicat a la commemoració de la resurrecció. Dia de celebració del kèrigma, el primer anunci rebut i transmès de la mort i resurrecció de Jesús (1Co 15,3-8; 11,23ss).

El dia vuitè. Els deixebles es troben units al cenacle el mateix diumenge de la resurrecció i també vuit dies més tard (cf Jn 20,19-31): d'aquí la periodicitat setmanal de la celebració dominical. El dia vuitè suscita també una altra ressonància: l'escatologia. Ens evoca el dia darrer, el dia del retorn del Senyor. Dia d'esperança en la victòria final. També evoca l'eternitat, el dia sense posta, el dia que no té fi. Per això el diumenge té una dimensió profètica en l'esperança de la redempció definitiva i total. És el símbol d'allò que ha de venir, però que ja ha començat, imatge del món futur.

El dia del Senyor o dia senyorial. És el terme que expressa millor la realitat del diumenge. I de fet és el nom que ha prevalgut. Apareix en primer lloc al llibre de l'Apocalipsi, 1,9-10, amb l'expressió «kyriake hemera», que del grec passarà al llatí com a «dies dominica», o simplement «dominica», i d'aquí a les nostres llengües com a «diumenge», paraula que substituirà l'expressió pròpia de la nomenclatura setmanal pagana: «dies solis» (cf Apologia primera de sant Justí, n. 67)

Memòria del baptisme. El diumenge és també un dia propi per a celebrar i commemorar el baptisme. El text SC 106 ho indica quan diu: «donar gràcies a Déu que els ha engendrat de nou». Cal no oblidar que el dia més propi del baptisme és justament el sant dia de la Pasqua, especialment la Vetlla.

Dia de l'Església. És també el dia en què es reuneix l'assemblea (l'«ekklesia») per la paraula i l'eucaristia. La celebració dominical ha tingut sempre un primer moment centrat en la paraula, calcat de l'ofici sinagoga, i un segon moment centrat en l'eucaristia, calcat del sopar pasqual, amb l'originalitat de la cena del Senyor.

Dia de festa. Cal fixar-se especialment en l'expressió «festa primordial». Significa que és la primera en l'ordre històric, ja que fou la primera a ser celebrada: l'any litúrgic, abans d'existir com a cicle anual, era celebrat entorn de la pasqua setmanal; i això ja des del primer diumenge de la resurrecció. Però també s'ha d'entendre en el sentit de festa principal, ja que celebra el fet principal de la nostra fe: la resurrecció del Crist.

Per això el diumenge ha d'esdevenir per als fidels «dia d'alegria». I és que la festa ho és sobretot no per les circumstàncies externes, sinó per la vivència interna. Cal desvetllar doncs l'alegria profunda de la salvació per a poder-la celebrar festivament en la reunió dominical.

Només al final es parla de «dia de descans», que havíem trasplantat al lloc principal: havíem convertit el diumenge cristià en el sàbat del repòs jueu. De fet, els cristians dels tres primers segles mai no van celebrar el diumenge com a dia festiu. Únicament la reunió eucarística els feia viure la joia de la salvació. Si el descans i la festa acompanyen el dia del Senyor, ha de ser per a facilitar-ne la celebració i per a dedicar més temps a la pregària i a la pràctica del bé. Però si no fos possible, la reunió de la comunitat per a l'eucaristia hauria de bastar per a mantenir viu el caliu sacramental d'aquest dia singular.

El diumenge és la Pasqua setmanal

Intentarem, ara, resumir els valors teològics del diumenge.

El diumenge és el sagrament de la Pasqua: És el dia del Senyor, el dia del Crist-Senyor. Professió de fe en Crist: és el Kyrios; s'ha assegut a la dreta del Pare; és el Messies, i també és el Fill de Déu (1Co 12,3); tots els qui hi creuen seran batejats en el nom de Jesús, el Senyor (cf Rm 10,9 i Ac 8,37).

La invocació amb què acaba el llibre de l'Apocalipsi «Marana tha», Veniu Senyor (22,17.20), expressa la fe ardent en el Crist ressuscitat que ha de tornar i que es manifesta ja present entre els seus en el si de la celebració eucarística.

El diumenge és, doncs, un dia cristològic. Així com la cena fou anomenada cena del Senyor (1Co 11,20), així també el diumenge rep el nom de dia del Senyor (Ap 1,10): d'aquí la gran relació entre el diumenge i la fracció del pa. No és només el record de la resurrecció el que ens

evoca el diumenge: en aquest cas s'hauria anomenat dia de la resurrecció; sinó que és el dia de la senyoria universal del Kyrios-Crist.

Així doncs, tot el misteri de la Pasqua del Senyor hi és concentrat. Per això podem afirmar que el diumenge és el sagrament de la Pasqua. En aquest dia se significa i es realitza la salvació obrada per Crist amb el seu misteri pasqual. És el dia en què Crist es fa present de manera real i eficaç entre els seus: el dia escollit per a la resurrecció i les aparicions del ressuscitat. El seu retorn setmanal li dóna valor de signe de la salvació.

Els Pares de l'Església oposaven el diumenge cristià al dissabte jueu per a simbolitzar les dues aliances. La nova deixa superada l'antiga, perquè Jesús és Senyor fins i tot del dissabte (Mt 12,8).

El diumenge és el dia memorial de la resurrecció. L'esdeveniment central de la fe cristiana és la passió, mort i resurrecció del Crist. I aquest esdeveniment és a la base de la celebració dominical. Per això el diumenge és el dia memorial del misteri pasqual. Entenent bé el concepte «memorial»: a més d'una memòria històrica del passat, inclou una actualització en l'ara i aquí de la presència salvadora del Crist i una relació profètica amb el món futur que esperem i que ha de venir. Quan celebrem el dia del Senyor, ho fem per commemorar l'obra salvadora del Crist. Però sobretot ho fem per tal que aquella salvació s'actualitzi en nosaltres. I, naturalment, per tal que ja ara puguem participar de la salvació definitiva que esperem obtenir en el futur.

La presència del Crist ressuscitat el primer dia de la setmana consagra aquest dia. I la seva presència vuit dies més tard (Jn 20,26) constitueix el punt de partença per a la reunió setmanal (Ac 20,1). No era pas un dia còmode —era dia laborable—, però era un dia significatiu. I adquireix caràcter sacramental, com el pa i el vi de l'eucaristia. El diumenge esdevé així el dia memorial de la Resurrecció. Dia de l'aliança nova i eterna: Déu i l'home es comprometen a viure units: «Els seran el meu poble i jo seré el seu Déu». Dia de la nova creació, en què ens despullam de l'home vell i ens revestim del Crist (renovació del baptisme). Dia de l'eucaristia, sagrament permanent, que acompanya tota la nostra vida. Dia de la presència del passat històric: congregats entorn al Crist gloriós, formant Església.

El diumenge és una porta oberta a l'eternitat. És també un dia escatològic: ens projecta cap al futur i a la vegada és el símbol del món futur. La menció del dia vuitè, que els sants pares ja comentaven des d'una perspectiva escatològica, ens porta a recordar que el diumenge ens fa present el món que ha de venir, mentre que els sis dies de treball de la setmana ens fan avinent el món present. És, per tant, el dia signe de les noves realitats salvades per Crist: signe del Regne de Déu que ja ha co-

mençat i presència anticipada de la vida eterna. Per això en la invitació a la comunió se'ns pot dir amb tota propietat «Feliços els convidats a la seva taula» (cf Ap 19,9): la taula celestial, de la qual ja ara podem participar sacramentalment. Tot això ens ajuda a mantenir la tensió escatològica vers les coses del cel (Col 3,1).

Del compliment del precepte a la festa de la comunitat. Com hem pogut veure, fins ara, el sentit teològic del diumenge és de molta riquesa i profunditat. No és un dia qualsevol, ni qualsevol dia es pot donar la densitat teològica que té el diumenge; el seu caràcter sagrat és únic.

Tot això que hem exposat fins ara, ¿pot quedar inclòs en el precepte dominical que ens obliga a «oir missa entera els diumenges i festes de guardar»? Certament que no. Però el precepte ens ajuda a veure la importància d'aquest dia. Sense el precepte cauríem en un pur idealisme i, a la pràctica, a no fer d'aquest dia, un dia «assenyalat». Però no hem de caure tampoc en el legalisme. Mai no complirem del tot amb el diumenge. Per això l'Església ha vigilat sempre per conservar la tradició rebuda, per celebrar conjuntament el diumenge i la salvació.

* * *

Abans d'acabar, retornem al text de la constitució de Litúrgia: «Aquest dia els fidels s'han de reunir (“in unum convenire debent”) a escoltar la paraula de Déu i participar en l'Eucaristia». I encara «el diumenge és la festa primordial, que ha de ser presentada i recomanada a la pietat dels fidels» (SC 106).

És des d'aquesta perspectiva que ens cal fer un esforç pastoral urgent per a instruir el poble cristià sobre la importància del diumenge. Per a superar el compliment individual del precepte i fer del diumenge l'autèntica festa de la comunitat cristiana, el dia de la celebració sacramental de la nostra salvació.

LA MISSA DEL DIUMENGE

ROSER BOFILL

Un poble dispers i diferent

Ens hi trobem molts: l'estanquer de la cantonada, la veïna del tercer, la noia de la tintoreria, el gerent d'una fàbrica important amb la seva dona, el director del banc, unes senyores grans que gairebé sempre van plegades, matrimonis agafats del braç que no se sap ben bé qui aguanta qui, famílies amb criatures, algun jove... Coneguts i també desconeguts de totes les edats i condicions, de qui no sé el nom ni res de la seva vida. Només que són creients, potser amb una fe rutinària –o, per què no, amb una fe fervent?– que el diumenge, el dia del Senyor, s'apleguen entorn de l'altar per a escoltar la paraula de Déu, les lectures i l'evangeli, demanar perdó i recordar aquell sopar en què Jesús ens va deixar com a testament la seva presència entre nosaltres pels segles dels segles. Amén. Va donar a menjar el pa i a beure el vi als seus amics: «Cada cop que feu això, feu-ho en memòria meva». I al llarg de tots els temps, els cristians, uns més fidels, altres més indiferents, ens hem anat reunint. Algunes coses de la celebració litúrgica han canviat; l'essencial, el record del sant sopar i la participació en la taula, continuen sent el centre i la raó de la trobada.

Acabada la missa, aquelles cent, dues-centes persones –mai no les he comptades– que ens hi trobem continuarem la nostra vida: uns, en sortir del temple, aniran a casa, altres aniran a fora amb un grup de la seva edat; uns pares aniran a dinar a casa dels fills, uns altres esperaran que els fills vagin a dinar a casa; alguns tornaran al seu pis sols, passejant a poc a poc, i passaran el diumenge llegint, xerrant amb algun amic o veient la televisió i fent una becaïna. I l'endemà la setmana començarà, amb la feina, el negoci, la neteja, els maldecaps, o les angoixes quotidianes. Molts de nosaltres potser farem una pregària durant el dia, uns –pocs– continuaran cada dia anant a missa al vespre; tal volta molts s'oblidaran que Déu és allà, esperant, fins que arribi l'altre diumenge, o el dissabte... Som un poble dispers i diferent que setmanalment ens ajuntem per pregar i recordar el fet més fonamental de la nostra història de creients. Uns fills de Déu que el recordem... el diumenge. (Després de tot, també les famílies, sovint, només ens veiem els dies de festa). Tot esdevé tan senzill, o, si voleu, tan rutinari, per a la majoria de cristians.

Les cançons i l'homilia

Però no és només el fet d'anar a la celebració eucarística allò que fem de manera rutinària quasi sempre, sinó que les mateixes celebracions també ho són ben sovint. Potser per això hi participem distrets, malgrat que hi anem amb bona voluntat.

Per evitar la rutina i aconseguir que la missa tingui un pes més profund hi ha dues coses que caldria preparar amb més cura. Una és més anecdòtica: el cant. Cantem unes cançonetes que semblen d'escola de nens o de secta americana, amb perdó. Em pregunto què pensarien alguns amics que no són creients si ens veien i ens sentien cantar aquelles cançons, i em pugen els colors a la cara. La segona cosa, i aquesta sí que és important, és el comentari de l'evangeli, allò que en diem el sermó. Moltes vegades, quan comença, pensem: ha arribat l'hora de desconnectar; perquè hi ha sermons que són frases fetes, tòpics sempre repetits, que no ajuden gens la nostra fe. Seria molt millor, en moltes ocasions, deixar-nos uns minuts després de l'evangeli perquè penséssim nosaltres mateixos. O simplement limitar-se a destacar un punt, donar una pauta.

Per comentar l'evangeli, cal mesurar bé, pesar bé les paraules del sermó. Poques paraules, si us plau: poques i que s'adiguin als textos llegits, perquè aquests textos són els que ens acompanyen durant l'any i durant la vida. Molts dels que som allà, adults, ja no sentirem parlar més de Déu, de la fe, de l'esperança i de la caritat, si no és aquell moment de la missa del diumenge. No cal adoctrinar-nos, sinó, senzillament, fer-nos veure que de l'evangeli ha de brollar la fe que ens ha de conduir cap a la vida.

Poques paraules; però, això sí, que en brolli una idea fonamental que ens serveixi per tota la setmana. Hauríem de sortir de l'església amb una breu pregària al cor: «Senyor, feu que hi vegi», o «ajudeu la meva poca fe», o bé, recordant allò de «¿No eren deu els que he guarit?; on són els altres nou? Només tu m'has donat gràcies», ajudar-nos a agrair al Senyor tantes i tantes coses. Que traguem de cada diumenge de l'any una idea clau per a pensar, recordar, dir, durant el tràfec del dia. Potser així podríem anar fent créixer una mica mica la nostra fe que ens hà de donar força i conduir a bon port.

Elogi de les misses del diumenge

Jo sempre he estat partidària de les misses de parròquia o d'església gran, malgrat que no sempre m'hi trobo de gust per tot això de la cursileria dels cants o dels sermons estereotipats. Però aquestes misses amb

tanta gent diferent em donen un sentit d'església; perquè, al cap i a la fi, l'església som tots aquests, tan diferents, tan creients o, si voleu, tan tebis, que ens hi trobem, que ens reunim per a dir al Senyor, entre altres coses, i no pas la menys important, que tingui pietat de tots nosaltres.

Les celebracions petites, per a gent més preparada, més culta o més piadosa, tenen, és clar que sí, el seu valor: intimitat, coherència, reforcen la fe; però aquest sentit de *poble*, de poble que a empentes i rodolons anem vivint la fe, la trobo en les misses de gent diversa, en les misses del diumenge.

Quan les enquestes volen definir quants catòlics practicants hi ha, encara prenen com a pauta la celebració del diumenge. Potser és una pauta errada, però no deixa de ser simptomàtica i s'adiu plenament al que durant segles i segles hem anat fent els cristians de totes edats i condicions: celebrar el dia del Senyor aplegant-nos entorn de la seva taula, considerant-ho com l'acte més important de la setmana.

Els de les misses del diumenge som, jo crec, veritablement els cristians «de base». No ens destaquem per una fe especial; ni, la majoria, militem en cap associació. Som gent (bona gent, al cap i a la fi) que necessitem unir-nos per pregar i menjar el pa de Jesús i que tenim consciència, potser una vaga consciència, que allò que fem val la pena fer-ho.

EL SENTIT DE LA FESTA I LA SEVA BANALITZACIÓ ACTUAL

JOAN LLOPIS

Escric aquestes reflexions l'endemà del dia en què tot Catalunya va esclatar d'alegria perquè el Barça havia guanyat —inesperadament— la lliga, i això em fa difícil d'enfocar l'article tal com d'antuvi havia previst, és a dir, insistint en la pèrdua del sentit festiu en la societat actual, secularitzada i tecnificada. Davant fets com el que es va produir a les nostres ciutats i viles el diumenge dia 7 de juny, no sembla gaire encertat anar dient que els homes i les dones dels nostres dies no saben què és la festa, no saben què vol dir celebrar. Ben al contrari, les manifestacions d'eufòria popular pel triomf de l'equip tenien totes les característiques essencials que els antropòlegs acostumen a atribuir a la festa: un *fet* (la consecució del títol de campió), una *multitud* (convocada no pas formalment però sí seguint una mena de crida implícita i espontània) i uns *símbols festius* (crits, onejar de banderes, tocs de clàxon, etc.). I, sobretot, hi havia una comunió o sintonia anímica, en la qual conflüen, a més de la simpatia per un club esportiu, l'orgull ciutadà, l'entusiasme patriòtic, la vinculació a un poble i, més negativament, la necessitat de descarregar les tensions acumulades per múltiples situacions frustrants.

No obstant això, crec que continua essent lícit sospitar que la societat actual va perdent progressivament l'autèntic sentit de la festa. En primer lloc, perquè tot això de les celebracions esportives —encara que incloguin connotacions que van més enllà del simple esport— constitueix un fenomen perfectament controlat i assimilat per la societat de consum, sobretot si es té en compte que, al capdavant, l'activitat esportiva s'ha convertit en un negoci com qualsevol altre. En segon lloc, perquè, si ens fixem no tant en determinades celebracions esporàdiques vinculades a fets puntuals, sinó en les diverses festes que van ritmant periòdicament el transcurs de la vida individual i col·lectiva, ens adonarem que l'home modern confon cada vegada més la celebració festiva amb el mer fet anodí de deixar de treballar. I aquesta cessació del treball, en tant que descans físic i psíquic, no està en funció de l'activitat festiva, sinó sim-

plement en relació amb la necessitat del repòs per a poder treballar i consumir, després, amb més intensitat.

Fer vacances i fer festa

Com deia ja fa anys Juan de Dios Martín Velasco, en un article publicat a la revista «Phase» (n. 63, 1971, p. 253), «per a l'home del nostre temps els dies no es divideixen en ordinaris i festius sinó en feiners i no feiners, i aquests darrers, més que dies de festa, són dies de vacança». És clar que hi ha moltes semblances entre les vacances i la festa, però la significació profunda d'aquestes dues classes de temps és totalment diferent. Les principals semblances entre el temps vacacional i el temps festiu són aquestes: en tots dos casos es dona una interrupció del temps ordinari; les persones es lliuren a unes activitats no directament utilitàries; hom experimenta una sensació de llibertat, i, finalment, hi ha una recerca de la joia de viure. Però, també amb paraules de Martín Velasco (l. c., p. 245), «no és difícil descobrir on rau la diferència fonamental que dona a aquests elements comuns de les vacances i de la festa el seu significat diferent: a les vacances els manca aquesta "alguna cosa més" que és imprescindible afegir al joc perquè es converteixi en culte; els falta la referència a la transcendència que converteix la sortida del temps ordinari en entrada en un temps superior originari, capaç de donar a la durada humana sentit i consistència».

Les vacances interrompen el temps ordinari, però no per a instaurar un altre tipus de temps més ple i consistent, sinó molt sovint per a instal·lar-se en un temps buit, amb la pretensió de «matar-lo» més que no pas d'omplir-lo; en canvi, la festa autèntica comporta la vivència d'una plenitud que, amb molta freqüència, suposa una despesa d'energia física i psíquica molt superior a la que es posa en joc en les activitats de la vida ordinària. Durant les vacances, les persones es dediquen a un seguit d'activitats que no són directament productives, com és ara el joc; però el joc vacacional —superficial i lleuger— és molt diferent del joc ritual de la festa, el qual està carregat d'un simbolisme que té a veure amb allò que hi ha de més profund en l'existència humana: els lligams familiars, la cohesió de poble, la comunió de sentiments o de creences. Al llarg dels dies dedicats a l'oci, les persones acostumen a experimentar una sensació d'alliberament de les múltiples esclavituts quotidianes, especialment de les inherents a l'activitat laboral, però aquest alliberament normalment s'aconsegueix per mitjà de la distracció i de l'oblit; en canvi, la llibertat que manifesta la veritable celebració és fruit d'una concentració de l'atenció en totes i cada una de les activitats festives, entre

les quals destaca precisament la «memòria» dels fets mítics o històrics que són a l'origen de tota festa. Finalment, és ben veritat que un dels objectius principals de les vacances és la recerca de l'alegria, del «passar-s'ho bé», però també és cert que molt sovint aquesta joia es queda en la superficialitat i sembla que només tingui en compte el plaer de l'individu; en canvi, l'alegria veritablement festiva és essencialment comunitària: es tracta de compartir la joia de viure a través de la participació comuna en unes mateixes manifestacions d'alegria, i no pas de donar satisfacció al desig individual de plaer.

Al servei de la productivitat

La tendència que l'home modern té a confondre la festa amb les vacances prové de la unidimensionalitat de la civilització científico-tècnica, la qual conrea un únic aspecte de la complexa condició humana: la productivitat. Com lúcidament observava el professor Josep Maria Esquirol en una conferència pronunciada el dia 23 de maig d'enguany al Centre Cristià dels Universitaris de Barcelona, l'home del món tecnificat d'avui no és tant l'*homo sapiens*, que intenta comprendre la realitat, ni l'*homo faber*, que pretén transformar-la creativament, ni tampoc l'*homo ludens*, que somia a expressar-la poèticament, sinó —més simplement i prosaicament— l'*homo laboriosus*, que només té la pretensió de donar satisfacció a les seves necessitats a través del treball i del consum. En aquesta perspectiva, la festa no s'inscriu en la necessitat de penetrar més profundament en el misteri de la realitat, ni tampoc en el desig de posar un contrapunt gratificant a l'esforç creador, ni molt menys en la dinàmica gratuïta de l'expressivitat lúdica i poètica. La festa —convertida en vacança— es limita a constituir un moment més de l'activitat laboriosa, sense superar-la ni transcendir-la, sinó simplement posant-se al servei d'una major eficàcia del treball. D'aquí prové, per exemple, el fet que, en el calendari laboral actual, no compti gairebé per a res la consideració de quines són les dates realment significatives per a fer festa, sinó exclusivament quantes hores de descans s'han de fer anualment perquè els obrers puguin conservar les seves capacitats productives en les millors condicions.

* * *

És evident que aquesta banalització del sentit genuí de la festa és un obstacle perquè els homes i les dones d'avui puguin adonar-se de la significació profunda de les festes cristianes, en especial del diumenge, dia

que, per la seva relació amb el descans setmanal de caire laboral, fàcilment pot confondre's amb una mera jornada de repòs. Altres festivitats senyalades de l'any –com és ara Nadal o Pasqua– encara poden mantenir sense gaires problemes el seu caire veritablement festiu, per bé que el seu sentit profund es pot veure atacat per altres circumstàncies que no és ara el moment d'analitzar.

Si volem, doncs, recuperar per al diumenge cristià la seva autèntica condició de festa cristiana, cal que hi hagi una re-educació del sentit genuïnament humà de la celebració, tenint en compte d'una manera especial que, si ja en el marc merament humà, la festa –com deia Joan Maragall («L'alegria de Pasqua», a *Obres completes*, Barcelona 1947, p. 626)- «és un acte de consciència», això és encara molt més cert en el cas de les celebracions de la fe cristiana, les quals no són només actes de consciència sinó, més profundament, actes de compromís vital, d'acord amb aquella exhortació de Sant Pau: «Celebrem la festa, no pas amb llevat vell, ni amb llevat de vicis i de dolenteria, sinó amb àzims de puresa i de veritat» (1Co 5,8).

MOBILITAT I MISSA DOMINICAL

PERE MATAMALA I JOAN MOLLERUSA

És en el context d'aquest fet modern tan generalitzat i de tants caires que anomenem «mobilitat» on cal inscriure l'epifenomen dels «caps de setmana» i el «turisme estacional», que és el que abordarem en aquest article. Òbviament, procurarem sotmetre'ls a un tractament inspirat en els valors evangèlics.

A la diòcesi gironina les dues manifestacions suara al·ludides ens atenyen plenament. Llevat d'alguns centres urbans, pocs, de l'interior, com Girona, Figueres, Olot, les parròquies de més densitat humana són les que s'allargassen a la cornisa marítima. Al bisbat gironí i a càrrec de la Delegació pastoral de turisme s'ha portat a terme una gran atenció al món turístic. A títol d'exemple, esmentarem les publicacions, en diversos idiomes, d'«Arrels cristianes de Catalunya» i «Rutes de Fe» de cara a fornir el visitant d'un coneixement del nostre país, sobretot en l'aspecte religiós. Cada any es difonen profusament els horaris de misses de totes les parròquies turístiques. No ens deixarem al tinter la salutació que també cada any el nostre bisbe adreça als estiuejants.

El turisme de la Costa Brava i el del Maresme té característiques comunes. L'una és l'atapeïment humà que es produeix sobretot durant l'estiu en poblacions com Pineda, Malgrat, Lloret, Calella i Platja d'Aro. La massa que omple aquests rodals té una notabilíssima corpulència. Aquestes són poblacions que s'engreixen a rebentar en anys de «bonança».

Altres poblacions, en canvi, —fins i tot les ressenyades, en certa mesura— es distingeixen per un poblament estacional que fuig del tragí i cerca el repòs. En aquest capítol hi posem poblacions com St. Feliu de Guíxols, Begur, Palamós, St. Pol, Canet, Tossa...

Insistim que aquesta distinció no es dona químicament pura; però ens és útil per a indicar el component de més pes específic.

El marc

Els que signem aquestes notes som preveres que servim dues feligresies que ens podrien servir de mostra —no de model— amb vista al que in-

tentem exposar. Ens referim a les ciutats de Calella del Maresme i St. Feliu de Guíxols, nuclis que ultrapassen els deu mil habitants cadascun. El primer pertany a la comarca al·ludida, el Maresme, i té un turisme de gran empena, de caire massiu, d'extracció forana (volem dir centreuropea), que arriba «facturat» en la seva majoria pels anomenats «tours operators», per agències de viatges. Aquests hostes assetgen pràcticament la ciutat durant els mesos forts estiuencs i, en grau menor, per Nadal i Setmana Santa. Constatem també la presència «in crescendo» de jubilats del país, especialment la temporada baixa.

St. Feliu de Guíxols, en canvi, si bé té una discreta capacitat hotelera, tanmateix la seva especificitat són els visitants de segona residència, gent del país i de bona jeia. Molts d'ells mantenen connexions familiars amb els autòctons. Aquests formen un notable volum de practicants religiosos.

I encara, en un tercer estrat de visitants, inventariem el cepat contingent de les ciutats de Barcelona —en primer lloc—, Girona i els seus entorns. També de més enllà de l'Ebre, els quals augmenten en la mesura que minven els europeus.

Si bé centrarem la nostra atenció, preferentment, en aquestes dues poblacions, les afirmacions les podeu fer extensives a altres àmbits receptors de turisme.

El gruix dels visitants no tenen vinculació amb la població. Són com gropades d'estiu, que fan impacte i que aviat han desaparegut. Vénen gairebé exclusivament pel sol, la platja... i, si es tracta de gent jove, per les discoteques. O sigui, el seu interès no és descobrir l'ànima d'un país, admirar el seu paisatge o els seus monuments, sinó només l'evasió. Si no fos perquè els captards no són fets per estar-se a la platja, o per culpa d'alguna tamborinada d'estiu, molts d'ells girarien cua al seu país d'origen sense haver visitat, per exemple, la gran peça monumental del monestir guixolenc o el museu calellenc.

Això fa que la relació autòctons-visitants, a grans trets, sigui inexistent. Tanmateix un nombre important, encara que menor, té interès per conèixer la intimitat de la població. No cal dir que els nostres temples parroquials, sigui com a realitats arquitectònico-històriques, sigui com a llocs de culte i pregària, són visitats i freqüentats.

El culte

Les nostres parròquies, ¿com responen a aquestes realitats? Quins desafiaments pastorals provoquen? Quines mancances detectem? Quins propòsits hauríem d'escometre?

Sens dubte, un dels grans serveis que cal prestar als visitants, és un culte recíproc. És clar que enfront de l'heterogeneïtat de tanta colla es fa costerut trobar formes adients i unànimement acceptades.

Creiem que una de les realitats que dona bons fruits és l'anomenada «missa internacional», que fem a Calella. Tenint present que hi ha participants de moltes llengües diferents, jutgem que hem trobat una fórmula que lleva bons fruits. És una eucaristia molt participada i viscuda, en la qual tenen cabuda lectures en quatre idiomes, amb el benentès que el català esdevé el «cantus firmus» entorn del qual es vertebrava la resta. «Kyries, Sanctus, Agnus i Pater noster» en llatí són entonats per la massa segons la melodia de la missa «de angelis».

La «missa internacional» no és únicament un acte litúrgic viscut seriosament i pregona, sinó que amb motiu de l'eucaristia establim un diàleg molt ric i polièdric amb cristians d'arreu. Estem contents que ells també se sentin satisfets dels llaços d'amistat i comunió que s'estableixen. Procurem que el celebrant, normalment el rector, saludi personalment els assistents a l'eucaristia quan aquesta s'ha acabat. I, a més, la comunió no es trenca sols entre prevere i turistes, sinó entre una parròquia i parròquies foranes mitjançant la presència dels capellans respectius. Ningú no se sent estranger en aquesta missa.

A St. Feliu no hi té lloc cap missa en llengües forasteres, ni en castellà. Partim de la base que la comunitat acollidora i també el gruix d'assistents són catalans. De fet, per la participació (respostes i cants) s'evidencia que l'eix entorn del qual gira la celebració és format per gent de casa.

Aleshores és quan se'ns crea un problema: els de llengües estranyes, ¿com percebran algun signe d'acollença?

Nosaltres creiem que cal introduir algun cant llatí, com els coneguts «Kyries, Sanctus...», i alguna salutació en diversos parlars, ni que sigui breu. Suggestim també que a cada parròquia hauria d'haver-hi fulletons plurilingües perquè el visitant s'assabentés de la història de la parròquia, del moment pastoral actual (activitats, moviments...) i que servissin —juntament amb la carta que escriu el bisbe— de salutació i acollida.

L'acolliment

També fora de les celebracions eucarístiques, ens hauríem de basquejar per a fer patent la que hauria d'esdevenir actitud bàsica de la parròquia: l'acollença.

L'acollença pot manifestar-se tenint obertes el màxim d'hores possible les portes de l'església, sempre endreçada. Que sigui un lloc on tot-

hom hi trobi no sols curiositats, sinó pau, un clima que afavoreixi la pregària.

¿No es podrien organitzar algunes trobades, per exemple, de caire lúdic, que afavoreixin la confraternització? ¿No es podria tenir un horari de despatx adient per a rebre consultes? ¿No podrien fer algunes trobades de pregària? Pensem no sols en els estrangers, sinó en els cristians del Principat i de tota la pell de brau.

Creiem que els països emissors de turistes, les parròquies d'origen, haurien de preparar els seus cristians per a dialogar i cercar contactes amb les comunitats receptors. Que els encoratgin a brindar-se per a proclamar la Paraula de Déu, que s'ofereixin als responsables de les parròquies on acudeixen. Que els estimulin a compartir la fe amb els altres creients i no de forma anònima.

¿I quin acolliment hem de brindar a aquest sector, tan nombrós com desatès, tan senzill com poc valorat, que és el personal de servei de restaurants, hotels, comerços...? En nombre important són persones que procedeixen de terres hispanes i vénen a fer temporada. El treball a què són sotmeses no és gens manyac. Aquests són els més pobres. Anys enllà a la nostra diòcesi i amb grats resultats s'havia atès aquest jovent en diverses parròquies, on trobaven escalf i se'ls impartien classes pràctiques de servir a taula, etc.

En nom –i amb l'excusa– de l'actitud principal que hem de tenir amb els visitants –l'acollença respectuosa, servicial i gratuïta– caldria no caure en el servilisme. Amb l'afany de fer-nos amables i sensibles no ens és lícit de renunciar al que és la nostra especificitat. Seria un fals acolliment, que ens desnaturalitzaria. Des de l'estima i l'ús irrenunciable, posem per cas, de la nostra llengua pròpia, podem i hem d'esdevenir universals. No hi ha cap contradicció, però sí complexos d'inferioritat, submissió covardes que caldria corregir. Pensem, entre altres punts, en l'ús del català a les misses.

Uns i altres hauríem de reflexionar, a tots nivells, sobre la manera d'establir «ponts» que fomentin la coneixença, el diàleg, l'intercanvi, la germanor... entre cultures i credos diversos.

La denúncia

Cal, durant l'any, que els nostres feligresos es mirin els visitants no sols ni primordialment com a portadors de guanys materials.

Cal predicar que el turista no és un objecte a «explotar».

Cal que els que dirigeixen empreses turístiques, hotels, càmpings... no explotin els clients.

A tots ells cal recordar-los la dignitat suprema de la persona humana, que hem de servir i estimar.

Insistirem que el sistema de contractar turistes és immoral quan la persona és tractada com una mera mercaderia.

Això val també per a les comunitats cristianes: la persona que sojorna a casa nostra i comparteix les nostres eucaristies no és aquell que esperem amb candeletes, simplement perquè alegri la magra economia diocesana.

Recordarem a les autoritats civils que tractin i acullin respectuosament els forasters. Que els ofereixin informació de la terra on estiuegen. Que programin actes d'esbargiment sà.

Clamarem perquè el turisme no serveixi de coartada per malmenar o negociar paratges d'interès públic i ecològic. «No tot és permès» per mor d'atreure els visitants.

...I tantes altres coses.

MOLTES MISSES I POCA GENT

JESÚS HUGUET

Fa tres anys que vaig deixar pagès. Hi ha el perill que l'enyor em faci idealitzar l'experiència.

Amb un company que hi residia ens repartíem les sis parròquies del municipi de Navés: ell les tres de la part alta i jo les tres de la part baixa. Tres parròquies i cinc llocs de culte. Deia quatre misses, dues el dissabte i dues el diumenge: una a cada una de les tres parròquies, més una altra el migdia del diumenge a la parròquia més cèntrica i important per a tots aquells que no hi haguessin pogut anar abans. Moltes misses, segurament, per a poc més de dues-centes persones escampades en una trentena de quilòmetres quadrats.

Durant tot el temps vaig intentar fer una pedagogia de reagrupament, però amb escassos resultats. «Mireu, els deia i repetia, us heu de preparar per al futur. Els capellans cada vegada som menys i vindrà dia que només es dirà una missa a la parròquia més cèntrica i a les altres parròquies només s'hi anirà amb motiu dels enterraments i de les festes patronals». Vaig fer intents d'unificació amb motiu de les celebracions de setmana santa, però el transvasament era mínim.

Més d'una vegada m'havia recordat de les paraules de mossèn Josep Maria Ballarín, quan diu que Catalunya es va fer des de les parròquies. El municipi és una estructura sobreposada. El que realment identifica la gent és la parròquia. L'església i el cementiri són la llar pairal d'aquests poblets. Entre ells es coneixen i s'aprecien, però no es barregen. Això feia difícil la supressió de misses.

Tampoc no veig fàcil, ara per ara, la suplència per part d'un laic o religiós en aquestes parròquies a causa del sentit preceptual de la missa i del sentit sacral del capellà, que els fa difícilment substituïbles.

Quant a la manera de viure la missa en aquestes comunitats petites, insignificants, us he de confessar que mai, o gairebé mai, no vaig experimentar una sensació de malestar. Una comunitat és gran o petita segons el tipus de relacions que s'hi estableixen. Una família de set persones, per exemple, ja es considera nombrosa. D'una manera semblant, cal tenir en compte que en una parroquieta de pagès les relacions són eminentment personals i t'omplen molt més. Et fan participar de qualsevol esdeveniment familiar. A ciutat, en canvi, pots fer un

centenar de primeres comunions sense que ningú no et digui ni ase ni bèstia.

Per altra banda, quan hi són tots els que hi poden ser, no tens la sensació de ser pocs. Sí, t'adones d'aquella família que no ve o d'aquell noi o noia que es despenja. Però més angúnia et fa, a les misses de ciutat, l'absència gairebé total d'infants i de joves.

Em feia devoció pensar, mentre celebràvem l'eucaristia, que aquella petita església, perduda al mig del bosc, era en aquells moments el centre del món, el cor de l'Església. Us he de confessar sincerament que mai no vaig tenir la impressió que fos malaguanyat per a una assemblea tan petita ni que em sobressin coneixements per a predicar a una gent tan senzilla. Allí vaig aprendre a fer els sermons curts i planers, que no és pas fàcil, i a no voler-ho dir tot d'una vegada. Potser sí que algun dia que t'havia sortit el sermó rodó et venia la vanaglòria de pensar: «llàstima que no fos a la catedral!»

Una cosa molt bonica de la missa de pagès és que era realment el lloc de reunió, de trobada de tot el poble. En sortir, la missa segona, que en deia jo, durava tant o més que la primera: les mestresses comentaven les incidències de la setmana, els infants s'empaitaven i els homes planejaven la cacera del porc fer de l'endemà o parlaven dels tractors o de la collita.

Era bonic també, d'una missa a l'altra, passar entre pins i piuladissa d'ocells, encara que fos carregant el cotxe de fang o de pols.

La gent no se m'ho creia, però era sincer quan els deia que els dotze anys passats amb ells havien estat els anys pastoralment més feliços de la meva vida.

MISSES I MISSES

GENÍS SAMPER

Així és d'escuet el títol, i tema, que se m'ha demanat de desenvolupar per a aquest quadern que aborda múltiples qüestions sobre la missa dominical.

La meva aportació serà aquesta vegada un xic desenfadada, o enfadada potser. Deixeu-me esbravar entre cristians des de la meva situació personal i la meva fe. Deixeu-me dir que sóc un home de missa i cristià de diumenge. Hi crec, en el diumenge, i dono gràcies a Déu perquè en el meu anar per aquí per allà per aquest món he tingut la sort de prendre part tantes vegades en tants aplecs de cristians que m'han ajudat a afermar la meva fe en constatar que som tants que cada primer dia de la nova setmana diem ben alt que Jesús per a nosaltres ho és tot (digueu Senyor, digueu que viu) i esperem el seu dia, dia de la victòria del Senyor. Però em dol a l'ànima que encara per a molts el diumenge sigui només el dia d'anar a missa i ben poca cosa més.

Deixeu-me dir també que enlloc com a la missa del diumenge no m'he sentit cristià. Però també, potser, enlloc com a la missa no he experimentat com en som tan poc, de cristians. Per una banda la festa obligada talla les ales de l'esperit; per una altra, les misses sempre tan iguals, tan llunyanes, tan desconnectades, no ens deixen créixer prou en la fe, l'esperança i la caritat, tot i que més d'una oració així ho demana.

* * *

Hi ha misses i misses. Abans, concili enllà, n'hi havia de solemnes, de resades, de comunió general –en llatí, totes– i sobretot de privades. Ara, concili ençà, potser ha canviat la classificació, però no deixa d'haver-hi misses insignificants, misses inofensives; n'hi ha de tranquil·litzadores, misses que són per complir. Hi ha moltes misses que no canvien pas el món, i algunes no canvien res.

Hi ha fins i tot misses de «de cada dia», perquè el que començà essent l'aplec dels creients en el Natzarè el dia esclatant de la seva victòria, altrament dit diumenge, amb bona voluntat i maldestresa pot acabar, i ha acabat, en un cerimonial tot fet per quedar bé amb Déu i alimentar l'espiritualitat. Però de la missa i la comunió diària no en parlarem més en

aquestes ratlles, perquè és de la missa dominical que hem de parlar, i és aquesta que no hauria de deixar dormir els qui malden per mantenir fidel l'Església.

* * *

La missa dominical pateix d'un mal general, que justifica aquesta observació inicial i també general. Des que el que hom ha de dir i fer a la missa ha quedat fixat i s'ha fet igual «d'un cap a l'altre de la terra», ha prevalgut la impressió, que altra cosa no és, que la missa, i el culte, és quelcom de fet, —prefabricat o precuinat, en diríem avui— que es desembolica o desplega, és a dir, es posa successivament en acció, a partir dels textos i les rúbriques dels llibres oficials, aprovats. Aquesta percepció incorrecta podia passar per bona en un temps que els mots rituals escapaven a la intel·ligència dels actors, reduïts a oients, i que gestos i objectes per ser d'un altre temps eren tinguts per sagrats (vasos sagrats, ornaments sagrats, art sagrat...).

El desencant, o desengany, ha sorgit més fort una vegada s'han afirmat com a ascendents els nous principis pastorals de la intel·ligència de la Paraula i de la inculturació de la fe i de la litúrgia. Quin desencant, pregar amb pregàries manllevades a temps antics, que per ser mil·lenàries no tenen més garantia que altres de poder ser les nostres. Que no veieu que hi ha traduccions que, per fidels que siguin al text i llengua originals, fan olor de rescalfat, o de resclosit! No veieu que és escandalós estar parlant de creativitat i voler-la controlar des del seu primer esclat a través de la conferència episcopal?

Fins aquí, tot el que fa que les misses siguin tan iguals, i no podem pas dir que no hagin de ser iguals. El fet de tenir «un sol Senyor, una sola fe, un sol baptisme, un sol Déu i Pare» (Ef 4,5) dóna com a conseqüència que tota l'Església, sota el sol que sigui, i en tot temps, aclama el mateix Crist i dóna gràcies al mateix Pare. Però seria abusiú deduir d'aquesta escriptura o d'una altra que, sota tots els sols, tots han de fer els mateixos gestos i dir les mateixes paraules, traduïdes això sí a cadascuna de les parles dels homes i dones de cada temps i poble. Ens ho hauríem de pensar bé, perquè matant la paraula humana, viva i nova cada dia, i ofegant el gest creatiu, podríem estar buidant la litúrgia de tot esperit, fins i tot d'aquell que hom escriu amb majúscules. No ens estranyi, llavors, si les esglésies es buiden i els joves les deserten.

* * *

Però si no podem viure la fe i clamar per «l'acompliment de la nostra

esperança, la manifestació de Jesucrist, el nostre Salvador», sempre amb els mateixos gestos i paraules, com si el temps no passés, o com si en el temps no passés res, tampoc no podem aplegar-nos (anar a missa) a l'inici de cada nova setmana (cada diumenge) sense tenir en compte qui som els que ens apleguem, què sentim, vivim i patim.

Ara sí que hauríem de dir que no hi ha dues misses iguals, encara que potser sí que algunes s'assemblin en els seus elements expressius. I sobretot, i això és principi, no hi hauria d'haver cap eucaristia feta sense més ni més a partir d'uns llibres, sense tenir en compte que el celebrant (capellà) hi és en tot cas per conjuntar aquest poble en aplec, en comunió amb totes les esglésies (clar que sí!), i fer que sigui avui vivent el gest que donà i dóna sentit al lliurament de Jesús un dia i al nostre lliurament avui.

* * *

I aquí cal dir que no qualsevol missa de diumenge és missa dominical, o no és missa. No és missa dominical la del capellà que perquè és capellà diu la missa sol i a l'hora que vol; ni és missa dominical la que es diu d'esquena al poble i la gent, és a dir que no s'interessa per tots i cadascun dels que vénen, i alguns de tant lluny, i són allà, solitaris, enmig d'una gentada tota anònima: no és suficient haver «girat l'altar», si no fem el que podem perquè la celebració sigui la celebració de tots. No és missa dominical aquella que s'acaba amb un mai tan ben dit «Germans, aneu-vos-en pau», perquè —germans o no— deixaran en pau el mossèn, o perquè els acomiadats se n'aniran en pau, com si al seu entorn no calgués fer les paus. O bé com si sortint no haguessin de fer seves aquelles paraules dels primers que s'aplegaren en el nom de Jesús: «Nosaltres no podem deixar de contar allò que hem vist i sentit» (Ac 4,20).

Si per regla general indefugible no hi ha comunicació si aquesta no té en compte les condicions reals del «receptor» («ad modum recipientis» ja deien els escolàstics), no hi ha missa, si no és amb el poble, i a partir del poble. ¿Com hi haurà record de Jesús, si la seva paraula no és avui paraula per a la vida, si el seu gest no deixa clar que «Déu ha estimat tant el món que ha lliurat fins i tot el seu Fill estimat» (Jn 3, 16)? És urgent trobar els gestos i les paraules que avui poden expressar, significar, aquesta vida i aquest amor de Déu als homes en Jesucrist.

Hi ha misses i misses. Però tampoc no hi haurà hagut missa aquest diumenge, vull dir, celebració plena de la victòria (pasqua) del Crucificat, si en sortir de missa, com es diu, els cristians que s'han aplegat allà dins segueixen essent aquells individus tímids i porucs que eren en entrar, «si no surten fora, al descobert, i s'enfronten amb la multitud,

atreuen la seva atenció, susciten un desconcert, creen problemes..., com passà per Pentecosta. La comunitat no queda tancada en ella mateixa. No troba en ella la seva raó de ser. L'«estar junts» està en funció d'un testimoniatge, és a dir, de quelcom que no és ella», com acabo de llegir en un article d'un bon teòleg de casa nostra.

* * *

Tant de bo, i per molts diumenges, els cristians siguem els que ens manifestem a favor d'aquell que el vespre abans de la seva passió, estant a taula amb els deixebles tan estimats prengué pa, i donant-vos gràcies, el féu a trossos i els el donà, tot dient les paraules que donaven el sentit de la seva mort, i de la vida donada. Mentre hi hagi cristians que es mantinguin aplegats fermes en aquesta fe i visquin d'aquest gest d'amor, el món haurà de reconèixer que Déu és, i que és amor.

Així d'enfadada, entre germans, la meva reflexió, o de desenfadada, perquè no ens podem perdre la missa cap diumenge.

LA PREPARACIÓ REMOTA DE LA GENT

JOSEP ESCÓS

Em sembla que és conegut aquell acudit de la velleta que demanava al mossèn que, al seu enterrament, hi hagués molts cants i molt bonics. Aqueix, que la visitava sovint, li féu:

—Senyora, tot depèn dels invitats que vostè portarà a l'església.

Ja es veu que, si la gent no estan preparats d'abans, tots els esforços per assolir una bona celebració són insuficients.

A mi em va passar un fet alligonador amb un grup de nois que havíem anat en una casa de colònies. Jo preparava les coses per fer una eucaristia i un s'ho estava mirant. Mentre posava vi al calze, em preguntà què era allò. «Vi», li dic. «A mi —em respon— posi'm coca cola». No cal ni dir que aquest noi no havia vist mai cap eucaristia tret, en tot cas, de la solemníssima de la seva primera comunió, en la qual no es va assabentar de res. No s'imaginava res del que anàvem a fer.

Els dos fets mencionats indiquen que si la gent no té una preparació prèvia, les cerimònies només sortiran bé si hi ha una meticulosa preparació immediata.

Dos models de preparació

Simplificant molt, diré que hi ha dos models de preparació de les eucaristies. Un és el del gran esforç immediat i l'altre, el de la gota d'oli.

El primer model és el dels jocs olímpics. Perquè les coses surtin bé es fa un enorme desplaçament de mitjans i una minuciosa atenció a tota mena de detalls. Molt sovint, amb un excel·lent preparació s'aconsegueixen cerimònies sumptuoses i espectaculars. Això també es fa en les visites del papa, en festes majors i altres. Hi ha parròquies on aquest enorme esforç es fa setmanalment. Només els que les preparen saben el que els costa aconseguir cerimònies ben fetes.

Aquest model de preparació té l'avantatge de la vistositat i la presentació, quan surt bé. Amb tot, té uns inconvenients remarcables. Un, el treball esgotador dels qui ho preparen; un altre, que de vegades es fracassa estrepitosament; i un altre, el del dia després. El dia després s'hauran de gastar els mateixos esforços, perquè no s'ha deixat gent pre-

parada, sinó més aviat gent cansada. Passa una cosa semblant amb la bicicleta: així que pares de pedalar, la màquina s'atura i queda al descobert la manca de motor.

L'altre model és el de la gota d'oli o del llevat. No és millor que l'anterior, sinó molt diferent. Consisteix a engegar una dinàmica de formació en petits grups, tant en coneixements bíblics, com en litúrgics o altres. De fet, qualsevol eucaristia celebrada amb un grup que s'ha anat reunint periòdicament surt d'una altra manera. Això també val per a la gran comunitat (la de tot el poble que es reuneix els diumenges): quan un grup ha assajat cants de manera constant, no és només aquest grup que canta bé, sinó que tota la comunitat ho farà; si alguns han fet estudis d'evangeli o estudis bíblics, no són només aquests els qui entendran millor el que es digui, sinó que repercuteixen en la comunitat.

Aquest segon model també té els seus avantatges i els seus inconvenients. Els avantatges no es veuen sinó a llarg termini, perquè la gota d'oli creix a poc a poc: els que aprenen a cantar van introduint aquesta manera de fer bé els cants de mica en mica i l'amor a la Bíblia es va transmetent de manera paulatina.

Els inconvenients es veuen sobretot pel temps que es necessita: en el termini d'un any, per exemple, a penes es noten els efectes d'un treball en petits grups.

La temptació de fer les coses a mitges

Un podria dir: aquests dos models són interessants, els farà servir tots dos; per una banda prepararé bé les cerimònies cada vegada que s'hagin de fer i per altra prepararé petits grups.

No és gens fàcil aquesta postura, perquè són treballs tan diferents l'un de l'altre que una manera de fer es menja l'altra.

Per què dic això? Perquè la preparació meticulosa i tossuda de cada celebració ocupa tant de temps que hom queda esgotat i li queden poques ganes de començar el treball amb petits grups. Aquest segon treball requereix molt de temps fins que se'n veuen els primers fruits. Però encara hi ha un altre problema, i aquest és pedagògic: la gent treballada en grups comença a funcionar de manera autònoma i quan vols preparar una celebració no et deixen fer el que vols, perquè ells, justament perquè estan formats, volen fer les coses a la seva manera. Es dona la paradoxa que aquesta és la gent que resulta més incòmoda.

Per això dic que cal optar, tot i saber que funcionaran de manera autònoma i que serà més difícil treballar amb ells. Aquesta opció suposarà un canvi de mentalitat considerable.

Els estudis d'evangeli

La traducció de l'evangeli i la bíblia a la nostra llengua en la litúrgia ha portat tant avantatges com inconvenients. Els avantatges han estat sobretot en gent preparada i desitjosa de la Paraula. Però vull remarcar que els inconvenients són importants. La Paraula seca cau com un plom sobre la gent que no estava preparada per escoltar-la. A més a més, molt sovint no lliga amb les predicacions i es torna desconcertant. És més còmode (no dic millor) per part de la gent del poble rebre només les interpretacions que poden donar els predicadors, amb textos seleccionats prèviament, que no pas enfrontar-se directament amb la Paraula.

Penso que l'èxit dels testimonis de Jehovà en el maneig de la bíblia rau, en bona part, en la interpretació ràpida i segura de cada text que es dona als fidels. Entre els catòlics, en canvi, et trobes molt sovint amb gent que diu que li agradria molt conèixer-la, la bíblia; però, al meu parer, la dificultat d'encarar-s'hi és massa carregosa.

He vist molta gent apuntar-se als estudis d'evangeli i fer-ne l'elogi; però quan s'han trobat amb la dificultat i la duresa d'aquesta mena de treball, l'han abandonat. Penso que això també val per a la lectura feta a l'església.

Els de la meva generació, que de petits vam anar al congrés eucarístic, recordareu que, a les escoles, teníem el llibre d'història sagrada, que era la bíblia donada de manera domesticada i amb uns dibuixos molt expressius. Allò agradava.

Ara que tenim l'oportunitat d'escoltar-la i llegir-la directament, ens adonem que és com una espasa de dos talls i que fa mal, la miris per on la miris: «La Paraula de Déu és viva i eficaç. És més penetrant que una espasa de dos talls; arriba a destriar l'ànima i l'esperit, les articulacions i el moll dels ossos i esclareix les intencions i els pensaments del cor» (He 4,12).

He dit tot això no per evitar la Paraula sinó perquè hi crec. De la mateixa manera que constato que el poble es trobarà cada vegada més incòmode amb la bíblia en llengua vernacla i que veig a venir que les noves traduccions (que probablement seran excel·lents) el n'allunyan encara més, confio en la lenta recuperació, molt més rendible a llarg termini, que passarà per la creació d'estudis d'evangeli a diferents nivells: a les parròquies, als moviments i entre els catequistes.

La meva experiència

Com és obvi, només puc parlar des del meu parer i la meva experièn-

cia (que és tant valuosa com la dels altres). Crec que haurem de destinar hores i hores a molt poques persones. Crec que no serà pas possible fer estudis amb grans quantitats de gent (com no siguin quatre notícies tècniques sobre la Bíblia). Imagino que haurem de recomençar com les formigues.

Porto una llarga experiència en estudis d'evangeli amb gent de parròquia i de moviments, i cada any em sembla que he de recomençar. No amago la duresa d'aquest treball, que atribueixo, com he dit abans, al fet que la Paraula se serveixi en llengua entenedora i penetri amb tota la força.

Com ho hem fet fins ara?

Primer de tot, reunions periòdiques i constants.

Llegim la Paraula seguint un llibre al llarg d'un curs. Faig un comentari dels aspectes tècnics, geogràfics, literaris, sociològics, polítics... del temps del llibre segons els coneixements de la ciència bíblica del moment. Això no ha pas d'ésser llarg i hi ha llibres ben fets que ho proporcionen.

La continuació ha d'ésser *veure junts*. Pregunto sobre els detalls que hi ha perquè no es perdin: qui parla?, com parla?, qui escolta? com reaccionen, altres espectadors que hi pot haver en l'escena, com ho imaginem...

Tot seguit convé veure què ens diu aquesta Paraula a nosaltres. Cal que els assistents intervinguin: no s'hi val a dir que no s'hi entén. El conductor de la reunió ha de vigilar de no dir paraules definitives, perquè la gent tendeix a deixar que tu siguis el que hi digui l'última paraula. És important escoltar un a un tots els assistents a la reunió.

No calen pas conclusions. Les sessions poden acabar amb una pregària, si no totes, sí en alguna ocasió durant l'any. Penso que no és pas temps perdut fer alguna eucaristia esporàdica amb els que han dedicat tossudament dies i dies a l'estudi de la Paraula.

Qui no és capaç de fer això?

Invito a emprendre el camí dels estudis d'evangeli. Ja he dit que em semblen unes excel·lents preparacions remotes, però efectives, perquè les celebracions es dignifiquin. Això farà que la gent acabi estimant i coneixent la Paraula. I no només els que vinguin a les reunions, perquè, com per osmosi, es traspassa també als amics i assistents a les celebracions.

Ens pot anar bé recordar el que vàrem fer amb el català escrit.

Tot va recomençar cap als anys seixanta amb uns grups reduïts que re-

cuperaven, en la clandestinitat, el coneixement correcte de la llengua. Semblava que mai no s'aconseguiria una normalització, i ara veiem que a molts nivells i en capes distintes de la població la recuperació del català escrit correctament ha estat possible.

Ha estat necessària la fe i la tossuderia d'uns pocs.

En la litúrgia ens pot passar una cosa semblant. Se'ns continuarà donant la Paraula entenedora i dura, però el treball constant d'uns pocs haurà de fer-la estimar al conjunt de la comunitat.

El mateix s'hauria de dir dels cants i dels altres signes, però no ho conec prou per parlar-ne.

ELS MALALTS I LA CELEBRACIÓ DOMINICAL DE LA COMUNITAT

JOSEP FARRÉS

En un número dedicat a la missa del diumenge, no hi podien pas faltar unes reflexions sobre la presència dels malalts en la celebració dominical de la comunitat. A l'evangeli i en la història de l'Església, els malalts tenen un lloc ben destacat i una importància significativa.

En tractar de la celebració eucarística, punt de referència i de comunió per a tots els creients, és lògic que intentem pensar on son i com hi participen els nostres germans malalts i minusvàlids. El concili Vaticà II ens recorda que la litúrgia i, sobretot, l'eucaristia, constitueix «el cim vers el qual tendeix l'acció de l'Església i, a la vegada, la font d'on prové tota la seva força» (SC, 10).

Malgrat aquesta importància, molt sovint els malalts i els minusvàlids resten marginats de la comunitat i també de la celebració eucarística. Una marginació que moltes vegades té a veure amb les barreres arquitectòniques, però que també té relació amb les barreres que construïm les persones.

La parròquia, com a grup de l'Església local, hauria de tenir presents tots els membres que li han estat encomanats. Entre aquests, cal comptar els malalts i els minusvàlids. I les persones que s'esforcen per viure l'estil de Jesús són les que haurien d'estar més sensibilitzades per tenir presents els qui pateixen qualsevol situació de malaltia.

L'atenció als malalts o als minusvàlids ha de poder trobar el seu lloc corresponent: i, en ocasions ja el té, dins les tasques pastorals de la parròquia. Això suposa que hi ha animadors i alguns membres seglars que se n'ocupen degudament.

Aquesta tasca pastoral demana una presència prop dels qui sofreixen, estan sols o necessiten ser acompanyats en moments durs i difícils. És un deure de la comunitat, i el servei ofert és un carisma, un carisma a exercir amb respecte i delicadesa. Tanmateix, els malalts i els minusvàlids tenen un lloc en la vida de la comunitat. No sempre, però, això és clar i assumit per tots els qui formen la comunitat cristiana.

Aquests últims anys, en moltes parròquies urbanes o semiurbanes

s'han iniciat diverses experiències d'atenció pastoral als malalts. Els grups parroquials de visitadors de malalts han assolit un paper important i significatiu. És un servei pastoral que fa una tasca humanitzadora i evangelitzadora a la vegada, un servei nascut i crescut en el si de la comunitat cristiana, com una expressió del compromís de la vivència de la fe (Vegeu, per exemple Marcel·lí Carreras i Oliveras, «A qui som enviats en el nostre treball pastoral?», I Jornada diocesana dels grups de visitadors parroquials, Manresa, 13 d'abril de 1986).

Desenrotllaré el tema en dues parts diferents, però complementàries. Oferiré unes dades sobre la comunitat cristiana i els malalts i també unes reflexions sobre el lloc que aquests haurien d'ocupar en la celebració dominical. Espero que aquestes meves ratlles puguin apropar-nos un xic més a conèixer el grau de sensibilitat de les nostres comunitats i també les accions que porten a terme perquè la celebració dominical sigui una celebració de tots.

I. ALGUNES DADES

A l'hora de fer un diagnòstic sobre els trets que marquen la sensibilitat i la preocupació de la comunitat cristiana sobre els malalts, disposem de dues fonts complementàries. La primera, l'enquesta que, durant els curs 1987-88, va difondre la Comissió de pastoral de la salut parroquial del Departament de pastoral de la salut de la Conferència Episcopal Espanyola. El títol era «Qüestionari sobre la pastoral dels malalts a les parròquies». La varen respondre 2072 parròquies de l'estat espanyol. Les dades foren analitzades i comentades per Francisco Azcona, director de l'Oficina d'estadística i sociologia de la Conferència Episcopal Espanyola. La segona, preparada uns mesos després, fou difosa per la Comissió episcopal de pastoral per a preparar el Congrés «Parròquia evangelitzadora», que es va celebrar els dies 11-13 de novembre de 1988. Les respostes estudiades foren 1419 i provenien de diferents tipus de parròquies dels bisbats espanyols.

Uns comentaris i unes estadístiques ens poden posar a l'abast un seguit de punts a tenir presents. Els classifiquem en tres apartats.

La pastoral de la salut en el conjunt de la pastoral parroquial

Hi ha una primera constatació que té el seu pes negatiu: les parròquies, en general, no han assumit suficientment la missió i la responsabilitat d'educar els cristians per a viure amb sentit la realitat del dolor, la

malaltia i la mort. La majoria fa aquesta educació ocasionalment (68'8 %). Hi ha un grup de parròquies que afirma no fer-ho mai (10 %).

No és pas més reconfortant la resposta sobre la corresponsabilitat de la comunitat parroquial en la pastoral de la salut. El capellà continua essent l'agent més important i, en molts casos, únic d'aquest àmbit pastoral. És ell qui visita els malalts de forma regular (96 %) i els porta personalment la comunió (83 %). Tanmateix, es ressalta que hi ha un conjunt de parròquies on la corresponsabilitat queda reflectida en l'existència d'un grup organitzat que atén els malalts (38 %). Els seglars visiten els malalts a més dels sacerdots (42 %). Fins i tot, en algunes parròquies, la responsabilitat principal d'aquest àmbit pastoral (organització, visita, comunió...) recau sobre els seglars (15 %).

Tot això ens suggereix uns reptes que caldrà afrontar. Per una part, l'ambient materialista i de comoditat d'avui no ajuda gens ni mica a afrontar i a viure el sofriment, la malaltia, la minusvalia i la mort; per l'altra, la pastoral de la salut continua essent molt clericalitzada.

L'atenció de la comunitat als malalts

Segons les enquestes, només hi ha 1,1 % de parròquies en les quals no es visita els malalts. Una tercera part de les parròquies visiten els malalts en el seu domicili familiar, les altres dues terceres parts els visiten tant en el domicili com en els centres sanitaris.

Pel que fa a portar la comunió als malalts en el seu domicili familiar, dos de cada tres parròquies els la porten amb força regularitat; la resta ho fa només alguna vegada a l'any o en dies especials. El ministre d'aquest servei continua essent majoritàriament el capellà (83 %); només en un 15 % ho és una religiosa o un seglar. Cal destacar que hi ha parròquies (10 %) que celebren l'eucaristia a casa del malalt quan les circumstàncies ho permeten.

Tot i que no facin referència directa al tema de la participació en la celebració dominical de la comunitat, hi ha dues qüestions que complementen la sensibilitat d'aquesta vers els seus malalts: l'administració dels sagraments de la unció i el viàtic. La majoria de parròquies que contesten l'enquesta diuen que administren la unció a casa del malalt quan se'ls avisa. Però reconeixen que molt sovint s'administra quan el malalt ja està moribund. Tanmateix, la pràctica de la celebració comunitària del sagrament de la unció es consolida a poc a poc. Sobre el viàtic no disposem de dades. Malgrat tot, s'intueix que poques vegades s'administra com a sagrament específic dels malalts en situació terminal.

Els malalts en l'acció evangelitzadora de les parròquies

Un dels objectius fonamentals de la pastoral de la salut, segons explica el papa Joan Pau II en l'encíclica «Christifideles laici», és «considerar el malalt, el minusvàlid, el qui sofreix, no com un simple terme de l'amor i del servei de l'Església, sinó més aviat com a subjecte actiu i responsable de l'obra d'evangelització i salvació» (n. 54).

Un primer pas per a assolir aquesta integració seria la supressió de les barreres arquitectòniques. Les enquestes constaten que moltes parròquies no en tenen (60 %). Tanmateix, n'hi ha que reconeixen mantenir les barreres (30 %) o que no han fet res per eliminar-les (15 %).

Pel que fa a la integració efectiva dels malalts en la pastoral parroquial, les respostes no son pas tan optimistes. Les enquestes destaquen tres nivells: a) els qui diuen que és pràcticament nul·la (33 %); b) els qui diuen que consisteix a informar-los de les activitats de la parròquia, tenir-los presents en la pregària de la comunitat, demanar-los que preguin per intencions concretes i valorar i difondre el seu testimoni (52 %); c) els qui diuen que estan integrats en les tasques parroquials (17 %).

No és pas fàcil valorar totes aquestes dades que tal volta no són excessivament optimistes, però que tampoc no són decebedores. Més aviat resulten esperançadores i ens permeten orientar esforços per millorar l'acció pastoral prop dels malalts. Una acció pastoral que contempla la integració com el pal de paller necessari. (Podeu veure què en diu Miguel Payá Andrés, «Análisis sociológico-pastoral de nuestras comunidades cristianas», Labor Hospitalaria, n. 215, p. 39-43, Barcelona, 1990).

II. QUIN LLOC ESCAU ALS MALALTS

Podem parlar d'una presència física i d'una presència moral dels malalts i minusvàlids en les celebracions dominicals de la comunitat.

Presència física

Perquè es pugui donar una presència física d'aquestes persones en les celebracions dominicals cal suprimir totes les barreres arquitectòniques de les nostres parròquies (llocs de culte i llocs de reunions). Les dades de les enquestes semblen optimistes; amb tot, queda molt a fer. Suposo que a les zones rurals o semirurals dels nostres bisbats catalans les coses no són tan optimistes.

Tot i la sensibilitat creixent per les barreres arquitectòniques, molts

temples i locals parroquials no tenen encara les condicions adequades perquè els minusvàlids puguin participar en les activitats de la vida parroquial. La llei de promoció de l'accessibilitat i de supressió de les barreres arquitectòniques que va aprovar el Parlament de Catalunya el 13 de novembre de 1991 ens ajudarà a avançar. Seria una manifestació de sensibilitat i de respecte envers els nostres germans minusvàlids ser capdavanters en l'aplicació de la normativa.

Una altra manera de presència física seria la celebració de l'eucaristia a casa del malalt. Pot haver-hi circumstàncies que ho aconsellin. S'hi refereix el «Ritual de la unció i la cura pastoral dels malalts» (Editorial Balmes-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1980) al n. 80 de les Orientacions doctrinals i pastorals de l'episcopat espanyol. Aquesta experiència, que ja queda remarcada a les enquestes, afavoreix l'acompanyament pastoral de cada persona tant en el procés de la malaltia com en el seu procés interior de situar allò que viu.

Presència moral

Aquesta presència es pot donar més fàcilment, ja que no comporta treure prèviament cap barrera arquitectònica. Tanmateix, requereix treure barreres que tenen a veure amb les nostres actituds i els nostres gestos, i que sovint són més difícils de treure. Superat això, sens dubte que en la litúrgia dominical hi ha moments en què les referències ens fan presents els malalts. Recordem-ne alguns.

Les lectures bíbliques. Molts diumenges els malalts apareixen explícitament en alguna de les lectures. Ells són els protagonistes de l'acció salvadora de Jesús. La seva bona nova és un anunci alliberador per a tot aquell qui viu en una situació d'opressió. Jesús mateix ho diu ben clar a la sinagoga de Natzaret en presentar el seu discurs programàtic (Lc 4,16-22). I a més ho demostra amb els seus gestos.

L'homilia. En el comentari de la paraula de Déu, sovint caldrà tenir els malalts presents com a subjectes a qui s'adreça la bona nova de Jesús, que dóna força i coratge, consola, reconforta interiorment, ajuda a viure amb sentit el dolor, la malaltia i la mort. Però també, des de la bona nova de Jesús, ells ens evangelitzen i sacsegen les nostres seguretats.

La pregària dels fidels. En la constitució «Sacrosantum Concilium» s'insisteix a recordar en el moment de la pregària «els qui es veuen aclaparats per diverses necessitats» (n. 53). Certament que els malalts es poden comptar entre aquests. Una manera, doncs, de fer presents els malalts en les nostres celebracions és el record que en podem fer en el moment de la pregària dels fidels. Aquesta memòria pot expressar la sensi-

bilitat de la comunitat vers aquells membres febles i que sofreixen. La publicació «Missa dominical» del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona ajuda a mantenir aquesta sensibilitat, ja que sovint inclou alguna pregària dedicada als malalts i als vells que viuen sols.

La pregària eucarística. La nova pregària eucarística V en la seva forma C, tant en el prefaci com en tota la pregària, ens ofereix una ocasió magnífica per fer presents els nostres malalts. En transcriu uns fragments: «Perquè el seu amor s'ha manifestat als pobres i als malalts, assenyaladament als petits i als pecadors. Ell no ha estat mai insensible a cap pena o sofriment. Amb la seva vida i el seu missatge ens ha fer comprendre que vós sou un Déu que teniu cura dels homes, talment un Pare que no abandona ni un sol dels seus fills (...) Obriu els nostres ulls a tots els sofriments humans, inspireu-nos sempre la paraula justa i escolteu quan trobem germans sols i desamparats. Doneu-nos generositat i decisió per ajudar fraternalment els oprimits i indefensos».

La comunió. Finalment una altra manera de fer presents els malalts en la celebració dominical és a través de la comunió que se'ls porta.

El diumenge és el millor dia per portar la comunió als malalts. Introduir aquesta pràctica és un bon pas pastoral. Sovint, aquest gest va acompanyat de poder veure o escoltar la missa per la TV o per ràdio. És posar a l'abast d'aquestes persones «la taula de la paraula de Déu» (SC, 51). Portar la comunió és completar la participació fent possible «la taula del cos de Crist» (SC, 48).

Als malalts ingressats en centres sanitaris els és més assequible la participació. Però tampoc no és gens difícil portar la comunió als malalts que són a casa. És cert que el ministre ordinari d'aquest sagrament, el prevere i el diaca, estan més ocupats els diumenges; però ara podem comptar amb els ministres extraordinaris de la comunió (vegeu la instrucció «Immensae caritatis»), que han d'ésser coneguts, si pot ser, per la comunitat cristiana, tant si són elegits per un temps determinat com per a casos concrets. En aquests últim supòsit, poden ser els mateixos familiars del malalt. En tot cas, en el moment de confiar-los la comunió, es pot fer una breu cerimònia que sempre ajuda a fer presents els malalts en la celebració de la comunitat.

* * *

Com queda palès, són diverses les maneres de què disposem per a fer presents els malalts en la celebració dominical de la comunitat. Cal que el nostre interès i esforç facin possible que aquesta presència sigui viva i eficaç.

EL LLOC DE LA CELEBRACIÓ

MATEU TERRATS

És inevitable, a l'hora de plantejar qüestions sobre la missa dominical, que dediquem un espai a la reflexió sobre les condicions ambientals del lloc on habitualment es reuneix la comunitat cristiana per a la celebració dominical de l'eucaristia.

No es tracta d'una qüestió purament funcional, ni tampoc merament estètica, tot i que aquests són aspectes que cal tenir en compte. Al meu parer es tracta fonamentalment d'una qüestió teològica, amb implicacions pastorals, litúrgiques i pedagògiques. Precisament perquè ens movem en el terreny de la sacramentalitat, no és de cap manera indiferent, com ho podria pretendre un fals espiritualisme, tot allò que té de material i sensorial el marc extern en el qual la comunitat reunida celebra l'acció sacramental.

La pregunta decisiva és, doncs, aquesta: ¿quins elements externs ajuden a expressar d'una manera més transparent i adequada a la sensibilitat dels participants els aspectes més profunds i autèntics de la celebració que els aplega?

Abans de tot, una opció teològica

La resposta, evidentment, suposa una opció teològica prèvia: segons siguin els aspectes de l'eucaristia que es considerin prioritaris, se'n derivaran concepcions diverses de les característiques arquitectòniques, espacials, ambientals, del lloc de la celebració. Això, en definitiva, és el que ha passat històricament: l'evolució de l'arquitectura religiosa ens revela, entre altres coses, quina visió teològica de l'eucaristia dominava en el moment de la construcció dels temples i les catedrals al llarg dels temps. I això és el que passa també avui: n'hi ha prou d'entrar en una església i observar com estan disposats el presbiteri, l'altar, la seu del president, el lloc de la Paraula, els seients per als participants, la il·luminació, l'acústica... per a intuir quina és la mentalitat dels responsables i de la comunitat que s'hi reuneix. Perquè donada la vinculació de l'eucaristia amb la concepció de l'Església i amb la globalitat de la vida cristiana, serà en definitiva la mentalitat teològica dominant la que marcarà, d'una

manera deliberada o inconscient, aspectes aparentment secundaris o neutres, a l'hora de construir, restaurar, modificar, equipar o ornamentar els temples i llocs de celebració.

És en segon terme, després d'aquesta opció prèvia determinant, quan intervindran altres factors que també caldrà tenir en compte: factors tècnics, estètics, funcionals, mediatitzats per la cultura i el marc social, així com per l'actitud presa pel que fa a l'economia de l'Església, considerada en el seu conjunt, i no exclusivament des del punt de vista de les «possibilitats» d'una comunitat concreta.

Dit això, i partint de l'experiència d'haver-me responsabilitzat de construir dos llocs de culte nous i de treure el millor partit possible d'un altre, exposaré els criteris assumits per les comunitats respectives per determinar la disposició general, la distribució dels diversos elements, l'ambientació, la il·luminació, l'acústica, dels locals destinats a la celebració de l'eucaristia.

No cal dir que, a partir de la idea inicial, debatuda i decidida per les comunitats, va ser fonamental el treball dels tècnics especialistes en els diversos aspectes de la construcció i l'equipament.

Un lloc de reunió

El local de la celebració, l'església, és el lloc on es reuneix l'Església; és a dir, el lloc on els creients en Jesús es constitueixen en assemblea. És, doncs, i convé que ho sembli, un lloc de reunió. Cal que la mateixa disposició del local ajudi els participants en la celebració a superar una visió individualista de la missa dominical, segons la qual hom podria prescindir dels altres i oblidar que es tracta, en realitat, de la celebració de l'Església, comunitat de creients aplegats ara i aquí per escoltar la paraula de Déu, pregar junts, fer el memorial del Senyor, posar-se en comunió amb Ell, i estrènyer entre ells lligams de fraternitat, per esdevenir testimonis seus en el món i constructors de comunió entre tots els homes.

Diffícilment ajudarà a adquirir o a consolidar aquesta experiència —que no deixa de constituir per a molts fidels una novetat respecte d'allò que varen adquirir en la seva formació i els va marcar profundament— una disposició dels locals de culte que recordi molt més una sala d'espectacles, on el que interessa fonamentalment és que els assistents, individualment, i al marge de qualsevulla relació entre ells, puguin veure i escoltar allò que es realitza per a ells a l'escenari, que no pas una sala on es reuneix un grup humà, una comunitat, un col·lectiu, per a celebrar una assemblea o una festa.

Una forma apaïsada del local, amb un sostre no massa alt, amb una distribució dels seients en semicercle entorn de «presbiteri» (que amb una disposició com aquesta no demana massa elevació respecte de la resta de la sala) possibilita molta més proximitat física i psicològica entre tots els participants i fa que es vegin les cares més que els clatells, ajudant d'aquesta manera, fins i tot en el cas d'assemblees relativament nombroses (250 / 300 persones), a crear un clima comunitari, relacional i participatiu.

Per a una celebració festiva i joiosa

No és convenient que el local inspire una mena de «temor sagrat», que fàcilment es tradueix en actituds artificials i encarcerades, sinó al contrari: ha de ser un espai acollidor, on hom s'hi trobi bé, amb una naturalitat que no contradiu el respecte.

A això hi poden contribuir la il·luminació, natural i artificial, la netedat, la claredat, una bona acústica que possibiliti l'audició de música ambiental quan sigui convenient; també l'ambientació amb plantes, la col·locació de murals i cartells als atriis i cancells o porxos, que convé que siguin amplis, per a afavorir el trobament i la comunicació. La penombra, que pot facilitar la concentració i el recolliment, és més idònia per a les capelles o espais dedicats a la pregària personal, que per als locals de trobada comunitària per a la celebració festiva i joiosa de l'eucaristia.

Això no contradiu la consideració «sacramental» del temple cristià, però la matisa: el temple, o millor, l'església de pedres materials, és sacrament de l'Església de pedres vives, més que «lloc sagrat» a l'estil del temple de Jerusalem o dels temples pagans. En tot cas, el fonament de la consideració que mereixen els llocs cristians de culte prové de la consideració que mereix la comunitat cristiana, veritable temple de Crist, i de les accions que s'hi celebren. I no oblidem que el nostre Déu, Jesucrist i la comunitat cristiana, tenen molt més a veure amb la llum, la joia i la vida que amb la tenebra, la tristesa i la por.

La taula de la Paraula i la taula de l'Eucaristia

No cal dir que l'acció que realitza la comunitat reunida té unes característiques peculiars, que demanen uns espais, un mobiliari, uns instruments tècnics, unes condicions que facilitin la mobilitat.

L'espai central de la sala l'han d'ocupar la taula i el lloc de proclama-

ció de la paraula; pot quedar ressaltat per una certa elevació que faciliti la visibilitat de tots i per una lluminació contrastada. Hi ha d'haver un lloc per al qui presideix la celebració, que no ha de semblar el tron d'un sobirà, per no fer massa difícil descobrir en ell un servidor de la comunitat, a semblança d'aquell que no va venir a fer-se servir sinó a fer-se servidor de tots.

Pel que fa a la taula, sigui del material que sigui, cal que suggereixi més una taula parada per al sopar fraternal de l'eucaristia, memorial de la Cena i profecia del convit del Regne, que no l'altar damunt del qual s'immola una víctima. La dimensió sacrificial de l'eucaristia no li ve d'una equiparació amb els sacrificis culturals jueus o pagans, els quals han quedat definitivament abolits, sinó del fet que és sagrament del lliurament total de Jesús als homes, fins a la mort, per fidelitat a la missió que té consciència d'haver rebut del Pare. És aquesta entrega, expressada simbòlicament en el pa i el vi compartits, que els fidels són convidats a assimilar, allò que constitueix l'únic veritable sacrifici agradable a Déu.

La lectura-proclamació de la paraula, demana igualment un lloc propi, diferent d'aquell on es fan les monicions, avisos, pregàries, animació dels cants, per tal de significar el «lloc» decisiu de la paraula de Déu en la celebració mateixa i en l'espiritualitat i la vida dels cristians. I ha de disposar dels mitjans tècnics necessaris per a assegurar una audició al més clara i nítida possible, que faciliti l'atenció i la comprensió. No fer-ho així vol dir negar a la pràctica la importància teòricament reconeguda a la paraula de Déu.

Ja he dit abans que la seu del president i els altres ministres no ha d'induir a pensar que es tracta d'un lloc d'honor o privilegi, que els segrrega i separa de la comunitat reunida; simplement ha de possibilitar llur servei, que realitzen en nom del Senyor. El fet d'actuar «in persona Christi» comporta en tot cas una exigència d'humilitat. Els títols de glòria del Ressuscitat no l'assimilen als senyors d'aquest món, per damunt dels quals Déu l'ha posat, sinó que continuen essent els senyals dels claus i la llança. El tron de glòria del Ressuscitat és la creu: també d'això hauria de ser signe el qui presideix l'eucaristia!

Altres elements

Fora del «presbiteri», situat com he dit abans al centre del semicercle que forma l'assemblea, no massa elevat i fàcilment accessible, cal preveure un lloc per als músics i el petit cor, no separat del conjunt de l'assemblea, però vetllant per la visibilitat, l'acústica, i l'oportuna ubicació dels instruments, etc.

Cal preveure, finalment, en el presbiteri o fora d'ell, el lloc estable o ocasional, on situar les imatges, icones, i pòsters, i les seves dimensions, a partir de criteris teològics, estètics i pedagògics coherents, inspirats en el «paper» que el sant o misteri representat, normalment relacionat amb la titularitat del lloc de culte, parròquia o població, ocupa en el conjunt del panorama de la fe cristiana.

També aquest aspecte té la seva importància pastoral. Sovint hom té la impressió que la proliferació d'imatges no respon a criteris objectius, sinó a gustos o devocions particulars dels responsables del lloc o dels pia-dosos «donants». Cal ajudar a descobrir la centralitat de l'acció que realitza la comunitat reunida, per damunt d'altres centres d'interès de caire més individual i devocional.

I els temples antics?

Per acabar, no puc deixar de constatar un problema: normalment les parets perduren més que els grups humans que les han aixecat.

Ningú no pot pretendre, fins i tot en el cas de partir d'uns criteris pressumptament correctes, posseir una visió capaç de superar la inevitable evolució de les mentalitats i les sensibilitats en tots els terrenys.

Com solucionar aquest problema? ¿S'han d'abandonar, pel que fa a les celebracions habituals, els temples que no reuneixen unes mínimes condicions pastorals, conservant-los com a monuments històrics o arquitectònics, si és el cas?; s'han de construir llocs de culte més funcionals, més versàtils, més provisionals?; s'ha de relativitzar i minimitzar la importància dels condicionaments externs?

La resposta a aquests interrogants depassa l'àmbit d'aquest article i de la meva competència. Però crec que valdria la pena cercar-la i elaborar uns criteris comuns que servissin de pauta i d'inspiració a l'hora de prendre decisions.

UNA PUBLICACIÓ AL SERVEI DE LES COMUNITATS CRISTIANES

JOSEP CODINA

Quan en 1987 vam començar la publicació «Missa Familiar» no volíem crear res de nou, només volíem respondre a una necessitat que havíem detectat en nombroses comunitats cristianes i que havien exposat molts dels que participaven als tallers d'expressió pastoral que organitzàvem per a Advent-Nadal i Quaresma-Pasqua.

Eren moltes les parròquies que feien una animació especial per als infants a l'interior d'una de les misses del cap de setmana. Els qui hem treballat en aquesta classe de celebracions sabem molt bé que no és fàcil de trobar una dinàmica adequada per a cada diumenge; demana un esforç de creativitat que, a la llarga, cansa i desanima.

Els animadors dels tallers d'expressió pastoral pertanyíem a dos equips d'animació de «misses familiars»: els uns, a la parròquia del Cor de Maria del barri de Gràcia, a Barcelona, i els altres, a la de la Mare de Déu dels Dolors del barri de Sants, també a Barcelona. Aquest fet i les demandes que se'ns feien ens van fer decidir a oferir els nostres esforços a les altres comunitats cristianes que ja feien una animació especial per als infants en alguna de les misses dominicals. Ens semblava que podia constituir una bona ajuda per als equips d'animació ja existents i que en podria suscitar d'altres.

La missa ha de ser sempre una celebració «familiar»

Som conscients de la dificultat de fer participar la massa anònima que sovint assisteix a les nostres celebracions eucarístiques. Portem una llarga tradició de passivitat en les celebracions.

Les reformes postconciliars, amb la llengua del poble, els cants, les lectures fetes pels fidels, etc., ja han anat obrint camí. De fet, cada dia són més nombrosos els qui participen activament en les celebracions. Però, la gran majoria encara prefereix la tranquil·litat, i no reacciona quan se'ls demana participació.

Una de les crítiques que sentim sovint és que les celebracions són anònimes i fredes. Potser avui, més que mai, necessitem trobar comunitats acollidores i personalitzades. La vida de cada dia ens imposa un clima despersonalitzat i anònim que a la llarga va deshumanitzant la vida i les relacions. Per això ens agrada trobar el caliu de la presència en grups en què ens sentim acollits i apreciats com a persones i no com un número més de la massa.

La família hauria d'ésser el lloc per excel·lència on experimentem aquest caliu; però també la comunitat cristiana, com a família de Déu, ha de ser un lloc privilegiat d'estimació i de comunió. El moment més fort en què vivim aquest esperit és, sens dubte, la celebració eucarística. Hi celebrem la comunió amb Crist i amb els germans: l'Esperit del Pare ens uneix i ens agermana.

Això que els adults busquem conscientment o inconscientment, els infants i els joves ho necessiten molt més encara. Si aconseguíssim que totes les nostres celebracions fossin més «familiars», probablement hi aniríem amb més joia i amb més ganes de veure'ns i de compartir una mateixa fe i una mateixa esperança. Els infants s'hi trobarien millor, els joves s'hi integrarien més, i els adults en sortiríem més enriquits humanament i espiritualment.

Crist ha de ser el centre de les celebracions. És Ell qui ens reuneix, ens parla, ens associa a la seva pregària i a la seva ofrena al Pare, i es fa present en cadascun de nosaltres. Això exigeix que tots els qui viuen i celebren aquesta presència del Crist se sentin estretament units i agermanats. De vegades penso que, si Jesús vingués a algunes de les nostres celebracions, reaccionaria fortament contra la fredor i l'individualisme que hi trobaria. Potser ens diria: «Germans, no és pas això el que vull. Comuniqueu-vos entre vosaltres perquè, quan sortiu de l'església, us sentiu una mica més germans i més solidaris. Està molt bé que mireu d'estar amb mi i que em mostreu el vostre amor; però recordeu allò que us vaig dir: És per l'amor que us tindreu els uns als altres que tothom us reconixerà com a deixebles meus».

Creiem sincerament que tots aquells que treballen de la forma que sigui per fer unes misses més «familiars» (no vull dir superficials i sense un clima de pregària) estan fent un gran servei a la comunitat cristiana i al projecte de Jesucrist. La publicació «Missa Familiar» ha volgut ser un instrument senzill i pràctic al servei d'aquest esforç que, gràcies a Déu, cada dia és més real.

Què és i què no és «Missa Familiar»

Quan parlem d'una «missa familiar», parlem d'una missa en la qual participa tota la família, i en què tots s'hi poden trobar bé. Així doncs, no es tracta d'una missa d'infants; sinó d'una missa «amb infants», en la qual aquests se senten acollits perquè se'ls fa participar en la celebració i s'adapta el missatge de la paraula de Déu a la seva capacitat de comprensió i d'expressió.

Aquest aspecte de la participació de tothom és molt important. Cal evitar el perill, molt normal en aquesta classe de celebracions, que els infants actuïn, mentre els adults i els joves contemplen el que fan els infants. Això no seria una celebració, sinó un espectacle que estaria molt lluny d'allò que ha de ser una celebració eucarística. Els adults i els joves ho trobarien massa infantil i se'n cansarien. A la «missa familiar» hi han de participar tots, perquè és una missa de la comunitat cristiana.

La publicació «Missa Familiar» ha tingut sempre en compte aquesta exigència. El títol que vam posar a la publicació ho volia expressar amb claredat.

Un altre aspecte important per a la «missa familiar» és l'adaptació de les dinàmiques a les realitats de cada comunitat: persones, local, ambient social i cultural, etc. Per això sempre hem insistit en la necessitat de la creativitat per a adaptar les dinàmiques que nosaltres hem anat proposant i per a crear-ne d'altres més adaptades.

Amb la publicació «Missa Familiar» hem volgut desvetllar la imaginació i la creativitat de tots aquells que treballen en l'animació de misses i més particularment en celebracions amb infants. També hem volgut demostrar que no és tan difícil crear dinàmiques d'animació i trobar expressions simbòliques que ajudin a comprendre el missatge de les lectures i a viure més intensament la celebració.

Sempre ens hem oposat a fer de «Missa Familiar» un producte acabat i complet que estalviés tot esforç de preparació i de creativitat als equips locals d'animació. Una expressió simbòlica exigeix que els animadors l'hagin interioritzada i assimilada personalment; sinó, es convertiria fàcilment en una tècnica morta sense capacitat de crear vida i de dinamitzar els qui la posen en pràctica. Una celebració ha de ser sempre una vivència personal; les dinàmiques només són instruments que faciliten aquestes vivències.

Cinc anys d'esforç

Quan vam començar la publicació «Missa Familiar», ens vam com-

prometre a fer els tres cicles: tres anys. Donat el servei que feia la publicació, al cap dels tres anys vam decidir de continuar encara una mica més. Ara acabem el cinquè any en català i el quart en castellà.

Tal com hem dit, ha estat fruit del treball de dos equips de catequistes i d'animadors de misses familiars: l'equip de la parròquia del Cor de Maria, amb el pare Josep Codina i Farrés; i l'equip de la parròquia dels Dolors de Sants amb el pare Josep Vilarrúbias i Codina. Ambdós de Barcelona.

La publicació ha estat molt ben acollida des del començament i els subscriptors, en general, s'han mantingut molt fidels. Actualment 1.322 comunitats cristianes reben «Missa Familiar». Els responsables estem contents del servei que hem pogut fer-los i donem per ben pagats els esforços que ens ha comportat aquest treball continuat de cada setmana durant cinc anys. Editorial Claret ha estat una peça fonamental per a poder tirar-la endavant. N'ha assumit la publicació, les subscripcions, la tramesa, la publicitat i els risc econòmic. Ha demostrat així, una vegada més, el seu sentit pastoral i el compromís al servei de l'Església de casa nostra.

Una nova etapa

A partir de l'Advent de 1992, «Missa Familiar», tot continuant el seu objectiu, tindrà un nou equip de col·laboradors i prendrà una forma nova. El grup de la Mare de Déu dels Dolors deixarà el seu lloc a un equip de l'Escola d'àudio-visuals de la diòcesi de Barcelona, dirigit per mossèn Ignasi M. Corominas. L'equip del Cor de Maria continuarà treballant-hi com fins ara.

Des d'ara, «Missa Familiar» publicarà materials complementaris per anar renovellant el que ja s'ha publicat. Hi haurà dinàmiques d'animació, celebracions, textos i tot allò que sembli que pot ajudar a les celebracions tant de la comunitat cristiana com de grups de catequesi o col·legis. Sortirà en forma de dossiers quatre vegades l'any: Advent-Nadal, Quaresma-Pasqua, fi de curs-vacances i començament de curs. Estem segurs que la nova fórmula continuarà essent un instrument pràctic i molt útil al servei dels equips d'animació.

Com ja hem dit abans, «Missa Familiar» és una publicació de l'Editorial Claret (Roger de Llúria 5, 08010 Barcelona). Des d'aquestes pàgines volem agrair a aquesta editorial el suport que hi ha donat des del primer moment.

QUATRE VENTS

MISSIÓ POPULAR RENOVADA A MONTGAT

JOSEP MARIA ALENTÀ

Del 16 al 29 de març d'aquest any 1992 a la parròquia de Sant Joan Baptista de Montgat hem celebrat la «missió popular renovada». Tot un temps de gràcia per a la nostra comunitat cristiana i pel nostre poble, que enguany celebra, precisament, el seu mil·lenari. Aquells que havíeu sentit a parlar de les missions populars d'abans us podeu preguntar: avui dia, què és això d'una missió popular? I en

quin sentit la podem anomenar «renovada»? Quins objectius pre-tén? Com es poden assolir? I la parròquia, quin paper hi juga? Com pot esdevenir realment evangelitzadora? A grans trets, miraré de donar resposta a aquestes qüestions com a vicari que sóc d'aquesta parròquia del Maresme servida per una comunitat de missioners claretians, amb dos centres de culte (parròquia i capella de la

comunitat) i havent actuat com a coordinador local en aquesta missió. Bàsicament serà una crònica descriptiva dels diferents esdeveniments, amb petites valoracions crítiques.

El Papa Pau VI va parlar de l'evangelització com a l'acció de «portar la Bona Nova a tots els àmbits» (cf. EN 18). Després del concili Vaticà II, les nostres parròquies s'han intentat renovar; però en general es constata que gairebé en tot continuem essent els mateixos. Després de 30 anys de concili, ¿no estarem tots plegats una mica instal·lats?; i com arribar a tanta gent allunyada i indiferent del nostre poble? En una paraula, Jesucrist, continua essent (bona) notícia per a la gent del nostre poble? Una missió popular renovada intenta donar resposta a aquestes qüestions.

El seu desenrotllament el podem dividir en tres grans parts: preparació, missió i postmissió.

I. ETAPA DE PREPARACIÓ

Fou ben llarga. Teòricament la vam iniciar el 24 d'octubre, festa de Sant Antoni Maria Claret, però ja des de finals del curs passat s'havien fet uns passos: diàleg del rector amb el coordinador provincial de la pastoral claretiana de Catalunya i consultes amb la comunitat claretiana de Montgat (dels 9 membres, 6 estem més vinculats amb la parròquia), el con-

sell parroquial i l'assemblea parroquial (17 de març de 1991).

No tothom veia amb bons ulls aquesta missió. Montgat és un poble molt fred religiosament, i fins indiferent, i una campanya d'aquest tipus difícilment pot tenir-hi èxit: tal era l'opinió d'alguns parroquians de tota la vida. És cert que constituïa tot un repte per a nosaltres: els missioners claretians hem participat ja en missions populars a Huelva, Madrid, en altres indrets de l'Estat espanyol i a Hondures. A Catalunya l'any passat vam organitzar la primera missió popular a la Torre de Claramunt, un poble agrícola i industrial d'un miler d'habitants, prop d'Igualada. Però Montgat és una població més gran, a la cruïlla del Barcelonès i el Maresme, amb força immigrants i amb molts problemes d'infraestructura: la travesa la carretera nacional II, el tren, l'autopista de Mataró i el pas obert del segon cinturó. Amb tot, no ens va faltar confiança i vam tirar les xarxes (cf. Lc 5,1-11).

Ho vam fer seguint aquests passos:

1. *Qui érem?* (realitat sociològica). Era important saber-ho per a poder arribar als 7.589 habitants de Montgat. L'ajuntament ens va facilitar els llistats dels 2.269 caps de família.

Amb qui podíem comptar? Serien els agents de la missió, els autèntics «missioners». Els primers, l'equip parroquial de preveres amb el seu consell; i sobretot

una colla de laics dels diferents barris, que vam anomenar «missatgers», ajudats per d'altres laics vinguts de fora, alguns amb una certa experiència missionera: laics claretians de Catalunya; membres de la Renovació Carismàtica, altres laics de parròquies claretianes...

On vivíem? Montgat és format per deu barriades diferents, cadascuna amb la seva especificitat. Nosaltres les vam acoblar en tres centres: I (local: la mateixa parròquia): barri antic (156 famílies); Monsolí (18); Residencial camí d'Alella (44); Colònia Argentina (191); Turó del Mar (515). II (local: associació de veïns de Can Maurici): les Vilares (128 famílies); can Maurici (338); can Ciurana (274). III (local: capella dels missioners claretians): les Costes (200); les Mallorquines (430).

2. *Fer conèixer el missatge (etapa informativa)*. Calia anar pels carrers i les places. La primera quinzena de novembre una primera carta del rector era distribuïda a totes les bústies de Montgat. Sense un bon equip de col·laboradors-missatgers, que feien arribar les informacions, coordinats pels responsables de barri, no hauria estat possible.

Abans de les festes nadalenques es va distribuir una segona tramesa amb la felicitació de Nadal i la pregària de la missió. Mentrestant, cada primer dilluns de mes, a les 9 del vespre, a la parròquia, fèiem reunió amb els col·laboradors-mis-

satgers i responsables: s'informava del que s'anava fent i d'allò que encara faltava, seguint un calendari força detallat.

3. *Qui s'hi apunta? (les visites a les cases)*. Un moment important d'aquesta etapa, per a saber les persones que pensaven participar en les «assemblees familiars» de la missió (les reunions més importants). De seguida va sorgir el dubte: això d'anar de dos en dos a trucar a les portes de les cases, ¿no era una còpia del que ja fan els testimonis de Jehovà? i no podia resultar sospitós? Vam preparar durant el mes de gener una carta per a informar del dies concrets, insinuar ja els temes de les assemblees familiars i demanar col·laboració per a ser participant (assistir a les assemblees), acollidor (oferir una habitació de casa), animador (portar l'assemblea), i per si tenien malalts o persones grans per a visitar durant la missió.

Què calia fer en aquestes visites? Presentar-se com a membres de la parròquia, informar de la missió, demanar si s'havien rebut les diferents trameses, recollir les respostes de la tercera carta i oferir un tríptic explicatiu (que ens va ser molt pràctic des de bon començament); i tot amb un gran respecte a les persones i a llurs creences.

L'etapa de les visites a les cases (mes de febrer i primera quinzena de març) fou, sense dubte, la més dura (eren moltes les escales a pujar i les portes on trucar, i s'havien

d'aprofitar les hores en que podíem trobar a la gent), però també la més missionera. Hom havia de prendre posició acceptant l'oferta o simplement tancant la porta. De tot hi va haver. Els missatgers van ser els autèntics missioners

4. *Com fer-ho conèixer? (propaganda)*. Aprofitàvem tots els mitjans: les homilies diàries o dominicals, les converses personals i també la propaganda impresa: adhesius amb l'eslògan «A Montgat Jesucrist és notícia» (els infants de la catequesi i de l'esplai n'eren uns bons propagadors), pòsters del rostre del Crist amb la frase bíblica «I, vosaltres, qui dieu que sóc jo?» (Mc 8,34) (a través dels responsables de barri es distribuïen per les botigues i establiments que ho permetien: pocs s'hi van refusar), cartells anunciadors de les assemblees familiars. Fins l'últim moment vam intentar d'arribar a un acord amb l'emissora local de Ràdio Montgat, però finalment no fou possible.

5. *Amb qui comptem (recerca i formació d'acollidors i animadors)*. Des de bon principi, en les visites a les cases es van anar oferint persones disposades per a fer d'acollidors o d'animadors. Volíem que fossin gent prou coneguda al barri i capaç d'animar una reunió, no necessàriament molt vinculada a la parròquia.

Vam tenir més d'una sorpresa: «aquell veí simpatitzant d'un cert partit polític i no massa practicant ha obert la casa per a una assemblea»;

«aquell senyor que no hem vist mai per l'església està disposat a ser animador»; «d'aquell barri tan fred i distant van sortint acollidors i animadors»...

Durant tres reunions vam preparar adequadament aquests animadors.

II. JORNADES INTENSIVES DE MISSIÓ

Van ser quinze dies intensos per a arribar als diferents àmbits de la parròquia. Repassem-los més detalladament.

Preparació immediata

És important que els missioners i les missioneres coneguin els diferents centres «in situ» i què siguin coneguts per la gent. Vam comptar amb sis missioners, tots claretians: 4 catalans i 2 vinguts de fora, i dues missioneres laiques. Tots tenien ja una certa experiència en d'altres missions. Uns seglars de les diferents barriades els assessoraven.

El dia 14 de març missioners i missioneres van fer una primera reunió amb l'equip parroquial per a concretar detalls. Es van donar les informacions generals i dels diferents centres; es van repartir els llistats definitius de les persones que s'havien apuntat a la missió; es van considerar les possibles llacunes a cobrir... També es van vi-

sitar «in situ» algunes barriades.

El vespre d'aquell mateix dia, dissabte, va tenir lloc l'eucaristia d'enviament missioner a les 8 del vespre a la parròquia. Fou presidida pel bisbe de la nostra demarcació, Joan Carrera, i concelebrada per tots els missioners. Volíem que fos el nostre pastor qui ens enviés. Missioners, missioneres, acollidors i animadors eren cridats, per centres, i el bisbe, després de beneir-los, els imposava la creu missionera, mentre els deia: «En nom de Crist i de l'Església, jo t'envio. No tinguis por! El Senyor serà amb tu!»

Primera setmana

Sobre la base d'una programació general, cada centre, amb els seus missioners i missioneres, programava segons les seves possibilitats.

Cada matí, missioners i missioneres feien una breu reunió per analitzar la marxa de les diferents activitats del dia que començava. A les 7 se celebrava l'eucaristia a la capella dels claretians i a dos quarts de 10 a cada un dels centres. Sempre tenia un to missioner i s'explicaven les diferents parts de la celebració. A la parròquia s'aprofitava per a fer una «escola de pregària», ajudant així la gent a pregar amb els diferents sentits corporals: mans, ulls, cor, llavis.

Després, les missioneres visitaven els malalts o ancians que ho

haviem demanat (una quarantena). La majoria va demanar després la visita del missioner per a poder combregar o confessar-se. Aquest contacte amb els malalts i ancians és important i la gent l'agraeix molt.

Mentrestant, un dels missioners estava disponible en cada centre per acollir la gent que ho demanés: consultes, confessions...

A la tarda tenien lloc les «assemblees familiars cristianes», el plat fort d'aquesta primera setmana. Se'n programaren trenta, en total, que es feren en casos particulars per a mantenir un to familiar. La durada màxima prevista era d'una hora. 10/12 persones era considerat el nombre ideal. Cada dia s'encetava un tema nou encara que no s'hagués acabat l'anterior. Les assemblees eren portades per un animador.

Els temes foren: els tresors de la nostra vida; sentit religiós de la persona humana; la família, un espai per a la convivència; qui és Jesucrist; què és l'Església.

La metodologia era senzilla i s'ajudava d'un quadern. Una primera part, donava uns suggeriments a l'animador; i una segona part era el desenvolupament de la catequesi, seguint un esquema repetitiu: introducció de l'animador, pregunta, diàleg obert, aclariments a les preguntes, nou comentari de l'animador; els cinc minuts últims es dedicaven a la pregària. Els missioners desfilaven diàriament per totes les assemblees per escol-

tar, saludar la gent i, si convenia, fer alguna intervenció.

Aquesta setmana es va tenir especial atenció a dos sectors: infants i ancians. Les catequesis volien preparar l'eucaristia de diumenge.

Cada dia al vespre, després de les assemblees, estava prevista una reunió amb els animadors per a comentar la marxa de la feina: avaluació del dia, preparació del tema del dia següent, aclariment de possibles dubtes...

El divendres 20 de març, a cada assemblea, es va fer una avaluació a través d'una senzilla enquesta. Els comentaris foren molt favorables: calia continuar aquella experiència. També s'anunciaren els actes de la setmana vinent i es va preparar l'«assemblea d'assemblees» de l'endemà, a la qual cada grup havia d'aportar-hi un distintiu que fos significatiu del grup, un missatge per a ser proclamat davant els altres grups, una ofrena simbòlica representativa del grup, i una pregària per a la pregària dels fidels.

L'assemblea d'assemblees va tenir lloc el dissabte al vespre a cada centre. En tots fou una celebració molt viscuda. Era l'eucaristia d'acció de gràcies i de trobament de totes les assemblees d'una zona. S'hi volia donar un sentit eclesial: els qui creiem en Crist i en reunim de tant en tant som més que el nostre petit grupet.

Com a cloenda de la primera setmana es va celebrar el diumen-

ge una eucaristia d'homenatge dels infants als ancians. Fou molt emotiva i força concorreguda: les més de dues-centes cadires que havíem instal·lat al pavelló esportiu del col·legi Mireia es van ocupar amb escreix. La celebració estava pensada per als infants (cants apropiats, breu representació del fragment dels deu leprosos, dansa d'algunes catequistes durant les ofrenes...) i per als ancians (possibilitat de rebre la santa Unció, lectura d'un missatge per als infants).

Segona setmana

El matí van continuar les activitats de la setmana anterior: trobada amb els missioners a primera hora, eucaristies/escola de pregària, visites a malalts (ara a càrrec dels missioners) i acolliment personal. A la tarda, en canvi, es van produir algunes novetats. Fem-ne un repàs.

El plat fort van ser els «pregons d'evangeli», al vespre, per a facilitar l'assistència de les persones (sobretot homes) que treballen. Amb tot, no podem dir que fos massa gran l'assistència dels homes. Els pregons seguien si fa no fa l'esquema d'una litúrgia de la Paraula amb una temàtica pròpia i uns símbols ben vius. Venien a ser els sermons morals i doctrinals de les antigues missions. Els temes reprenien els de les assemblees de la primera setmana: la bona Notícia de Jesucrist; Jesucrist ens mos-

tra el Pare; Vine i segueix-me (conversió); Som família de Déu, l'Església, i Maria n'és la Mare; Perdonats, som enviats a anunciar la bona Nova (celebració penitencial).

Les catequesis especials van treballar en tres sectors:

Adolescents. Havíem programat unes catequesis per a després de les classes, per a nois de sisè a vuitè d'EGB. La resposta fou molt minsa, per no dir nul·la. Poca propaganda?, poc interès?, no vam saber connectar amb ells?

Joves. Dimarts, dimecres i dijous vam fer unes «tertúlies juvenils», trobades de reflexió en cases particulars (dos grups petits) i a l'associació de veïns (un grup més nombrós) sobre una temàtica acomodada a la seva edat: què suposa creure (seguint una enquesta sobre la religiositat a l'estat espanyol); qui és Jesucrist?; què suposa seguir-lo?. Els que hi van assistir van quedar contents dels temes i de la dinàmica. Com a conclusió d'aquestes trobades i per tal que cadascú s'adonés que hi ha joves compromesos en activitats concretes, es va organitzar a la parròquia una trobada de joves: a més dels diferents moviments i grups que ja funcionen, se'n van presentar d'altres, per tal d'ampliar l'oferta.

El dissabte, de les 8 a les 10 del vespre, un festival juvenil volia ser la culminació de les activitats destinades als joves. Tres grups juvenils de rock (Local-45, de la parròquia del Cor de Maria de Barcelo-

na; Nosferatum, de Montgat i Déjà vu, de Tiana) van convocar més de 200 joves a l'esportiu del col·legi Mireia. Durant la setmana s'havia repartit un gran pòster d'un Crist trossejat. Cadascú l'havia de dibuixar per un costat i escriure-hi algun pensament sobre el Crist a l'altre. Al començament del festival es van unir els diferents trossos de manera que quedés complet un gran Crist. Els pensaments del darrera es van llegir en públic en forma d'eslògans.

Per a matrimonis, després de parlar-ne extensament va semblar oportú de fer només una xerrada dijous al vespre. N'hi van assistir més d'una vintena.

La traca final (si se'm permet l'expressió) de les setmanes fortes de missió va ser una eucaristia presidida pel rector de la parròquia i concelebrada per tots els missioners. Vam donar gràcies pel treball fet aquells dies per tantes persones diferents. A l'hora de les ofrenes vam recollir els compromisos personals (activitats parroquials a les quals la gent s'havia apuntat). Hi va haver una bona resposta. Abans d'acabar la celebració es va lliurar als animadors un exemplar del Nou Testament i els onze temes per a tot el curs vinent. És que la missió continua: les assemblees s'aniran trobant cada mes durant un any i per la quaresma vinent tornarem a tenir una setmana intensa de missió.

III. BALANÇ

No és fàcil aquest balanç. Però si una cosa és clara i s'ha pogut palpar és la importància del paper del laic, tant el practicant com l'«allunyat».

Molts laics que treballen durant el curs en diferents activitats s'han vist gratament sacsejats en la seva vida espiritual: han descobert un món nou, un evangeli nou; ells també són autèntics missioners i, quan sabem confiar-hi, saben trobar el seu paper, fonamental dins l'Església.

Moltes persones que feia anys que no trepitjaven cap església i que havien tingut els seus dubtes seriosos en matèria de fe, s'han sentit també gratament sacsejats. Resulta que «l'Església no és la mateixa que nosaltres criticàvem i que l'Evangeli pot ser realment una bona notícia també avui per a nosaltres».

La declaració final del Sínode especial per a Europa, 1991, il·lumina molt bé aquesta descoberta del paper dels laics: «La nova evangelització d'Europa no és possible sense convocar per a realitzar aquesta tasca, tots els cristians conscients de la seva vocació profètica (...) Cal cridar també els laics a aquest treball de la nova evangelització d'Europa. Ells, que tenen una vocació pròpia, i que participen d'una manera també pròpia de l'ofici profètic del Crist, poden entrar en camps en els quals no poden arribar els bisbes i els

preveres: només gràcies a ells l'evangelització i l'edificació de la nova Europa esdevindran possibles d'una manera concreta» (n.5).

Atrevim-nos a fer un petit balanç del que ha estat la missió de manera més concreta. En línies generals, podem dir que s'han aconseguit aquests tres objectius:

1. Mantenir les assemblees. Totes les assemblees que es van iniciar durant la missió (25) han manifestat la intenció de continuar un cop al mes. Cada primer dilluns de mes farem una reunió amb els animadors per a preparar els temes. Cada dos mesos, una assemblea d'assemblees.

Seguirem un petit itinerari catecumenal. Tres temes generals sobre la vida cristiana: què és allò més important? (maig); això diu el Senyor (juny); què és creure (juliol). Dos temes sobre el baptisme: passar a l'altre riba (octubre); en els braços del Pare (novembre); s'hi afegirà, en ple advent, un tema sobre Maria: la Mare de Déu, mare de la família cristiana (desembre). Dos temes més sobre la confirmació: confirmats per la unció (gener); sota el signe de l'Esperit (febrer). I acabarem amb dos temes sobre l'eucaristia: un aliment que no es fa malbé (març); eucaristia i vida (abril)

2. Revitalitzar les eucaristies dominicals. És massa aviat per dir si ho hem aconseguit. Però és cert que la setmana santa vam poder veure cares noves a les celebracions: gent que feia anys que no

s'hi acostava ha participat a les celebracions litúrgiques, i alguns activament. I volen continuar.

3. Fomentar els compromisos personals. Aquests volen ser un fruit madur de la missió. Vam anotar 31 activitats parroquials diferents (des de ser catequista fins a dirigir els cants a les eucaristies) i en gairebé tots hi va haver resposta. Esperem canalitzar des del consell parroquial tanta generositat.

* * *

La missió popular renovada a la parròquia de Sant Joan Baptista de Montgat ha estat una gràcia per a la nostra comunitat cristiana. N'hem d'estar agraïts. «Els de sempre», hem tingut l'oportunitat de convertir-nos una mica més a l'Evangelí, i podem acollir ara amb alegria altres germans nostres que també desitgen conèixer la bona Notícia de Jesucrist. Hem crescut i ens hem enriquit. Tots hem definit millor el nostre paper dins la comunitat cristiana. Especialment l'equip parroquial: ens cal ser animadors de totes aquestes persones i activitats.

Però, hem entusiasmat de veritat els compromesos? Hem arribat realment a tots els allunyats? Queda encara molt per a fer. La missió continua a la nostra comunitat cristiana. L'evangelització del nostre Montgat mil·lenari encara no s'ha acabat. Tant de bo que com a responsables de la parròquia sapiquem estar atents a tots els reptes

que la missió popular renovada ha suscitat a la nostra parròquia.

JARC

Un cop més, i com a cloenda del treball del curs, el Moviment de joves cristians de comarques (JARC) va convocar els seus membres a Vallbona de les monges, a participar a les jornades d'estiu, enguany les que fan IX, els dies 26, 27 i 28 de juny.

Es tracta d'una trobada adreçada a militants i responsables per a treballar qüestions de fons del moviment i altres aspectes d'actualitat que interessin amb vista a la militància cristiana i a l'evangelització del medi de pobles i comarques.

Enguany hem treballat dos temes.

En primer lloc, hem estudiat el document dels bisbes de Catalunya «Església i món rural». Hem pogut constatar, entre altres coses, la restricció del concepte «món rural» al qual se cenyeix i del qual estudia els fenòmens socials, culturals, eclesials i de fe. Des del nostre moviment, poc ens hi podem identificar (per bé que ens en sentim solidaris). També existeixen altres realitats rurals, amb les seves característiques i els seus problemes, de les quals no es parla en aquest document. De tota manera, vam valorar ben positiva-

ment aquest interès dels nostres bisbes pel món rural.

La segona línia de treball va ser una feina interna de moviment. Volem recollir i treballar propostes per a elaborar la campanya per al curs que ve. El debat entre tots va ser molt enriquidor i molt llarg. Es van tocar molts aspectes: la importància de fer una campanya atractiva, que arribi a tothom (des dels qui es troben en període d'iniciació fins als militants que porten un cert temps fent revisió de vida), que pugui concretar-se en uns materials de treball que facilitin de seguir-la, i que tingui com a objectius primordials i de fons l'evangelització dels joves i la incidència en el nostre medi rural. Ara podem dir que la campanya del curs vinent només hi ha quedat enfilada. Serà l'equip responsable de campanya el que, durant l'estiu, s'encarregarà de precisar-la i materialitzar-la.

Les jornades es van cloure amb la celebració del Consell catalano-balear. S'hi va presentar la tasca feta durant el curs per l'equip de formació, hi va haver un intercanvi d'informacions sobre el moviment i es va elaborar el calendari per al curs vinent.

Volem destacar i agrair l'acollida que vam trobar per part de la comunitat del monestir de Vallbona, a la qual ens vam unir en la pregària i l'eucaristia.

A partir d'ara, la tasca dels equips responsables és bàsicament organitzativa per a preparar el curs

que ve. Els grups respiren temps de vacances. Per bé que tots som conscients que, des d'una actitud militant, les vacances no existeixen.

Ramona Alamon

GIRONA

Escric aquesta crònica des del santuari dels Àngels, en plena tanda d'exercicis espirituals. Sé que si no l'escric ara, la crònica, ja no hi seré a temps. Així, doncs, entre meditació i meditació, m'aplico a la memòria dels fets i a deixar-ne constància escrita.

Fa temps que no havia estat als Àngels. Tant el santuari com l'hostatgeria han millorat sensiblement. Tot seguit que hi hem arribat, he pogut comprovar que els exercitants s'hi movien com a casa. La gent de Girona hi té una gran tirada, als Àngels. Aquest santuari és un luxe que tots el gironins es poden permetre. A dues hores de la capital, si es va a peu, i a una mitja hora si es va en cotxe, els gironins poden gaudir, al cor de les Gavarres, d'una solitud total, d'una pau verda i ecològica (per dir-ho amb adjectius d'avui) i d'un mirador extraordinari. La mirada, si no hi ha calitja, pot resseguir la rosa dels vents i en tots els punts cardinals troba un poblet conegut.

Hem arribat al santuari passades les sis de la tarda. A les vuit del vespre hem celebrat la missa. Avui és Sant Pere i hem pregat pel Papa. Fa poc que he tornat de Roma i he aprofitat l'avinentesa per explicar al meu grup d'exercitants l'impacte (vulgues que no, és un impacte) de l'audiència amb Joan Pau II. Després he sabut (ja ho intuïa) que la major part dels presents havien fet la mateixa experiència. Qui més qui menys tenia una anècdota per explicar. Em pregunto si el culte a la figura del Papa havia aconseguit, en cap altra època de la història, unes quotes tan elevades com les actuals. Ignoro si això és bo o dolent. Simplement, és. La causa d'aquest fenomen cal cercar-la, d'una banda, en la força dels mitjans de comunicació, i, d'altra banda, en la mateixa manera de fer del Papa actual, que és un líder nat, carismàtic, i exerceix una evident fascinació en la gent.

Aquest canvi d'impressions, a propòsit del Papa, m'ha permès de constatar el que, poc o molt, ja es veia d'entrada: que tots els qui han respost a la crida anual que fa l'Obra dels Exercicis a Girona són gent com si diguéssim de casa. Són allò que entenem per «bona gent».

Conclusió: Plourà sobre mullat. Pel que a mi respecta, no penso afluixar. No em sedueix la idea de reduir l'invent ignasià, aquesta teràpia profunda, a una mena de catequesi d'adults, cosa que sem-

pre podem fer a la parròquia. De cap manera no penso trair l'anunciat, que és prou explícit. Es tracta de fer «exercicis», és a dir manobres, pràctiques espirituals, per tal de desentumir l'ànima i eliminar-ne el greix que la torna feixuga. D'això es tracta, penso, i això és el que intentarem.

L'escàndol olímpic

No deixa de ser una sort poder-se dedicar de ple a fer exercicis espirituals precisament *ara*, en vigílies del començament dels Jocs Olímpics. Ben mirat, una campanya en favor dels exercicis –l'estiu n'és l'època– hauria pogut constituir una bona rèplica (o un bon revulsiu, si es vol) a tota la parafernàlia olímpica. Per cert, molta gent es pregunta què en quedarà de tot plegat, d'aquest enrenou multimilionari... Què en quedarà? Alguns són de l'opinió que l'Església catalana no ha sabut aprofitar l'avinentesa històrica dels Jocs per treure'n partit a favor dels més necessitats. No manca qui retreu que amb motiu del congrés eucarístic internacional (anys 50, quan no teníem bisbes catalans ni es parlava encara de l'Església dels pobres) es varen fer les «cases del Congrés», que suposaren una ajuda important a tot de famílies humils. Ara, en canvi, no sols no s'ha fet res de semblant –emfatitzen els qui són d'aquest parer– sinó que tot al contrari: s'ha intentat

dissimular hipòcritament la pobresa i la marginació, com ho demostra la gestió municipal de confinar a la zona franca les dones que exercien o exerceixen la prostitució a la Rambla o a les Corts, per tal que Barcelona (cap i casal) resplendeixi com una custòdia mentre durin els Jocs.

Potser fóra bo recordar, si cal fer d'àrbitre en aquesta picabaralla domèstica (cosa que segurament no cal), que una olímpada no és un congrés eucarístic i viceversa, per molta imaginació i bona voluntat que hi posem. Els mossens tenim el (sant?) costum de confondre la gimnàstica amb la magnèsia. Ara, és veritat —reconeguem-ho— que hi ha molt a dir en tot això de la Barcelona olímpica i la marginació social, i que els nostres bisbes —ells sabran per què— fins ara no n'han dit res. No han obert boca. «Justícia i Pau», en canvi, no ha parat de denunciar (una veu en el desert) l'escàndol olímpic, aportant al coneixement general un grapat de xifres escruïdores.

La Jornada Diocesana (1r. de maig)

Engrescat amb les coses d'actualitat (que, dit sigui de passada, quan les llegireu ja no ho seran tant, d'actualitat) em descuido de parlar de les que hem deixat enretra. I bé cal destacar-ne com a mínim un parell: la Jornada Diocesa-

na del primer de maig i la gran trobada a Girona del moviment «Vida creixent», que aplega les persones jubilades.

A propòsit de la Jornada Diocesana —adreçada als laics, els religiosos i els preveres— el bisbe Jaume va dir —content— que havia pres carta de naturalesa al bisbat de Girona, tot i que fa poc temps que se celebra, i que la importància i el caràcter dels temes escollits fan d'aquesta trobada una autèntica jornada social de l'Església gironina.

Els temes escollits foren d'allò més plural i divers, des dels avis als joves, des de problemes com la drogaddicció, la delinqüència i la sida, fins a tot el que es refereix al món obrer i als immigrants, sense oblidar el món rural, els malalts i els minusvàlids. Tot, vaja; es va tractar de tot. Un ventall de tallers (grups de treball per afinitats pastorals) que indica a les clares que l'Església de Girona, a pesar de la mitjana d'edat (alta) dels seus capellans, no vol perdre el tren de la problemàtica del món actual. La participació va ser viva i esperançadora. Tal com deia el bisbe Jaume, reflexionar lliurement des de la fe té una exigència sense escapatòria. Cal —vulgues que no— afrontar els problemes. La Jornada social diocesana va complir, una vegada més, el seu objectiu: fer prendre consciència dels problemes i convidar a l'acció pastoral a fi d'extirpar (o almenys atenuar)

els mals que afecten el nostre món.

Trobada de «Vida creixent»

Èxit esclatant del moviment «Vida creixent». Gent de tot Catalunya va venir a Girona a celebrar una jornada testimonial que no podia ser més simple: una missa floral a l'església de Sant Feliu (missa amb ofrena de flors, vull dir, que va aplegar unes 1.700 persones) i un dinar de germanor a l'hostal Ribot, prop de l'aeroport, amb els parlaments de rigor.

Gràcies a aquest moviment, els jubilats han trobat un espai de reflexió i pregària a l'ombra del campanar. Jo penso que ha estat providencial. No és gens estrany que cada dia que passa el moviment creixi. Als jubilats els mancava aquesta manera positiva de combatre la solitud. En tenen d'altres, però aquesta els permet sentir-se Església viva, en lloc de veure's condemnats a l'ostracisme eclesial.

Últimament la tercera edat ha estat objecte d'una manipulació constant per part d'una societat egoista i especulativa, que o bé els reclou en asils poc dignes o bé els enlluerna amb viatges i galindaines, per tal d'estirar-los els caleçons que els queden.

Ben altrament fa l'Església. I ells ho saben, ho aplaudeixen i s'hi apunten. A Girona, amb motiu de la trobada anual, tot això que

dic, tan positiu, gairebé es respirava. Era el perfum de flors que, a l'ofertori, va envair l'altar.

Jaume Reixach

MENORCA

Començant a confegir aquesta crònica per als lectors de «Quaderns de Pastoral» record el nostre escriptor Àngel Ruiz i Pablo: «Sobre la mar qui allunya de l'Àfrica abrasada/ les catalanes costes, mirant vers al llevant,/ Menorca, com balena monstruosa, encadenada,/ o com vaixell de pedra, se mostra al navegant.»

Consell Pastoral Diocesà

Dissabte, dia 11 d'abril, tingué lloc la sessió constitutiva del Consell pastoral diocesà, principal organisme de participació dels laics en la gestió de l'Església de Menorca. Té caràcter consultiu. El presideix el senyor bisbe i està format per 23 persones, 16 % membres nats, i 74 % proposats pels arxiprestats (6), per les delegacions diocesanes (8), per les religioses (2) i pels religiosos de La Salle (1). Els seus noms són aquests: Sebastià Taltavull, vicari general; Rafel Oleo, assessor jurídic; Francesc Triay, Joan Febrer i J. Bosco Faner, arxiprests; Antoni

Barber, Maria Ignàsia Gener, Seraffí Pons, Joan Martí, Gabriel Frutos, Teresa Llaneras i Maria Soledat Camps, representants dels religiosos i les religioses; Rita Fullana, Margarida Camps, Martí Deyà, Pere Melis, Maria Nebot, Leo Florit, Miquel Taltavull, Sebastià Marquès i Josep Lluís Bagur, representants de les delegacions diocesanes. Fou elegit secretari en Diego Dubon.

El bisbe va situar la tasca del Consell en el marc d'una Església de comunió i no piramidal. Ens va dir: «Esper els vostres punts de vista lliures, contrastats, que ens permetin arribar a unes conclusions pràctiques, per tal d'elaborar uns projectes des d'una visió plural, tenint sempre en compte l'Evangeli i la vida».

La sessió que ve, fixada per al 20 de juny, anirà precedida d'una àmplia consulta als grups de base per tal d'elaborar un diagnòstic realista de la diòcesi, elegir qüestions prioritàries i proposar un objectiu i mitjans a nivell diocesà per al curs 92-93. A hores d'ara, quasi bé tots els components del Consell ja s'han vist amb els seus grups respectius. La sessió del dia 20 promet ser variada, viva i enriquidora.

Aquesta és la tercera experiència de Consell pastoral. La primera la va promoure el bisbe Miquel Moncadar, l'any 1973: el Consell estava format per 43 persones i la seva activitat fou prou interessant: es vivia la transició política i van

sortir documents interessants com «Per una Església pobra i evangelitzadora». La segona la realitzà el bisbe Antoni Deig, quasi després de nou anys de residir a Menorca; la seva representació fou també àmplia.

Patrimoni històric i artístic, i turisme

El nostre bisbe és el representant de les tres diòcesis balears en la comissió mixta Govern autònom/Església per a la conservació del patrimoni històric i artístic d'aquesta. En unes declaracions al diari «ABC», considera que l'administració s'ha de comprometre a conservar aquest patrimoni i evitar així la degradació dels edificis. L'Església no és rica, i a Menorca viu amb austeritat. El seu patrimoni representa més una servitud que no pas un factor de riquesa.

També hi diu que les restes de la basílica paleocristiana de Son Bou, terme d'Alaior, estan abandonades; que el Consell Insular té un projecte de 18 milions de pessetes per a la seva restauració, i que en el projecte de restauració de la catedral de Menorca se n'han invertit 75 milions. Avui per avui esteim a l'espera d'una nova inversió per part de l'administració per anar seguint i concluint el projecte de restauració global.

La diòcesi de Menorca està fent un esforç, ajudat i impulsat pel Consell diocesà d'economia, per

aconseguir un «fons comú diocesà» gràcies sobretot a les aportacions de les parròquies. Es durà a terme una companya de subscripcions per aconseguir l'autofinançament.

La tasca que es proposen el bisbe i el consell d'economia no és gens fàcil, però és del tot necessària. Segurament comptarà amb la col·laboració de molts. Tots sabem que l'autofinançament de l'Església és fita que hem d'aconseguir a curt termini. La independència, la llibertat, el testimoni, l'adulterà, són actituds que estimem i que ens hi ajudaran.

En la mateixa entrevista, el bisbe opina que el progrés de la nostra illa és degut a la transformació que hem fet de la naturalesa. Però la naturalesa ha d'estar al servei de l'home i no al servei de l'especulació. Essent açò ben cert, hem d'aconseguir, doncs, que la delegació de turisme tengui entre nosaltres més eficàcia i objectius més clars. Anam com perduts en aquest sentit. Ens fan falta directrius diocesanes. Alguns creim que aquesta delegació és una de les nostres assignatures pendents. El turisme i el món que roda entorn del turisme van tenint dia rera dia més importància i açò s'ha de notar a nivell de delegació

Basiliques

A Menorca tenim un ric passat conegut per les restes materials es-

teses per tota l'illa. Les més antigues no són documents escrits, sinó còdols mil·lenaris que no podem deixar abandonats i destruïts.

Hi ha, al manco, cinc basíliques rurals de les primeres comunitats cristianes: Son Bou, Alaior; s'illa del Rei, port de Maó; es Fornàs de Torelló, Maó; es cap des Port de Fornells; s'illa d'en Colom (costa nord del terme de Maó), i les més que probables restes, encara no excavades, de Sanitja, Mercadal. La seva datació se situa entre els segles Vè i VIè, és a dir, cap al final de l'imperi romà, i sota el domini vàndal i bizantí. Menorca és un des punts del Mediterrani amb més concentració de basíliques, segurament per les relacions que mantenien amb les comunitats cristianes nord-africanes sota el domini de l'emperador Justinià.

Sobre els primers temps del cristianisme a Menorca, tenim una excepcional font documental: la carta del bisbe Sever (epistola Severi episcopi) de l'any 417, publicada per primera vegada per Cesare Baronio als «Annales Ecclesiastici», Roma 1594. És ben possible que el seu primer traductor en una llengua moderna fos el cronista Joan Dameto a la seva «Historia General del Reyno Baleárico», publicada a Ciutat de Mallorca el 1632 i reimpressa a la mateixa Ciutat el 1840.

Ja té raó el nostre bisbe quan parla de la degradació que sofreixen les restes del patrimoni cultural paleocristià-bizantí. Un dels

darrers atemptats ha estat la profanació i el saqueig de dues tombes d'inhumació, fins fa poc segellades, situades a la cripta de la basílica des Cap, des Port de Fornells, en el terme municipal de Mercadal. El doctor Pere de Palol qualificà l'edifici com a «centre litúrgic, ampli i molt modificat al llarg de la seva utilització, amb comunicació clara amb centres africans, sobretot de la Bizacena –l'actual Tunísia oriental– i amb les illes de la Mediterrània central i oriental». El seu procés d'espoli i degradació és preocupant: els murs es van desfent, la piscina baptismal per immersió està perdent els trossos de l'enlluït original, i els dipòsits de teules es fragmenten per moments. S'hi afegeix l'erosió de l'aigua i de la pluja que accentua la seva desfeta. És una autèntica ruïna.

La basílica de Son Bou forma part de la variant tipològica d'origen siri, estesa a través del nord d'Àfrica. Presenta una planta rectangular dividida en tres naus, la central més ampla. Sorprenentment, conserva restes del paviment original, encara que molt erosionat. Els pilars de marès pateixen un fort desgast i s'estan esmicolant.

Les basíliques de s'illa del Rei i es Fornàs de Torelló foren construïdes en un mateix moment, a partir de l'any 534, època de domini bizantí. Presenten excepcionals paviments de mosaic i un lamentable estat de conservació,

molt més avançat a la basílica de s'illa del Rei, que baldament tancada, està descoberta i té l'aspecte de total deixadesa.

En Miquel Antoni Pons Carres, parlant al diari «Menorca» –24 de maig del 1992, p. 4– sobre la maltractada herència cultural paleocristiana-bizantina de Menorca, ens diu: «Si no esteim educats per recuperar, conservar i valorar les coses dels qui ens han precedit, a part de perdre-les, tampoc haurem d'esperar que després es faci res per nosaltres».

El bisbe té raó quan parla al diari «ABC» de la negligència que pateix la basílica de Son Bou. Però la seva crítica s'ha de generalitzar més i hem de parlar de la desídia que pateixen les nostres basíliques paleocristianes.

Tres nous preveres

La nostra església menorquina compta, amb tres nous preveres: en Joan-Miquel Sastre Prego, en Joan-Bosco Martí Marquès i en Florenci Sastre Portella.

En Joan Miquel Sastre ha dit: «Més enllà de la meua pobresa i limitació, seré administrador de la gràcia. Encara la gent valora molt la vida dels preveres, l'entrega, el servei, tota la seva vida. Em preocupa no ser fidel a Crist i a la missió que l'Església me confia». A la seva ordenació, que va tenir lloc dia 3 de maig a l'església del Roser, d'Es Castell, van assistir-hi

quasi mil persones. Els joves del moviment scout, de la catequesi i d'altres grups juvenils hi foren presents amb una participació ben prou viva.

En Bosco Martí ens ha dit: «Em fa il·lusió estar dedicat a una parròquia les 24 hores del dia al servei de tots els germans, i un servei ben complert. Vull estar entre la gent com a capellà». I en Florenci Sastre: «Estic il·lusionat per servir una Església que s'encari amb la paraula viva de Déu sempre nova i exigent, que s'obre al món en un diàleg de servei per a la salvació. Tenc ganes de dedicar-me d'una manera especial als més pobres i dèbils, als qui pateixen, amb els quals els Senyor s'identifica». A l'ordenació d'ambdós, que va tenir lloc dia 16 de maig a l'església catedral, hi va assistir una bona porció del poble cristià que els volia acompanyar en el moment de dir el «Sí, ho vull!» a la crida feta pel bisbe en nom de l'Església. Va ser un festa per a la comunitat cristiana, ja que des del 23 de setembre de 1972 no s'ordenaven alhora dos preveres a Menorca.

Tenim nous enviats, però n'hi manquen més per poder anar a totes les viles i ciutats siguin o no siguin menorquines. Actualment es troba a les portes de l'ordenació de prevere en Rafael Portella. Ja ho comentarem, serà el setembre. Un goig que ens és tan intens l'hem d'assumir pas a pas. Enhorabona a tots tres i que junts no

sols augmentem el presbiteri de Menorca sinó que, sobretot, el dignifiquem i el revaloritzem.

Les celebracions de l'eucaristia

Les parròquies anam celebrant la primera comunió dels al·lots. Aquestes celebracions tenen misteri. Hauríem d'analitzar entre nosaltres el fenomen de la religiositat popular. Amb motiu de la primera comunió, les esglésies es van omplint a pic de mall: pares, parents, amics, acudeixen a la cita que entre molts intentam que no sigui espectacular sinó viscuda i significativa.

L'Església que recomana la senzillesa, l'autenticitat i que, en diàleg obert amb els pares, insisteix en l'educació i la responsabilitat de la fe, s'adona que, en ocasions com aquestes, no té espais prou amples per acollir dignament tanta gent.

La pregunta que molts ens feim és aquesta: ¿Quin motiu ha impulsat la gent que habitualment no practica a venir a l'església? La resposta no és senzilla. A mi no em satisfan aquells que tot ho volen reduir a simples convencionalismes socials. Alguna cosa hi ha d'açò, segurament. Però també és ver que en algunes persones hi sura el pòsit de l'educació cristiana que van rebre de petits i un cert sentit del transcendent que treu el cap en moments significatius de la nostra vida.

En la vida de tota persona menorquina hi ha una primera comunió, un baptisme, una celebració de noces, una confirmació, una participació en ordenacions sacerdotals, les exèquies d'un veí, d'un amic, d'un familiar, que fan tenir contacte amb la comunitat cristiana. Però se suposa que, després del baptisme de molts i de la primera comunió i confirmació d'uns altres, no són pocs els qui deixen de participar constantment a les celebracions de l'eucaristia. Encara que alguns mai no ens deixaran de visitar en ocasions asenyalades: Pasqua, Nadal, processó de l'enterrament...

El cert és que durant el curs normal de l'any la participació en l'eucaristia és, segons parròquies, del 50, 30, 18, 7 i 0,05 %, com indiquen alguns rectors a les estadístiques que demana el bisbat cada any.

La vivència i la participació en les eucaristies depèn de molts factors. Entre ells vull remarcar la importància del prevere i de la comunitat celebrant. Alguns preveres es queixen de la manca de participació activa dels membres de la seva parròquia i algunes parròquies es queixen de la impossibilitat de viure l'eucaristia per la insensibilitat d'un celebrant massa atret pels formulismes.

Nietzsche deia: Si voleu que cregui en el vostre Déu, l'heu de presentar més festiu. Jo crec que aquest to de festa, d'espontaneïtat agradable i profunda, ha de ser en

totes i cadascuna de les nostres celebracions.

I unes darreres informacions

Ja han sortit publicats alguns números del Butlletí oficial del Bisbat. Des que el bisbe Antoni Deig va deixar la nostra diòcesi no s'havia tornat a publicar. El primer correspon al quart trimestre del 91.

Més de 500 escoltes acamparen a Alaior. Amb el lema «Coneguts, presents i actius en el poble» va tenir lloc la diada de St. Jordi 92. Tothom valorà molt positivament la seva organització i desenvolupament.

Els dies 1, 2 i 3 de maig hi va haver les «I Jornades de Joventut» a Ferreries. S'hi van reunir una quarantena de Joves.

La vetlla de pregària de Pentecosta, impulsada pel bisbe, va comptar amb una nombrosa presència de joves.

I prou! Ja està bé per avui. Fins a la pròxima crònica, si Déu ho vol.

J. Bosco Faner

SOLSONA

M'adono, d'entrada, que els quatre punts sobre els quals pensava basar la meva crònica d'en-

guany es refereixen tots a dates commemoratives: 75 anys de Queralt, 400 anys del bisbat de Solsona, 900 anys de la Tarraconense i 25 anys de Lourdes. D'on el títol: qüestió d'anys. Miraré de ser breu. Massa que he xerrat o que m'han fet xerrar en el darrer número de Quaderns.

Queralt, 75 anys

He de començar pels «nou dies d'esclat berguedà», com els vaig qualificar en un comentari d'urgència, i que van del 31 d'agost al 8 de setembre de 1991. S'esqueien els 75 anys de la coronació canònica de la Mare de Déu de Queralt. Si les primeres festes del 1916 ja van constituir un esdeveniment històric gairebé mitificat de tan extraordinari, les del 1991, com a mínim, han resultat sorprenents: ningú, ni els més escèptics, no s'esperaven un «èxit» tan esclatant pel que fa a les manifestacions populars. Les successives commemoracions dels anys 1941 i 1966, tot i essent prou rellevants, van haver de pagar un tribut més o menys alt a les circumstàncies político-socials del moment, sobretot la celebrada poc després de la guerra civil. I ara, quan semblava que els vents de la modernitat i de la postmodernitat o de la secularització s'ho havien endut tot, resulta que els berguedans, d'una manera massiva, apoteòsica, retornen a la pietat avial. Déu meu, que en són

de precipitats i superficials els judicis dels homes! Què en sabem nosaltres del fons misteriós que s'amaga darrera els fenòmens socials de massa! La meua mare es va aixecar del sepulcre i tot per a contemplar i reviure l'espectacle: carrers i places de Berga inundats d'orenetes com a símbol (sort que no d'allò), arcs, enramades, banderes, pancartes, llençols, cobrellits, bombetes de colors... Joia a vessar pels quatre costats durant els dies que la imatge de la Reina va residir a Berga. Mossèn Josep Maria Ballarín, el seu capellà custodi, l'havia presentada a les multituds enfervorides amb aquella frase tan gràfica i familiar: «Aquí la teniu!» Els actes religiosos, presidits tots pel bisbe Antoni, antic vicari de Berga, foren d'allò més concorreguts. N'hi hagué, a més, de culturals, esportius, folklòrics, gastronòmics, de tot tipus. Jocs Florals. Patum i tot, extraordinària, ja que només se celebra un cop l'any, per Corpus. La festa ja havia començat el mes de maig quan els gegants, per commemorar els cent anys dels seus vestits, havien pujat a peu a Queralt i havien ballat dins el temple enmig d'un entusiasme popular indescriptible. Bé, poso punt final a aquest tema perquè no acabaria mai. Només voldria cridar l'atenció sobre un punt: la importància que tenen encara avui, potser com mai, les nostres tradicions religioses populars, massa fàcilment oblidades o injustament marginades per uns criteris

pastorals que es vantaven d'inspirar-se en el Vaticà II (?). Calia, i cal certament, purificar-les de supersticions i altres adherències fins allà on sigui possible, però mereixen, en principi, un respecte sagrat, són com l'ànima del poble senzill. Per a molta gent, esdeveniments gairebé salvífics, l'única àncora de salvació. Les festes queraltines m'han acabat de confirmar en aquest convenciment. Com la festa dels Dolors de Bellpuig que no havia vist més dels meus temps de vicari i que enguany vaig tenir la sort de reviuere: Quina processó, la d'aquell divendres a la nit! Les mateixes cada dia més nombroses caminades populars o marxes romàniques que recorren els camins i caminets de la nostra geografia rural aturant-se en tantes capelles i capelletes com els perfumens, ¿no tenen també un valor «religiós», a part o a més o per damunt dels altres valors turístics o esportius? Si més no, agermanen la gent. Ah, i l'arribada de la torxa olímpica a Empúries, amb tot aquell cerimonial greco-català tan ric de simbolisme... Massa pagà? Poc cristià? Tot és sagrat, en principi. Bé, passem a un altre tema.

400 anys del bisbat de Solsona

Sí, l'any vinent farà 400 anys que fou creada la nostra Església, raó per la qual és la més jove de Catalunya. Elis! «Solsona, una Es-

glésia jove», es titula precisament la carta pastoral commemorativa que acaba de publicar el nostre bisbe Antoni. De moment, hi ha un seguit de comissions i organismes que estan estudiant la millor manera de festejar l'efemèrides. Hom intenta, no de mirar el passat amb nostàlgia com sacralitzant la història, sinó d'aprofitar pastoralment l'avinentesa en el moment present i de cara al futur. El nòs ho resumeix dient: «Voldria que la nostra Església del futur fos una Església missionera, més jove, més comunitària i participativa, en el sentit d'una pertinença més conscient, àmplia i efectiva». Amén. Ara, només hi ha idees, suggeriments, propostes..., supeditat una mica tot a aquesta deessa actual tan despòtica, l'economia, que no sois esclavitzar el nostre món sinó que condiciona també, i molt, la nostra tasca pastoral. Bé, quan es faci públic el programa concret dels actes a celebrar, ja us en faré cinc cèntims. La data clau és el dia 1 d'agost de 1593. Us estalvio les altres referències històriques; podeu trobar-les en qualsevol manual o enciclopèdia. N'hi ha prou de saber que l'estiregassada llangonissa de la nostra feixa, de la qual he parlat tantes vegades i que va de Castellar de N'Hug a Sidamon, va quedar configurada aquell dia d'aquell mes d'aquell any. És una llangonissa de pagès que encara dura. I bona que és!

Lourdes, 25 anys de pelegrinatges

Enguany s'escau el vint-i-cinquè aniversari dels pelegrinatges conjunts a Lourdes de França de les Hospitalitats de Vic i Solsona. Justament aquests dies, mentre escric això, tot de malalts, acompanyants i pelegrins, presidits pels bisbes Guix i Deig, en nombre de 1600, són al santuari del Gave; van marxar dijous, dia 18, i tornaran dilluns, dia 22, si Déu vol. Jo diria que aquesta llarga tradició ha fet un gran bé espiritual a molta gent i ha demostrat com dos bisbats poden agermanar-se en un treball de conjunt. Ah, el santuari de Lourdes, quin respecte que fa! S'hi dóna una comunió humana en la fe, el dolor, el servei i el cosmopolitisme com, potser, no es dóna enlloc més del nostre món cristià. Ni a Roma. A Lourdes no te'n canses mai d'anar-hi i de tornar-hi. Què ho deu fer?

900 anys de la Tarraconense, Poblet i concili provincial

Vam ser 38, si no m'erro, els clergues solsonins que vam acudir a Poblet el dia 4 de maig, acompanyats pel nostre cap. Entre tots diu que érem 700 els de tot Catalunya que vam acceptar la invitació dels nostres jerarques a celebrar amb aquella trobada els 900 anys de la Tarraconense. Déu n'hi do! Feia goig la basílica monàstica

de Poblet tan esplendorosa d'albes i d'estoles! I després, la conferència de l'arquebisbe de Burdeus sobre el presbiteri diocesà i la seva necessitat de comunió. I, al final, l'anunci, no per esperat menys emocionant, del concili provincial. I, encara, el dinar de germanor, tan animat i multitudinari... Un dia gloriós, memorable, d'aquells que fan història. Personalment en vaig fruit de debò. Però..., sempre hi ha un però. Quants anys feia que els sacris del país no ens havíem conjurat en un aplec tan festiu i nombros (si és que mai hi havíem sigut convocats, almenys del meu record)? Haurem de tornar a esperar nou-cents anys més? Ja ens coneixem força els melquisedecs d'aquests tocoms, però alguns es moriran o ens morirem de vells sense haver vist el nas de no pocs germans veïns. Per això sol valdria la pena de tenir una Conferència Episcopal pròpia que ens impliqués molt més a tots plegats en tasques conjuntes i ens ajudés a relacionar-nos. Els organismes interdiocesans existents, en aquest sentit, no basten, o no han bastat fins ara, per dinàmics i dinamitzadors que siguin. Caldria molt més escalf de família entre nosaltres. Per damunt de límits territorials, canònics i de tota mena. Una altra reflexió que em vaig fer a Poblet: Érem, diuen, uns 700. Molts, però pocs. Perquè hi havíem de ser tots, moralment tots. De Solsona, ja ho he dit, 38, un 25 %. Dels altres bisbats, si fa o no fa. De Barcelo-

na, relativament menys. De Tarragona hi devia haver el 100 %, suposo. Moralment, repeteixo, hi havíem de ser tots. Si no hi érem, jo ho atribuiria al poc poder de convocatòria dels nostres caps i/o a diverses malalties del nostre cos social més o menys greus.

Insistint encara en els 900 anys: Jo trobo que els nostres fidels aquest esdeveniment eclesial tan important l'han viscut poc, molt poc, si és que l'han viscut gens. N'han vist el cartell al cancell del temple, n'han llegit algun escrit, n'han escoltat referències en alguna homilia... A Vic, sí, on es va obrir la commemoració ara fa un any, i a Tarragona on tindrà lloc la clausura diumenge vinent, dia 28, també, però em dol que entre tots plegats no haguem aprofitat més l'ocasió per ajudar la nostra bona gent a prendre consciència de la seva pertinença a una Església concreta, la que (per dir-ho amb paraules ben ortodoxes que no feixin la sensibilitat de ningú) fa camí a Catalunya des de molts segles enrera. A l'arquebisbat de Tarragona tinc entès que ho han celebrat de la manera més digna i positiva possible, però a la resta de les diòcesis l'efemèrides em temo que haurà passat desapercibuda o gairebé. Jo mateix, i perdoneu-me la franquesa, si no hagués anat a Poblet, no l'hauria festejada de cap més manera. Ho veieu? Voleu dir que hauria passat això amb una Conferència Episcopal Catalana que hi anés?

Sobre el Concili Provincial: Una bona notícia, de temps ha esperada. Per cert que abans que l'arquebisbe Ramon Torrella l'anunciés a Poblet, els sacerdots i religiosos membres del Consell de presbiteri de Solsona havien fet públic un comunicat de premsa a favor d'una Conferència Episcopal Catalana i d'un concili provincial. Hi manifestaven tres coses: la seva adhesió i suport al bisbe Antoni, tan incomprens arran de les seves propostes sobre el particular; la seva decepció i perplexitat davant del comunicat montserratí dels bisbes catalans de primers de febrer segons el qual la Conferència Episcopal Catalana era inviable, i el seu més fervent desig que l'anunci que s'hi feia d'un possible concili provincial es convertís en una joiosa realitat. Sí, Déu vol que es converteixi en una joiosa i prompta realitat, hi afegeixo pel meu compte. Cal jugar a fons, amb convicció profunda, sense por de res ni de ningú. Amb llibertat. Superant tots els condicionaments canònics o els que siguin de l'arquebisbat de Barcelona, de les Illes, del País Valencià, tots. Les lleis, oi més les eclesiàstiques, han d'anar sempre a favor, mai en contra de la vida. I no hi ha d'haver títols honorífics o prelatícs que hi valguin, són contraris a l'evangeli de Jesús. Ara tot rau, sembla, en el que s'entengui per «concili provincial»: si legislatiu, si pastoral... Jo ja m'accontentaria, i tant!, que el nostre futur concili suposés per a

l'Església de casa nostra el que va suposar el Vaticà II per a l'Església universal. Sense les grans decepcions posteriors, naturalment. Si haguéssim de fer un conciliàbul o conciliet purament disciplinar per a determinar si els capellans hem de portar collet o no, si les monges han d'anar amb toca o sense, o si els laics i les laiques poden donar la comunió o no, val més que no el celebrem, tindríem un desengany. Pobre de mi, què estic dient! Si encara no se saben les propostes que pot haver fet la comissió nomenada «ad hoc»! Mentrestant, a pregar, que la pregària encara és capaç de moure muntanyes.

Per molts anys!

Després de tants anys a commemorar, per molts anys! Apunts finals.

Necrològiques: Hem tingut 7 defuncions, 7. Mossèn Ramon Cortina i Brufau (Massoteres, 10-IX-191 / Solsona, 26-IV-1991): tot un rector a l'estil dels vells rectors. Mossèn Ramon Niubò i Malagarriga (Casserres, 4-V-1911 / Gironella, 22-VI-1991): un vellet de vuitanta anys enmig dels seus amics vellets de la Residència Sant Roc que va servir durant més de trenta anys. Mossèn Manuel Cuadrench i Domeque (Cardona, 26-XII-1905 / Solsona, 22-XII-1991): ex-rector de Navàs i de Berga, canonge amb pell d'humili-

tat i servei, tot un monument d'humanitat. Mossèn Víctor Sallent i Batlló (l'Ametlla de Merola, 30-XI-1926 / Berga, 25-XII-1991): capellà d'un únic destí, la parròquia de Sant Corneli-Fígols; pioner de colònies d'estiu; un altre monument d'humanitat; massa jove encara per anar-se'n al cel. Mossèn Josep Santamaria i Solé (Torà, 1-XI-1990 / 31-I-1992): el gran amic-consiliari dels joves de Berga, d'on fou vicari tota la vida, i xantre de veu molt fonda. Mossèn Ramon Ferran i Ribera (Berga, 29-VIII-1906 / Bolívia, 29-III-1992): el «padrecito» que va morir pobre enmig dels seus pobres bolivians; un gran cor, un gran missioner i un gran català. I, finalment, Mossèn Lluís Palau i Ribalta (Sant Feliu de Lluelles, 30-IV-1924 / Gargallà, 27-VI-1992): amic de tots els pares de la història de l'Església a qui havia enceramicat en una vistosa gale-ria; tot un cas d'humilitat i discreció. Al cel sien tots plegats!

Unes quantes de bisbes i capellans. Bisbe Antoni: Va assistir per segon any consecutiu al fòrum «Home i Evangeli» donant mostres d'una gran naturalitat i llibertat d'esperit. Com va assistir a la trobada de penyes Blau-grana de Santpedor i a la llotja de can Barça el dia que es va produir el miracle (gràcies a ell?), quan Núñez es va proclamar campió de Lliga per carambola. El bisbe Pere Casaldàliga fou homenatjat a Balsareny, el seu poble nadiu, el dia 11 d'abril en la

IV Trobada «Pro Nobel de la Pau 1992». Ara, a esperar. Déu ja li ha concedit, i de sobres, nosaltres també; els d'Oslo segurament que no li concediran perquè, ja veuràs, això de ser bisbe, i tan escanyolit, i fill d'una nació sense estat encara que en aquest cas tingui a favor tot el Parlament d'aquesta nació, i missioner brasiler que se les heu amb els senyores latifundistes... Mossèn Josep Maria Ballarín, el capellà de Queralt, refet de les festes del 75è aniversari de la seva Mare de Déu, no falta cap dilluns a «Com a casa» de la Maria Pau Huguet i va venent «Tronxos» a tort i a dret. Deu ser en aquests moments el capellà més popular del país. Que bonic el seu article «A fet i amagar» del diumenge sobre Pasqua, publicat a l'«Avui»! Hi ha hagut un altre solsoní que ha tret el nas a la tele convidat per Josep Maria Espinàs: Mossèn Josep Maria Ferran i Baqué, el nostre savi més savi, el més humil.

Jornades sacerdotals diocesanes: Seran d'aquí a pocs dies, 30 de juny-2 de juliol, al seminari de Solsona. Tema: «Creure i transmetre la fe en el nostre món». Conferenciants: Pere Lluís Font i Josep Vives. Déu vulgui que aconseguixin l'èxit d'assistència i el bon clima de les de l'any passat. Durant el curs present s'han celebrat també unes jornades trimestrals de formació permanent que han resultat força interessants i nodrides de gent.

Visita pastoral: el bisbe Antoni

té projectat de començar-la el curs vinent segons l'esperit del document programàtic «Reconversió missionera.»

Jocs Olímpics: la torxa ha recorregut les nostres comarques amb el fervor popular general i amb l'ocupació gairebé militar de les forces d'ordre o de desordre. El lema «Freedom for Catalonia», que ha aparegut en camisetes i pancartes més del que les imatges televisives ens volen fer creure, m'ha fet pensar una mica en el darrer número de QUADERNS subtítulat «Església catalana: la necessària llibertat.» No sé per què.

Em proposava de ser breu, i ja ho veieu. No sabeu cap medicament contra la diarrea verbal que tant ens agafa de vegades a alguns rectors de pagès?

Bon estiu! O bona primavera després d'aquest insòlit hivern que s'ha allargat fins a les darreries de juny. Hem collit rovellons i fredolics i tot.

Viver i Serrateix (Berguedà), 24 juny 1992

Climent Forner

TARRAGONA

Tal com he anat informant anteriorment, aquest curs 1991-92 ha tingut com a fil conductor la celebració dels 900 anys de la restauració de l'arquebisbat de Tarragona. Amb un pròleg musical al

claustre de la catedral tarragonina el juny de 1991, els actes s'han desenrotllat entre dues celebracions de l'eucaristia el 30 de juny de 1991 a Vic i el 28 de juny a Tarragona.

Les activitats han estat diverses i han tingut una convocatòria diferent: a nivell dels arxiprestats, la Trobada de joves, concerts, representacions de teatre sacre a la catedral i a l'amfiteatre, conferències, publicacions, exposicions, etc. Avui, més que fer-vos una llista d'activitats amb la seva repercussió, faré senzillament una valoració del que ha representat per a mi aquesta celebració.

En primer lloc, m'ha ajudat a conèixer la història de la nostra Església, allò que ha anant esdevenint al llarg dels temps. A valorar, per tant, les dades i els condicionaments de cada etapa que ha anant forjant l'Església que avui tenim. El coneixement de la història de l'Església de Tarragona l'he pogut compartir per mitjà de publicacions i xerrades, tant amb els nois de l'institut com a la catequesi d'adults, perquè la solera de vitalitat, sigui on sigui, sempre suggereix quelcom a l'home d'avui.

Conèixer el passat m'ha fet més conscient del present. M'ha ajudat a valorar les persones i les situacions actuals: el treball conjunt en comunitat, tantes reunions que sembla que només serveixin per a fer rutllar entre tots el moment que vivim, quan de fet, i potser sense ni adonar-nos-en, anem fent la història del demà.

Reviure la història, ajuda a reconèixer que Déu és el Senyor de la història. Que per moltes crisis i moments foscos, per moltes tardors o hiverns que hi hagi en el nostre món i en l'Església, Déu vetlla i hi és present. Reconèixer que de les grans crisis en poden sortir grans fruits. Que els moments foscos, ben encaixats, poden transformar-se en una llum molt potent. Déu continua salvant-nos comptant amb nosaltres i malgrat nosaltres.

Una altra descoberta: hi ha molts fets relatius que no són absoluts. Allò que als nostres avant-passats els va costar molt de temps, nosaltres no ho podem aconseguir ràpidament perquè ho hàgim escrit en un paper o ho hàgim decidit. Ens cal tenir paciència, però sense deixar de tenir coratge. I tenacitat, una tenacitat tosuda, sense esperar-ne els fruits immediats. La constància d'avui és llavor del demà. Cada convocatòria, cada programació, cada intuïció,... si està ben organitzada, conduïda, i respon a uns objectius, va calant a poc a poc en la vida i en la mentalitat. Tant a nivell de parròquia, com a bisbat, com de província eclesiàstica.

Una tenacitat al servei del definitiu, del que té valor, de les grans conviccions. No s'hi pot renunciar per una moda, perquè un temps no li és favorable. Allò que val la pena, allò que afavoreix l'home en la seva dignitat, és quelcom irrenunciable i l'Església no ho pot deixar

de banda perquè, sinó ella mateixa perd el seu sentit de ser.

La celebració dels nou-cents anys de la restauració de l'arquebisbat, doncs, ha donat una cohesió de programa a la nostra diòcesi, amb la intenció de fons que es va suggerir ja el primer dia: *Esperit, què dius a l'Església de Tarragona?* S'ha parlat moltes vegades que la nostra celebració no havia de quedar-se en unes activitats culturals i vistoses, però sense cap contingut. Això s'haurà d'anar veient més endavant: però el fet és que hi ha hagut una oferta tant a nivell de parròquies com d'arxiprestats i de bisbat en general, i també en els diversos àmbits pastorals, com la Trobada de joves, que ha volgut aprofundir en aquest aspecte d'una manera més vivencial.

La proposta de celebrar un concili provincial pot ser l'ocasió perquè tota la Tarraconense, després de rememorar un passat històric llunyà, es llanci a guaitar cap a un futur, que no sabem com serà, però per al qual ha d'establir una línia conjunta d'acció.

Tot té les seves limitacions. També la celebració de la restauració de l'arquebisbat, o la celebració d'un concili provincial. Però, ¿no hem de ser intuïtius i agosarats mirant el demà? Després d'un any de celebracions i de presa de consciència de les arrels de la nostra Església, Tarragona ha d'avançar en la fidelitat a l'Evangeli, en la generositat en la caritat i en la

celebració més coherent de la fe, i ha d'ajudar a aglutinar els esforços que l'Esperit empeny i reclama a tota la Tarraconense.

Jordi Figueras

TORTOSA

Les pedres al fel per les quals ha estat operat a Barcelona el nostre senyor bisbe, ens assegura que ja les portava quan va arribar a la nostra diòcesi i que no en som culpables els tortosins. El cert és que l'operació i la seva posterior recuperació a la casa de les germanes de la Consolació, d'Arbúcies, l'ha fet fora del govern directe de la diòcesi durant un més, i això s'ha notat. Encara que el bisbe no ho és tot en un bisbat, cal entendre que, al nostre, ben just si li hem endevinat el trot amb només un any d'estar entre nosaltres i a més fa massa poc que hi actua mossèn Josep Maria Tomàs Prats com a Vicari general. Potser aquest mes de recés forçós li haurà servit per a preparar tàcticament i espiritualment els nous camins a seguir. La reparició després de l'operació quirúrgica la farà al seminari el diilluns, dia 15 de juny, durant la diada sacerdotal que tradicionalment se celebra abans de començar l'estiu. La pregària i l'interès per la salut del bisbe ha estat general a la diòcesi, i això vol dir que, la popu-

laritat del bisbe va a l'alça tant entre els sacerdots com entre els fidels. Però ha arribat l'hora difícil i compromesa per al nostre bisbe en el govern de la diòcesi, que jo prefereixo d'anomenar:

La partida d'escacs

Es tracta de canviar els rectors i els vicaris de les parròquies, com a pastors. El joc d'escacs no solament és càlcul matemàtic, sinó que també demana intuïció i té a veure amb l'art, amb la genialitat i amb l'encert a l'hora de moure les peces; per això es juga sobre un tauler i no únicament amb ordinador.

Al bisbat es respira ara un clima de canvis que promet ser revolucionari en el sentit de trencar l'antic costum que consistia a destinar a cada parròquia un pastor, sense importar qui fos. La qüestió era omplir tots els quadres de l'escacquer, encara que la partida ni es guanyés ni es perdés. I el bisbe Lluís sembla que vol córrer el risc de proposar els canvis en funció de les necessitats de les parròquies i no dels interessos dels clergues, que més d'un cop han primat per sobre de l'interès de les diverses comunitats. És molta la saviesa que cal posar en joc per a fer aquest servei tan necessari. Potser caldrà recórrer a tots els dons de l'Esperit per tal d'encertar en bé de les diverses parròquies. Són moltes les dificultats que caldrà superar.

Dificultats

La depressió col·lectiva del clergat que, essent d'edat bastant alta, està per pocs idealismes davant l'allau de laïcisme combatent de la nostra societat. Molts sacerdots han reculat des d'una posició apostòlica cap a un funcionariat còmode. La gent no té l'ansia de salvar ningú; ja fan prou si salven la seva pell en tots els aspectes. En resum, direm que el clergat està emporicat, no sap com bellugar-se dintre de les noves realitats sociològiques i li manca imaginació per escometre-les amb creativitat i esperança. Cada sacerdot limita la seva fidelitat a una litúrgia mínimament ben feta i a administrar els sagraments de rutina.

Un poble de Déu que ha confiat massa en el pastor i que es fa ressò d'aquesta depressió clerical. El diàleg haurà de ser, com sempre, amb el sacerdot i no amb la comunitat, perquè aquesta sempre fa el que el mossèn vol. Caldrà, doncs, nomenar rectors per a remoure i fer madurar les parròquies; i potser sí que hi ha sacerdots als quals un canvi de lloc els puga renovar la dedicació i l'entrega oblidades en la rutina de tants anys afincats a la mateixa parròquia. D'altra banda els temps no són massa adequats per crear comunitats cristianes amb personalitat pròpia, que tingui el rector com a president de l'assemblea, però no com a caporal.

Una manca de fitxes per omplir

l'escaquer posa en joc una altra sapiència: saber prescindir d'alguna casella en bé de les estratègicament més necessàries per guanyar la partida. És cert que el nostre bisbat no és dels més necessitats de preveres, perquè encara duren els resultats de l'estratègia del bisbe Moll, el qual, ans que es partís el bisbat (massa que s'ho temia), anava col·locant els preveres més vells a les parròquies que presumiblement passarien al bisbat de Segorb-Castelló i, els més joves, a les que restarien al bisbat de Tortosa. D'altra banda, però, la gent jove no és la més disposada a sacrificar-se per l'Església i es fa resò, també de la «joventucràcia» de la nostra societat: els joves saben prou que són una élite privilegiada en una societat de vells.

El color de les fitxes en el joc d'escacs és important; per això es fa un sorteig ans de començar. Al nostre bisbat passa el mateix. El tauler de joc té dues parts, una mala herència que els tripijocs polítics han deixat a la nostra diòcesi, que es veu dividida entre la part catalana i la part valenciana. Més d'una vegada, subreptíciament, s'ha fet i es fa present aquesta anòmala divisió. Un home acostumat a la part del Regne, no és fàcil traslladar-lo a la part del Principat. Els sectors dretans del «Reine» sempre han tingut una militància anticatalanista (mal entesa, és clar), que s'ha fet notar, ja no tant de part del sacerdot, que sempre estaria més ben disposat. Així, en

certes parròquies de la part valenciana podria no ser ben vist un rector que volgués posar la litúrgia al nivell de la parla de la gent i no de l'oficialitat centralista. Així, la notícia del concili de l'Església catalana no ha estat ben rebuda per segons quins sectors. El fantasma del «catalanisme» com a quelcom prohibit i perillós encara pesa fort sobre les consciències dels més vells; tant és així que algú ha fet córrer entre la gent d'Església en els nous temps allò de «primer moros que catalans».

Totes aquestes dificultats, i encara més, té el nostre bisbe per jugar la partida diocesana d'escacs que significa tant per al nostre bisbat. En aquest cas les fitxes són vives, humanes, i cal moure-les per dintre, per tal que la seva col·locació en les diverses parròquies del tauler no siga forçada, sinó il·lusionada i lliure.

Curset d'espiritualitat sacerdotal

Deu ser per tot això que el bisbe ha donat molta importància i ha recomanat vivament aquest curset, que es farà al desert de les Palmeres, de Benicàssim, a la diòcesi veïna de Castelló de la Plana, organitzat per la Comissió episcopal del clergat, del 22 al 26 de juny. A primer cop d'ull, pot no semblar el millor instrument d'interiorització, una cosa feta fora de la diòcesi i conjuntament amb l'altre bisbat;

però estratègicament pot llevar prejudicis, sobretot al sector valencià, i portar saba nova de bona disponibilitat i d'espiritualitat a la nostra gent. Posar l'Esperit Sant com a àrbitre de decisions noves és fugir de l'estratègia de les conveniències personals que a vegades han condemnat una parròquia a la inèrcia durant anys i panys.

Tot plegat, l'Església diocesana està en expectació. ¿Serà, la remoguda del clergat, un sotrac salutífer per a les parròquies i portarà un renovellament de l'Esperit? Déu faci que sigui més que un simple tràmit: el començament d'un nou mode d'actuar que es mesuri pels resultats i segons ells es vagi corregint i perfilant. La vida té un risc, la mort, en canvi, és un ordre establert i el nostre bisbat pretén sortir-ne amb l'ajuda d'Aquell que tot ho pot.

Joan A. Martínez

URGELL

Esglésies comarcals per a un millor servei pastoral

El Consell del presbiteri ha estat informat de la possibilitat de construir dues esglésies comarcals, una a la Cerdanya i l'altra a la Vall d'Aran. Es tracta d'un projecte en estudi i a realitzar, si es

considera convenient i viable, dins un llarg període de temps.

A la Cerdanya està en estudi l'adquisició d'un terreny per permuta. El projecte de la Vall d'Aran és encara més embrionari, però com a lloc possible s'ha apuntat el santuari de Mig-Aran.

Les característiques d'ambdós temples respondrien als objectius del projecte en estudi. Serien unes esglésies àmplies, amb capacitat per a un miler de fidels, rodejades d'uns pàrquings per a acollir els vehicles que hi acudissin des dels pobles veïns. Dos són els motius que han suggerit la iniciativa: garantir i millorar el servei pastoral i litúrgic dels habitants d'ambdues comarques i dels visitants, i facilitar l'atenció religiosa per part d'un presbiteri que acusa l'escassetat de vocacions joves. Actualment un centenar de preveres, amb una mitjana d'edat que sobrepassa els seixanta anys, tenen cura pastoral d'una població dispersa en pobles amb una demografia molt baixa. La situació és agreujada per una xarxa de carreteres i camins en condicions precàries. La garantia i millora del servei litúrgic suposarà la continuïtat del culte a les esglésies dels pobles més grans i també de les celebracions festives més importants a les parròquies més petites.

Els gemecs dels pagesos ressonen a les esglésies

El bisbe en els seus escrits, els

preveres a les homilies, i el Consell diocesà de pastoral adrecen paraules de comprensió i encoratjament als pagesos que, afectats per la greu crisi del sector, han vist entrar el llop als corrals i créixer la cogula als camps.

La crisi dels pagesos és el tema d'una carta pastoral del bisbe. Crèdits, adobs, maquinària, lleis, condicionen avui la pagesia. La CE s'adona que gastar el 65 % del pressupost comunitari en agricultura comporta un esdreix de producció. Els excedents capgiren el mercat mundial.

La crisi econòmica del món rural comporta un canvi històric. «La crisi, escriu el bisbe, arrossega la família, les tradicions i els mateixos valors morals i religiosos (...) La cultura dominant ja no és la tradicional, sinó una cultura urbana, i fins i tot estrangera, americana en gran part». L'escrit pastoral recorda que els pobles encara celebren les seves festes i tradicions: l'aplec a l'ermita, Nadal, la festa major... L'abandó massiu del món rural augmentaria l'atur i portaria un desequilibri en la població.

Davant aquestes conseqüències el bisbe demana als polítics que «es faci el canvi gradualment» i que els pagesos trobin alternatives al mateix món rural. I els cristians, què podem fer-hi? «Gemegar i pregar sí que ho podem fer», afirma l'escrit. S'ha d'ajudar els pagesos a refer la seva situació i fer-los més suportable el pas cap a al-

tres produccions econòmiques. Cal acompanyar els pagesos: demanar per a ells ajuts i protecció, fer-los conscients de les seves pròpies reponsabilitats mitjançant la formació i la informació, promoure l'associacionisme... Tot això perquè «estimem la nostra terra i ens hi aferrem com els arbres que tenen arrels profundes».

El Consell diocesà de pastoral, en la seva sessió del 30 de maig, després de rebre informació sobre la situació actual del món rural, redactà un manifest en el qual expressa la seva solidaritat amb els pagesos, glossa les conseqüències de l'abandó del món rural i demana que autoritats i institucions «valorin el món rural i l'abasteixin dels serveis que calguin per a elevar-ne el nivell de vida». El document fa avinent també que món urbà i món rural es necessiten mútuament. L'escrit s'ha tramès als mitjans informatius, però un cop més allò que és constructiu i s'escapa del sensacionalisme no ha tingut la difusió que es mereixia, malgrat la seva punyent actualitat. Una pedra més al tarter que pesa damunt el teulat de la pagesia. Els rectors, sempre al costat del seu poble, sí que s'han fet ressò del document a les assemblees dels cristians.

Arriba ajuda de Bogotà

Onze joves de Bogotà han arribat a Puigcerdà per a incorporar-se

a la comunitat de religioses del Sant Àngel Custodi, de l'Hospital, i iniciar una experiència de vida religiosa al servei dels malalts i ancians. L'acció s'ha d'interpretar com un gest d'agraïment i col·laboració per part de l'Església de Bogotà, que els anys 70 va rebre l'ajuda de set preveres d'Urgell.

Les joves, que tenen entre 18 i 28 anys, procedeixen dels grups missioners de la parròquia de la Sagrada Família, de Bogotà, que regenta Sebastià Bonjorn, prevere d'Urgell. Francesc Balcells, arxiprest de la Cerdanya, viatjà a Bogotà per a explicar al grup de joves la problemàtica vocacional de l'Institut del Sant Àngel Custodi i la dedicació apostòlica de les religioses. La informació garanteix la llibertat del grup i l'actual experiència significa una col·laboració entre les esglésies de Bogotà i Urgell.

Actualment el grup de joves ha iniciat una etapa de formació teològica, es familiaritzen amb la vida i el treball de les religioses i coneixen el país. Estan contentes i manifesten interès per treballar apostòlicament a la diòcesi. Amb aquesta ajuda, l'Institut del Sant Àngel Custodi garantiria la seva continuïtat i, si es confirma que un nombre considerable del grup vol incorporar-se a la vida religiosa, fins i tot es podria pensar a ampliar els serveis de la família religiosa.

La iniciativa, a part del seu caràcter experimental, no és pione-

ra. Efectivament una comunitat de religioses colombianes atén, des del 1990, els ancians de la Residència Serafi Casanoves, de Sort.

Antoni Mirabet

VIC

Aquest any ens caldrà fer-ho tot olímpicament, no faltaria més!

La missa del diumenge no té gaires fans. Aquí i allà fins «els de missa» la troben avorrida i sense cap al·licient.

Els capellans s'espavilen com poden per a dir pregàries que expressin alguna cosa que faci parar l'orella als assistents. I és que els textos han passat del llatí al català sense pena ni glòria: són simples traduccions literals que cauen dels dits i que ben sovint et deixen fred, sense saber què demanen ni per on van.

Un tema que caldria remoure: si la missa és la proclamació de la fe i el signe més sagrat que tenim, no hem trobat encara la manera que electritzi i engresqui la comunitat cristiana i li faci venir ganes de tornar-hi. Un signe del poc interès deu ser que ben pocs es basquegen per ser-hi puntualment i que molts es presenten «després de la primera alçada», com dèiem abans del concili. Trobar la manera de fer viure la missa seria treure olímpicament la grossa.

Torras i Bages

Sembla que, al final, el gran bisbe de Catalunya (i també de Vic), Josep Torras i Bages, ha encetat el camí que mena al calendari oficial de l'Església. De moment, ja és venerable. Tot és començar. Fa més de cinquanta anys que es va remoure la causa. Però es veu que segons qui s'ha de guanyar la glòria de Bernini a plom i sense gaires presses. I això que som molts els qui ja li pidolem directament, sense passar pel Vaticà, dient-li «sant»; però amb minúscula, no sigui que algú s'enfadés, ens engegués algun *respice* i ens desviés les pregàries vers algun beat de l'última fornada. Perquè n'hi ha que amb quatre gambades ja són dalt.

Moviments i associacions

La JARC ja fa via en alguns indrets del bisbat. La primavera va celebrar un aplec a Òdena, amb el lema «Actuar». La trobada va servir també per posar en marxa una nova casa de colònies d'amples ambicions diocesanes.

Les fraternitats cristianes de malalts i minusvàlids, la «Frater», han celebrat la XXIX assemblea diocesana. I amb l'aprovació dels estatuts civils han fet un pas endavant.

L'Hospitalitat de Lourdes de Vic, agermanada amb la de Solsona, ha celebrat les noces d'argent

de la manera que ho fa sempre: reptint el gest anual de portar a Lourdes un munt de malalts. «A Lourdes, els pobres ens interpel·len», feia el lema.

L'associació de viudes ha celebrat els trenta-cinc anys de la seva existència. I ho ha fet a l'engròs.

Acaba de néixer un nou «Director de Pastoral de joventut», preparat per la delegació diocesana. És més llarg que un dia sense pa! Després del seu infantament fa, és clar, cara de pasqües; esperem que arribi a donar bons fruits. Perquè el món jove d'avui se'ns escapa de les mans i qui el pugui abastar bon abastador serà.

Geografia diocesana

Amb l'eslògan «Estimar és comprometre's», prop de dues-centes persones del Bages han reflexionat sobre el compromís actual dels cristians en els camps social, educatiu, cultural, en el propi medi, polític i econòmic

Mentre els de les Guillerries i el Congost feien una trobada d'adolescents a la falda del Montseny, al Brull, els del Bages es reunien als afores de Manresa per a sacsejar l'ànima dels catequistes i els catequitzats. A l'Anoia, la Segarra i el Lluçanès hi ha hagut seminaris d'aprofundiment, creativitat i expressió. Als Munts, una munió de vaillets i noies han celebrat la joia de la confirmació i han concretat en un manifest els seus desigs...

Cops d'ala de l'Esperit Sant que no ens deixa fer becaines.

Amb la finalitat de fomentar el creixement personal de la dona i d'afavorir el seu coneixement de la llengua, la cultura i la realitat que ens envolta, s'han anat creant «Centres de Cultura Popular» a Manresa, Callús, Sant Joan de Vilatorrada, Sant Vicenç de Castellet, Sant Feliu Sasserra i Santa Margarida de Montbui.

Diuen que en diversos indrets del bisbat aviat hi haurà uns cursos de Bíblia, amb classes setmanals, que duraran un parell d'anys. S'adreçaran als laics. L'Església és cosa de tots. A veure si tenen èxit. Perquè tothom viu escopetejat i el temps fuig com un ca bastonejat.

Noces d'or, noces d'argent... i festeig

Uns capellans han celebrat les noces d'or i uns altres les d'argent. El dimarts sant és festa major i tothom treu el nas a Vic, on garbe-

llem la batuda. Com cada any, també aquest hem sentit el gemec del bisbe: Ens falten capellans joves; els nois no s'hi engresquen; no els diu res ser capellà..! Un no se sap estar d'evocar aquelles colles que quèiem torrencialment al seminari de la Gleba després de les vacances i érem la gran preocupació d'un dels superiors: «I tornen tots. Mare de Déu, Mare de Déu!». Ho deia esparverat, grantant-se el nas. Què diria avui?

Amb el lema «T'agradaria ser capellà» s'han convocat una trobades d'orientació vocacional. Hi han pres part xicots de Vic i de Girona, conjuntament. De fet se n'està buscant la manera i no s'acaba de trobar. La continuïtat del missatge de l'Evangeli prou deurà quedar assegurat. Però ens falta saber com i en mans de qui. Potser caldrà pensar en altres enfocaments, menys clericals.

Fins un altre dia.

I sobretot, que no se'ns apagui la torxa olímpica de la il·lusió!

Sebastià Codina

RETALLS

«Sacerdos in aeternum»

El dia 31 de maig va fer quaranta anys que d'allò. Era pel Congrés eucarístic internacional de Barcelona. Mentre no em canso de donar gràcies a Déu per haver-me cridat a compartir el sacerdoci del seu Fill, penso en tants i tants germans meus, alguns molt estimats, que també reberen la mateixa gràcia i que després, per les raons que siguin, s'han «secularitzat». Em dol en l'ànima que, a aquells que han conservat la fe i l'esperit de servei, l'Església no els deixi exercir com a sacerdots. Els va permetre de casar-se, però no els permet d'exercir el ministeri. Quan segles

a venir (?) canviarà de parer o de disciplina, ja no hi serà a temps. I és una llàstima. El goig que els donaria, pobres xicots, i el bé que farien! Quines deuen ser les raons profundes d'una tal prohibició? Teològiques, espirituals o místiques no ho crec. Deuen ser pastorals, suposo: el possible «escàndol» dels fidels. De quins fidels? Voleu dir que una bona part de les nostres comunitats cristianes no acceptaria avui de tenir sacerdots casats, sobretot abans de quedar-se sense? El celibat lliure no seria encara més exemplar i meritori? Almenys ajudaria a aclarir als ulls de la gent l'oposició que sembla haver-hi entre celibat i matrimoni,

sempre en detriment d'aquest, com si fos dolent, quan ambdós poden ser carismes de la màxima comunió amb Déu segons la vocació de cadascun. Els germans de referència van acceptar, en ordenar-se, les regles del joc, és a dir, la condició celibatària, potser fins i tot amb joia, ben a gust, de manera que compromís obliga. I som molts, gràcies a Déu, aquells que, malgrat els nostres pecats, morirem fidels a aquell compromís. Però, oi que no som simples funcionaris? Oi que fórem constituïts cada un de nosaltres «sacerdos in aeternum secundum ordinem Melquisedec?» (sacerdot per sempre segons l'ordre de Melquisedec). Ni que anéssim a l'infern, ens deien, no deixariem de ser sacerdots, tan profundament ens marcava el sagrament. Llavors ells, els que «ho han deixat», continuen essent sacerdots, suposo. Ho són però no ho són? Em costa molt de desfer aquest embolic teològic, molt més del que deu haver costat a l'alcalde Maragall de desfer el nus de la Trinitat. El poder de les claus que té l'Església fins on arriba? Déu meu, perdoneu-me.— *Clement Forner*

Leonardo Boff, Angelo Sodano i l'evangeli

Finalment han aconseguit el que volien? Leonardo Boff, el franciscà brasiler, el teòleg de l'alliberament autor de tants llibres que

han llegit amb profit i interès tants cristians d'arreu, l'amic dels cardenals Arns i Lorscheider, s'ha cansat del frec a frec constant a què el forçava la congregació romana per a la doctrina de la fe i ha decidit deixar el sacerdoci i l'orde franciscà per tal de recuperar la llibertat. Dolorosa decisió, en què Boff ha hagut d'optar entre valors que no haurien de ser incompatibles. Sant Pau exaltava la llibertat dels cristians i repetia una vegada i una altra que Crist ens havia alliberat de l'esclavatge de la Llei i de tants altres esclavatges de tota mena. I no es veu per què un cristià religiós o prevere ha de ser menys cristianament lliure que els altres cristians. Però no: la vigilància i el control que s'exerceixen sobre capellans i religiosos són més forts que els que s'exerceixen sobre els cristians que no ho són, i les possibilitats i els mecanismes de pressió també. Resultat: «Tinc la impressió de trobar-me davant d'una muralla i no poder continuar avançant»; «retrocedir implicaria sacrificar la dignitat pròpia i renunciar a una lluita de tants anys»; «hi ha límits que un no pot transgredir; el dret, la llibertat i la dignitat de la persona humana formen part d'aquests límits». Fins aquí les raons. I després, la decisió: «Deixo el ministeri, però no l'Església; em separo de l'orde franciscà, però no del somni tendre i fraternal de Francesc d'Assís. Sempre seré un teòleg de matriu catòlica i ecumènica, a partir dels

pobres, contra la seva pobresa i a favor del seu alliberament». I tot «per a mantenir la llibertat i continuar un treball que m'estava essent impedit». L. Boff s'explica així en una «carta oberta als companys i companyes de la nostra marxa comuna vers l'esperança» (Documents d'Església, n. 574, 1992, pp. 582-584).

És difícil, de lluny estant, fer-se ben bé càrrec del sofriment i dels problemes de consciència d'aquest intel·lectual cristià. Un recorda els casos dolorosos del P. de Lubac, del P. Congar, del P. Chénu, en temps de Pius XII: tots ells van callar i van continuar treballant; i es van convertir, al cap d'uns anys, en teòlegs de forta influència en el concili Vaticà II. Un recorda, igualment, que el P. de Lubac va respondre amb la seva «Méditation sur l'Église», un acte de fe d'una extraordinària finor espiritual. Un recorda, més ençà, el cas de Hans Küng, una mena d'«enfant terrible» de la teologia centroeuropea, del qual ara fa un cert temps que no es parla. I un ha sentit a parlar i ha llegit coses sobre el piadosíssim Angelo Rosmini, incorporat fa un parell d'anys a la col·lecció «Clàssics del cristianisme» amb el seu «Les cinc plagues de l'Església catòlica», o sobre el també piadosíssim cardenal Newman, incorporat a la mateixa col·lecció, o sobre el P. Lagrange, l'estudiós de la Bíblia i autor de la cèlebre Sinopsi evangèlica, finançada per Cambó i publicada,

després, en traducció catalana. I encara un ha sentit a parlar i ha llegit coses sobre els anys foscos del modernisme (en els quals va tenir un paper protagonista el capellà francès Alfred Loisy) i sobre la caça de bruixes de «La Sapinière» (en la qual va jugar un gran paper, ben poc galdós per cert, el nostre compatrici pare Calassanç de Llavaneres, esdevingut el cardenal Vives i Tutó), que va esquitxar un capellà bergamasc, piadosíssim i d'una gran i campetxana bonhomia, que s'anomenava Angelo Giuseppe Roncalli i que després, ja papa amb el nom de Joan XXIII, va convocar el concili Vaticà II, va presidir-ne la primera sessió i va pronunciar-hi aquell discurs inaugural, de tons profètics i esperançadors, en què convidava a obrir portes i finestres i a treure la pols del vell mantell de l'Església. Tot de referències que fan pensar.

I vet ací que l'endemà mateix de saber-se la notícia dolorosa de L. Boff, el cardenal secretari d'estat del Vaticà, Angelo Sodano, que acabava de presidir, com a legat pontifici, la celebració del dia del Vaticà a l'Expo de Sevilla, ja es veu amb cor d'opinar: «És una cosa que no ha de meravellar»; tampoc no s'ha de dramatitzar quan un que ha començat la feina, després l'abandona: ja passava en temps de Crist, per bé que «el Mestre ens ha dit que hem de posar la mà a l'arada i no mirar mai enrera»; fins «en temps del col·le-

gi apostòlic hi va haver una traïció, i no és pas que el Senyor no escollís bé en el cas de Judes, però l'home és lliure i pot mirar enrera». Ara que, comptat i debatut, ¿què significa el cas de Boff?: «cada any s'ordenen de vuit a nou mil sacerdots en tot el món, i cada any n'hi ha entre set-cents i vuit-cents que deixen el sacerdoci; això no ens ha de sorprendre, sinó que hem de seguir endavant, sabent que som fràgils i que, com va dir sant Pau, portem un tresor en vasos de fang».

L'al·lusió a Judes no constitueix pas un exemple de finor, que diguem. I menys quan el cardenal, segons la premsa, havia de tractar amb el president o vicepresident del govern de Madrid, entre altres coses, sobre el finançament de l'Església, tema delicat i que sempre es presta a vendre's la llibertat per unes quantes monedes.

¿Què té a veure aquest pas de Boff amb la traïció de Judes? Tanmateix, si algú està temptat de pensar-lo en termes de traïció, o de deserció, o d'abandó del ramat fidel, potser podria meditar les paraules del Mestre, que dibuixen una actitud ben allunyada de tot el que sigui fredor burocràtica i reducció dels drames personals a

números globals, percentatges, i comptes de pèrdues i guanys: «¿Qui d'entre vosaltres que té cent ovelles i en perd una, no deixa les noranta-nou al desert i se'n va darrera la perduda fins que la troba? I quan la troba, se la posa sobre les espatlles tot content...» (Lc 15,4-5).

Leonardo Boff demana als seus companys que no abandonin la lluita per «evangelitzar l'Església institucional». Tampoc no deu estar tan fora de lloc. Evangelitzar vol dir anunciar l'Evangeli i convertir a l'Evangeli: no a les seves paraules, utilitzades com a mandrons, sinó a les seves actituds de fons.

Per això em va alegrar escoltar el bisbe Antoni Deig parlant amb Salvador Alsius el migdia del dia 29 de juny, festa de Sant Pere, precisament. Quan el periodista li va donar la notícia de la decisió de Boof, el bisbe de Solsona (que no en sabia res) va abstenir-se de jutjar i d'opinar i va limitar-se a dir que convé que continuem lluitat en l'Església per a acostar-la més i més a l'Evangeli.

Déu faci que el nostre concili provincial ens ajudi a endinsar-nos per aquests camins.- *Josep M. Totosaus*

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Ramona Alamon (presidenta de la JARC, Juneda, Lleida) • Josep M. Alentà (claretia, vicari de la parròquia de St. Joan Baptista, de Montgat, Barcelona) • Joan Baburés (Delegat de pastoral litúrgica de Girona) • Roser Bofill (directora de la revista «Foc Nou», Barcelona) • Josep Codina (claretia, rector de la parròquia de l'Immaculat Cor de Maria, Barcelona) • Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic; corresponsal de «Quaderns») • Josep Escós (rector de St. Maure, de Montbui, comarca de l'Anoia, Vic) • J. Bosco Faner (rector de Ferreries, Menorca; corresponsal de «Quaderns») • Josep Farrés (capellà de l'Hospital de Manresa, membre de la comissió de pastoral sanitària del bisbat de Vic) • Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns») • Climent Forner (rector de Serrateix, Solsona; corresponsal de «Quaderns») • Jesús Huguet (arxiprest de Solsona/Morunys; de la Redacció de «Quaderns») • Joan Llopis (doctor en teologia i diplomad en psicologia, Barcelona) • Joan A. Martínez (rector de St. Jaume de Remolins, Tortosa; corresponsal de «Quaderns») • Pere Matamala (rector de St. Feliu de Guíxols, Girona) • Joan Mollerusa (rector de Callella del Maresme, Girona) • Antoni Mirabet (membre de la Delegació de MCS, Urgell; corresponsal de «Quaderns») • Jaume Reixach (rector de la Mare de Déu del Carme, Girona; corresponsal de «Quaderns») • Genís Samper (escolapi, secretari general de la Unió de Religiosos de Catalunya, Barcelona) • Mateu Terrats (rector de Barberà del Vallès, Barcelona; de la Redacció de «Quaderns») • Josep M. Totosaus (director de «Quaderns», Barcelona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus. Consell de Redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles, Lluís Bonet i Armengol, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla i Mateu Terrats. Disseny: Jaume Duch.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Roçana. Preu de la subscripció per a 1992: 3.000'— ptes. Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Novembre 1992.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Cap a Europa

La Generalitat és conscient que els ciutadans de Catalunya no tenen prou informació sobre el procés d'unificació europea i el Tractat de Maastricht, i es proposa millorar aquest coneixement.

UNA EUROPA SENSE FRONTERES

El dia 1 de gener de 1993 comença el mercat interior europeu, el mercat sense fronteres.

Aquest mercat assegura la **lliure circulació de persones, capitals, mercaderies i serveis.**

El mercat interior europeu oferirà més productes i serveis, a millor preu i qualitat, en eliminar-se els efectes negatius dels monopolis i fomentar-s'hi la competència.

Els nostres empresaris tindran accés lliure i sense entrebancs al mercat més ric del món, el mercat interior europeu. Però al mateix temps tindran més competència.

Per tant, la Comunitat Europea ens obliga a progressar, a ser més competitius, a tenir i oferir un més gran nivell de qualitat.

Per a progressar, Catalunya ho haurà de fer amb Europa.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Cap a Europa

La Generalitat és conscient que els ciutadans de Catalunya no tenen prou informació sobre el procés d'unificació europea i el Tractat de Maastricht, i es proposa millorar aquest coneixement.

LA FEINA BEN FETA NO TÉ FRONTERES

L'entrada en vigor del mercat interior europeu posa a l'abast de **les nostres empreses** el primer mercat internacional.

Els nostres professionals podran establir-se i exercir la seva professió en tota la CEE, i **els nostres universitaris i investigadors** tindran més oportunitats. Però al mateix temps les empreses i els professionals, els serveis i els productes de la resta de països comunitaris podran entrar lliurement a Espanya.

Per tant, la nova situació exigeix un esforç de formació i de qualitat, tant per part de les empreses com per part dels professionals.

Per facilitar aquest esforç, la Generalitat ha posat en funcionament, ja fa anys, un conjunt d'organismes que hi donen suport:

- El CIDEM^M que té cura de captar

capitals estrangers, de fomentar la implantació de tecnologia adequada i d'assessorar sobre la normativa europea (Eurofinestreta).

- El COPCA, orientat especialment a la **promoció de les exportacions**, arreu del món i especialment a Europa, on ja hi ha 10 oficines de representació de Catalunya.
- El Consorci de **Promoció Turística**, que té per missió la promoció arreu d'aquest important capítol de l'economia catalana.
- El Patronat Català pro-Europa, que informa i treballa per l'**adequació de Catalunya a Europa** i defensa els interessos catalans a Brusel·les.
- L'Oficina de **Cooperació Científica i Educativa** amb la CEE, del Departament d'Ensenyament.

Per progressar, Catalunya ho haurà de fer amb Europa.

centre d'estudis pastorals